

Den sociale styrelseslov

Med kommentar af

Ove Baggesen og Preben Espersen

3. omarbejdede udgave

JURIST- OG ØKONOMFORBUNDETS FORLAG
KØBENHAVN 1985

Den sociale styrelseslov

3. udgave © Jurist- og Økonomforbundets Forlag 1985

er trykt i Nørhaven Bogtrykkeri a/s, Viborg

Printed in Denmark 1985

ISBN 87-574-1992-2

Indhold

Forord	9
Lovbekendtgørelse om styrelse af sociale og visse sundheds- mæssige anliggender	11
Indledning	19
<i>Kapitel 1.</i> Lovens område § 1	29
<i>Kapitel 2.</i> Kommunalbestyrelsens funktioner §§ 2-5	31
<i>Kapitel 3.</i> Udvalg og forvaltning i kommunerne §§ 6-9	35
<i>Kapitel 4.</i> Amtsrådets funktioner §§ 10-15	91
<i>Kapitel 5.</i> Udvalg, forvaltning og nævn i amtsråds kredsen §§ 16-18c	95
<i>Kapitel 6.</i> Københavns og Frederiksberg kommuner §19-19a ..	116
<i>Kapitel 7.</i> Centrale myndigheder §§ 20-25a	119
<i>Kapitel 8.</i> Planlægning § 26	136
<i>Kapitel 9.</i> Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser m.v. §§ 27-31	142
<i>Bilag 1.</i> Forretningsorden for revaliderings- og pensionsnæv- nene	147
<i>Bilag 2.</i> Forretningsorden for amsankenævne	151
<i>Bilag 3.</i> Bekendtgørelse om indsendelse af klager og om gen- vurdering i forbindelse med klager	156
<i>Bilag 4.</i> Cirkulære om social- og sundhedsplanlægning	158
Forkortelser	160
Sagregister	161

Forord

Der er siden udsendelsen i 1976 af 2. udgaven af kommentaren til den sociale styrelseslov sket en betydeligt udvikling inden for området.

Der har således fundet en række væsentlige ændringer sted i loven, navnlig vedrørende planlægning og tilsyn.

Der er også på andre områder udsendt en række bekendtgørelser og cirkulærer, ligesom der siden 1976 er afgivet adskillige ministerielle udtalelser om styrelsesmæssige spørgsmål.

Alt dette har gjort det naturligt nu at udsende en ajourført og gennemrevideret udgave af kommentaren.

Hvor citerede skrivelser er optaget i Ministerialtidende, er dette angivet ved, at den pågældende skrivelser nummer i Ministerialtidende er anført i parentes. Øvrige citerede skrivelser er utrykte, medmindre andet er angivet. Skrivelser fra 1985 kan dog være trykt senere. Fortegnelse over anvendte forkortelser findes side 160.

August 1985

Ove Baggesen Preben Espersen

Bekendtgørelse nr. 513 af 1. november 1983 af Lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender

som ændret ved lov nr. 156 af 11. april 1984 og lov nr. 54 af 20. februar 1985.

Kapitel 1 *Lovens område*

§ 1. Loven omfatter den kommunale og centrale styrelse af sociale anliggender og af de sundhedsmæssige anliggender, hvis styrelse ikke er fastlagt i særlig lovgivning.

Stk. 2. Københavns kommune omfattes ikke af lovens kap. 2-5 og 8. Frederiksberg kommune omfattes ikke af lovens kap. 4-5 og 8.

Kapitel 2 *Kommunalbestyrelsens funktioner*

§ 2. Kommunalbestyrelsen træffer bestemmelse om alle forhold vedrørende kommunens virksomhed på sociale og sundhedsmæssige områder, der ikke er henlagt til andre myndigheder ved særlig lovgivning.

§ 3 (Ophævet).

§ 4. (Ophævet).

§ 5. Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om godkendelse af offentligt støttede private eller selvejende institutioner eller private foranstaltninger, der skal virke på de i § 2

nævnte områder, og påser, at tilskudsbetingelserne opfyldes.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen fører tilsyn med de i stk. 1 nævnte institutioner og foranstaltninger i det omfang, tilsynet ikke ved særlig lovgivning er henlagt til anden myndighed.

Kapitel 3 *Udvalg og forvaltning i kommunerne*

§ 6. Kommunalbestyrelsen nedsætter i overensstemmelse med § 17, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse et udvalg til forvaltning af kommunens sociale, sundhedsmæssige og arbejdsmarkedsmæssige anliggender (det sociale udvalg).

Stk. 2. Indenrigsministeren kan efter aftale med socialministeren stadfæste bestemmelser i kommunens styrelsesvedtægt, hvorved stk. 1 og § 9 som led i en forsøgsordning fraviges.

§ 7. (Ophævet).

§ 8. For kommuner, der har en magistratsordning, kan socialministeren godkende en særlig ordning til varetagelse af det sociale udvalgs funktion.

§ 9. I hver kommune oprettes en særlig forvaltning for de anliggender, der henhører under de i §§ 6-8 nævnte organer.

Kapitel 4 *Amtsrådets funktioner*

§ 10. Amtsrådet vejleder kommunerne i sociale og sundhedsmæssige anliggender.

Stk. 2. Amtsrådet er i sin vejledningsvirksomhed berettiget til at forlange oplysninger meddelt af de kommunale myndigheder.

§ 11. (Ophævet).

§ 12. Amtsrådet bistår kommunerne med rådgivning om projektering af institutionsbyggeri i det omfang, kommunalbestyrelserne ønsker det.

§ 13. (Ophævet).

§ 14. Amtsrådet kan træffe beslutning om iværksættelse af foranstaltninger – herunder oprettelse af institutioner – på sociale og sundhedsmæssige områder, når disse foranstaltninger ikke skal varetages af kommuner.

Stk. 2. Socialministeren kan fastsætte regler om godkendelse af projekter til institutioner eller foranstaltninger, som i almindelighed iværksettes med henblik på at betjene et større område end amtskommunen.

§ 15. (Ophævet).

Kapitel 5 *Udvalg, forvaltning og nævn i amtsråds kredsen*

§ 16. Amtsrådet nedsætter i overensstemmelse med § 17, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse et udvalg til forvaltning af amtskommunens sociale og sundhedsmæssige anliggender uden for sygehusvæsenet.

Stk. 2. Det kan i amtskommunens styrelsesvedtægt bestemmes, at sygesikringsopgaver henlægges til et andet stående udvalg end det i stk. 1. nævnte.

Stk. 3. Indenrigsministeren kan efter aftale med socialministeren fastsætte bestemmelser i amtskommunens styrelsesvedtægt, hvorved stk. 1 og § 17, stk. 1, 1. pkt., som led i en forsøgsordning fraviges.

§ 17. I hver amtskommune oprettes en særlig forvaltning for de anliggender, der hører under det i § 16 nævnte udvalg. Lederen af denne forvaltning ansættes af amtsrådet.

Stk. 2. Under den i stk. 1 nævnte forvaltning opretter amtskommunen et socialcenter, der skal yde kommunernes social- og sundhedsforvaltning og de i §§ 18, 18a og 18b omhandlede nævn fornøden bistand og i øvrigt varetage sådanne opgaver, som pålægges centrene i medfør af lovgivningen. Socialministeren kan efter forhandling med indenrigsministeren fastsætte nærmere regler for socialcentrenes virksomhed.

§ 18. I hvert amt nedsættes et reva-
liderings- og pensionsnævn, der består af 1 formand og 7 medlemmer samt det nødvendige antal stedfortrædere, som udpeges for en periode

af 4 år. 2 medlemmer udpeges af amtsrådet, 2 medlemmer udpeges af kommuneforeningen, 2 medlemmer udpeges af socialministeren efter indstilling fra arbejdsmarkedsnævnet, og 1 medlem udpeges af socialministeren efter indstilling fra De samvirkende Invalideorganisationer. Formanden, der skal have bestået juridisk, statsvidenskabelig, økonomisk eller anden dermed ligestillet kandidatexamen, udpeges af socialministeren.

Stk. 2. Nævnet træffer afgørelser i sager om sociale pensioner, dagpenge og social bistand i det omfang, lovgivningen om disse ydelser henlægger sådanne sager til nævnet.

Stk. 3. Socialministeren fastsætter nævnets forretningsorden. Ministeren kan bemyndige nævnet til efter nærmere fastsatte regler at henvise sager, i hvilke afgørelse ikke skønnes at frembyde tvivl, til formandens afgørelse.

Stk. 4. Udgifterne ved nævnets virksomhed afholdes af staten.

§ 18a. I hvert amt nedsættes et ankenævn. Statsamtmanden er nævnets formand. Nævnet består i øvrigt af 2 medlemmer, der sammen med det nødvendige antal stedfortrædere udpeges af amtsrådet for en periode af 4 år. Som medlemmer eller stedfortrædere kan ikke udpeges personer, der er ansat inden for den offentlige social- og sundhedsforvaltning eller på institutioner med socialt formål, og som dér er beskæftiget med sagsbehandling, klientbehandling eller lignende.

§ 18b. Ankenævnet er klageinstans for afgørelser truffet af det sociale udvalg i det omfang, det fastlægges i lovgivningen.

Stk. 2. Nævnets afgørelser kan gå ud på afvisning, stadfæstelse, ophævelse eller ændring af den påklagede afgørelse. Nævnet kan endvidere hjemvise sagen til fornyet behandling eller henvise den til behandling hos en myndighed, der ikke tidligere har truffet afgørelse i sagen. Nævnet er ikke herved bundet af parternes påstande.

Stk. 3. Nævnet er i sin virksomhed uafhængig af instruktioner vedrørende den enkelte sags behandling og afgørelse.

Stk. 4. Ingen må medvirke som særligt sagkyndig i en sag, når vedkommende har medvirket ved behandlingen af sagen i 1. instans.

Stk. 5. Socialministeren fastsætter nævnets forretningsorden og kan herunder bemyndige nævnet til efter nærmere fastsatte regler at henvise sager, i hvilke afgørelsen ikke skønnes at frembyde tvivl, til formandens afgørelse. Socialministeren kan endvidere fastsætte regler om, at formanden i tilfælde, hvor der er tale om en øjeblikkelig opstået trangssituation, kan træffe en foreløbig afgørelse.

Stk. 6. Nævnets afgørelser udfærdiges skriftligt og skal være ledsaget af en begrundelse samt vejledning om eventuel klageadgang.

Stk. 7. Udgifterne ved nævnets virksomhed afholdes af staten.

§ 18c. Socialministeren fastsætter efter forhandling med de kommunale organisationer og De samvirkende Invalideorganisationer regler om op-

rettelse af rådgivende forbrugerorganer i amtet.

Kapitel 6 *Københavns og Frederiksberg kommuner*

§ 19. For Københavns og Frederiksberg kommuner nedsættes et revaliderings- og pensionsnævn med funktioner svarende til det i § 18 omhandlede nævns. Nævnet består af 1 formand og 7 medlemmer samt det nødvendige antal stedfortrædere, der udpeges for en periode af 4 år. 3 medlemmer udpeges af Københavns borgerrepræsentation og 1 medlem af Frederiksberg kommunalbestyrelse, 2 medlemmer udpeges af socialministeren efter indstilling fra arbejdsmarkedsnævnet for Københavns-området og 1 medlem udpeges af socialministeren efter indstilling fra De samvirkende Invalideorganisationer. Formanden, der skal have bestået juridisk, statsvidenskabelig, økonomisk eller anden dermed ligestillet eksamen, udpeges af socialministeren.

Stk. 2. Københavns og Frederiksberg kommuner udarbejder planer for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed efter de regler, der fastsættes i henhold til § 26, stk. 2. Bestemmelserne i § 26, stk. 4-5, finder anvendelse for Københavns og Frederiksberg kommuner.

§ 19a. Socialministeren fastsætter efter forhandling med Københavns og Frederiksberg kommuner og De samvirkende Invalideorganisationer regler om oprettelse af rådgivende forbrugerorganer i kommunerne.

Kapitel 7 *Centrale myndigheder*

§ 20. Der oprettes under socialministeriet en socialstyrelse, der i det omfang, socialministeren bestemmer, varetager den centrale forvaltning af sociale anliggender.

§ 21. Styrelsens chef rådfører sig med et styrelsesråd i det omfang, socialministeren fastsætter.

Stk. 2. Styrelsesrådet består af styrelsens chef som formand og 15 andre medlemmer, som beskikkes af socialministeren for 4 år ad gangen, svarende til de kommunale råds funktionsperiode.

Stk. 3. De kommunale organisationer udpeger 4 medlemmer, hvoraf 2 repræsenterer kommunerne og 2 repræsenterer amtskommunerne. Københavns kommune udpeger 1 medlem. Landsorganisationen i Danmark og Dansk Arbejdsgiverforening udpeger hver 1 medlem. Arbejdsministeren og indenrigsministeren udpeger hver 1 medlem, der repræsenterer henholdsvis arbejdsdirektoratet og sundhedsstyrelsen. Undervisningsministeren udpeger 1 medlem. De samvirkende Invalideorganisationer udpeger 2 medlemmer. Socialministeren udpeger 3 medlemmer hvoraf 1 skal have tilknytning til den centrale forvaltning af de sociale forsikringslove.

Stk. 4. Styrelsesrådet kan tilkalde særligt sagkyndige til behandlingen af enkelte spørgsmål.

§ 22. Socialministeren fører tilsyn med kommunernes og amtskommunernes socialvæsen og med offentligt støttede eller anerkendte institutio-

ner, der virker inden for det sociale område.

§ 23. Socialministeren og indenrigsministeren kan af kommunerne, amtskommunerne og af institutioner, der virker ved offentlig anerkendelse eller støtte, fordre alle oplysninger, som skønnes fornødne.

§ 24. Socialministeren kan bemyndige socialstyrelsen eller en anden central styrelse til i nærmere angivet omfang at udøve beføjelser, som i denne lov er tillagt socialministeren.

§ 25. (Ophævet).

§ 25a. Socialministeren fastsætter regler om nedsættelse af et centralt handicapråd og om rådets sammensætning og opgaver. Staten afholder udgifterne ved rådets virksomhed.

Kapitel 8 *Planlægning*

§ 26. Kommunalbestyrelsen og amtsrådet udarbejder en plan for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed i kommunen, henholdsvis amtskommunen.

Stk. 2. Socialministeren fastsætter nærmere regler for udarbejdelsen af planer, herunder om tidsfrister herfor, den periode og det sagsområde, planerne skal dække, koordineringen til tilgrænsende områder og om revision af planerne.

Stk. 3. Ved udarbejdelsen af planerne efter stk. 1 samarbejder kommunalbestyrelsen og amtsrådet med henblik på at koordinere planerne. Amtsrådet udarbejder efter hver

planrevision en redegørelse for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed under kommunerne og amtskommunen.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsens og amtsrådets planer indsendes til socialministeren, der påser, at de for planlægningen fastsatte regler er fulgt, at kommunens og amtskommunens pligt efter lovgivningen til at tilvejebringe social og sundhedsmæssig service er opfyldt, samt at de samfundsmæssige hensyn til forbrug af ressourcer er tilgodeset. Socialministeren kan meddele kommunalbestyrelsen og amtsrådet sine bemærkninger til planerne. Socialministeren kan herunder bestemme, at en plan efter kommunalbestyrelsens, henholdsvis amtsrådets, fornyede gennemgang helt eller delvis skal godkendes af socialministeren. Nægtelse af godkendelse kan kun ske efter forudgående forhandling med pågældende kommunalbestyrelse eller amtsråd.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen og amtsrådet udøver sin virksomhed på sociale og sundhedsmæssige områder i overensstemmelse med den senest vedtagne social- og sundhedsplan.

Stk. 6. På grundlag af de indkomne planer udarbejder socialministeren en redegørelse for udviklingen på det sociale og sundhedsmæssige område. Redegørelsen udsendes til amtsråd og kommunalbestyrelser.

Stk. 7. I det omfang planerne indeholder foranstaltninger, der hører under indenrigsministerens område, udøver socialministeren sine funktioner efter bestemmelserne i denne paragraf efter forhandling med indenrigsministeren.

Kapitel 9

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser m.v.

§ 27. Loven træder i kraft den 1. juli 1970. (§§ 11¹⁾, 12²⁾, § 17, stk. 2³⁾, og § 18²⁾), træder dog først i kraft på et senere tidspunkt, der fastsættes af socialministeren.

§ 28. (Overgangsbestemmelse, udeladt).

§ 29. Det i § 6 nævnte sociale udvalg træder i stedet for det i lov om offentlig forsorg § 2, jfr. § 3, nævnte udvalg. De opgaver, der varetages af de i lov om offentlig forsorg § 4 nævnte socialkontorer, henlægges til den i denne lovs § 9 nævnte forvaltning.

§ 30. (Overgangsbestemmelse, udeladt).

§ 31. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Lov nr. 224 af 12. juni 1975 indeholder følgende overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser:

§ 2

I lov nr. 408 af 13. juni 1973 om hjemmesygeplejerskeordninger ophæves § 3, stk. 2.

Stk. 2. I lov nr. 409 af 13 juni 1973 om sundhedsplejerskeordninger ophæves § 3, stk. 2.

§ 3

Loven træder i kraft den 1. juli 1975. § 1, nr. 4, 5, 6, 7, 8, 10 og 12 træder dog først i kraft den 1. april 1976.

Lov nr. 258 af 8. juni 1978 indeholder følgende overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser:

§ 6

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 1980.

Stk. 2. Samtidig ophæves:

1) Lov nr. 21 af 27 januar 1950 om foranstaltninger vedrørende døve og tunghøre.

2) Lov nr. 117 af 11. maj 1956 om foranstaltninger vedrørende blinde og stærkt svagsynede.

3) Lov nr. 192 af 5. juni 1959 om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede.

Lov nr. 271 af 10 juni 1981 indeholder følgende overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser:

¹⁾ § 11 er ved socialministeriets bekendtgørelse nr. 351 af 27. juni 1974 trådt i kraft d. 1. september 1974 og er ved lov nr. 163 af 27. april 1983 ophævet pr. 1. januar 1984.

²⁾ §§ 12 og 18 er ved socialministeriets bekendtgørelse nr. 547 af 24. oktober 1975 trådt i kraft d. 1. april 1976.

³⁾ § 17, stk. 2, er ved socialministeriets bekendtgørelse nr. 598 af 5. december 1974 trådt i kraft fra denne dato.

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. oktober 1981, således at statsamtmanden fra denne dato er formand for det i § 18 a omhandlede nævn.

Stk. 2. (Overgangsbestemmelse, udeladt).

Lov nr. 163 af 27. april 1983 inde-

holder følgende overgangs- og ikrafttrædelsesbestemmelser:

§ 2

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. januar 1984.

Stk. 2. § 26, stk. 5, som affattet ved denne lovs § 1, nr. 7, finder i 1984 tilsvarende anvendelse på 1984-88 planen.

Indledning

Forarbejdet til den sociale styrelseslov.

Lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender bygger på de forslag til en ændret administration på det sociale og sundhedsmæssige område, der er stillet af socialreformkommissionen i dennes 1. betænkning: Det sociale tryghedssystem (struktur og dagpenge) (Betænkning nr. 543/1969).

Socialreformkommissionen blev i overensstemmelse med folketingsbeslutning af 29. maj 1964 nedsat af socialministeren den 11. september 1964.

Kommissionens opgaver omfattede efter folketingsbeslutningen og socialministerens skrivelse:

a) en undersøgelse af mulighederne for at forenkle og effektivisere den centrale administration, bl.a. med henblik på at gøre den egnet til at sikre og udbygge effektiviteten af den forebyggende, behandlende og revaliderende virksomhed samt af koordinationen mellem de forskellige foranstaltninger.

b) en undersøgelse af, hvorvidt det var muligt at ændre reglerne om de almindelige sociale sikringer, så de i højere grad kunne tilpasses en målsætning om forebyggelse, revalidering, tryghed og trivsel.

c) en undersøgelse af, om der var behov for en revision af finansieringen af det sociale sikringssystem.

d) kommissionen skulle i sine overvejelser kunne inddrage andre spørgsmål, som skønnedes at være af væsentlig betydning for dens arbejde.

Kommissionen var i overensstemmelse med folketingets forslag sammensat af repræsentanter for hver af de udvalgsberettigede partigrupper i folketinget, for de kommunale organisationer, for Københavns kommune, for sammenslutningen af (købstædernes) sociale udvalg, for de statslige amter, for sygekasserne, for folkepensionisternes og invalideorganisationernes kontaktudvalg, for LO, for FTF, for Dansk Arbejdsgiverforening, for Socialinspektørforeningen, for de forskellige kvindeorganisationer og for socialministeriet.

Indledning

Socialreformkommissionen afgav sin 1. betænkning i oktober 1969 (betænkning nr. 543). Betænkningen behandler styringsmæssige og organisatoriske problemer inden for det sociale og sundhedsmæssige område (uden for København og uden for hygiejne- og sygehusområderne, jfr. nærmere nedenfor). Betænkningen behandler endvidere en række problemer vedrørende dagpenge i anledning af sygdom, ulykkestilfælde og fødsel.

Den 14. januar 1970 fremsatte socialministeren forslag til lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender. Forslaget var i alt væsentligt i overensstemmelse med kommissionens forslag til reformer af den administrative opbygning.

Samtidig med dette forslag stillede socialministeren forslag om konsekvensændringer i lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagt begavede, lov om revalidering og lov om børne- og ungdomsforsorgen.

Lovforslagene findes i Folketingstidende 1969/70 – tillæg A, spalte 1917-1984 og spalte 1999-2010. Fremsættelsen i folketetinget findes i spalte 2415-2432.

Forslaget blev underkastet 1. behandling den 3. februar 1970, se Folketingstidende 1969/70, spalte 3171-3227.

Folketingets socialudvalg afgav betænkning den 5. maj 1970, se Folketingstidende 1969/70 tillæg B, spalte 1481-1548. Der blev stillet 5 ændringsforlag til styrelsesloven, heraf 3 af socialministeren. Betænkningen indeholder i bilag 13 socialministerens svar på nogle af de stillede spørgsmål.

Forslaget blev underkastet 2. behandling den 12. maj 1970, se Folketingstidende 1969/70, spalte 5578-5610. De af socialministeren stillede ændringsforslag blev vedtaget.

Folketingets socialudvalg afgav en tillægsbetænkning den 13. maj 1970, hvor udvalgets flertal med en bemærkning om det ønskelige i en hensyntagen til sygekassernes og andre institutioners medarbejderes forhold ved lovens gennemførelse indstillede lovforslaget til vedtagelse i den form, hvori det forelå efter 2. behandling, se Folketingstidende 1969/70, tillæg B, spalte 1631-1634.

Loven blev vedtaget ved 3. behandling den 15. maj 1970, se Folketingstidende 1969/70, spalte 5801-5802.

I tilknytning til loven udsendte socialministeriet cirkulære nr. 148 af 23. juni 1970.

Ændringer i den sociale styrelseslov i forbindelse med gennemførelsen af bistandsloven og senere.

Den endelige udfyldning af den sociale styrelseslov kunne først finde sted, når socialreformkommissionen havde taget stilling til en reform af de sociale service- og bistandsydelse, idet en endelig opgavefordeling ikke var mulig før. I DSS § 30 blev der givet kommissionen en vis maksimal frist til at tilendebringe arbejdet, idet det blev bestemt, at forslag til en samlet revision af de sociale service- og bistandslove skulle fremsættes i folketingsåret 1972/73.

Under sit videre arbejde beskæftigede socialreformkommissionen sig herefter med retningslinier for udarbejdelse af en samlet bistandslov, som kunne afløse de i DSS § 30 nævnte love. Det vil sige forsorgsloven, børne- og ungdomsforsorgsloven, lov om mødrehjælpsinstitutioner og revalideringsloven. Derudover medtog kommissionen i sit arbejde: omsorgsloven og loven om husmoderafløsning og hjemmehjælp.

Socialreformkommissionen afgav sin 2. betænkning (betænkning nr. 664/72 – Det sociale trykkesystem, service og bistand), i september 1972. På grundlag af denne betænkning fremsatte socialministeren i folketingsåret 1972/73 et forslag til lov om social bistand, der efter genfremsættelse blev vedtaget i juni 1974. (Lov nr. 333 af 19. juni 1974 om social bistand).

Bistandslovens vedtagelse samt den samtidig vedtagne decentralisering af invalideforsikringsretten, se lov. nr. 336 af 26. juni 1975 om ændring af invalidepensionsloven, nødvendiggjorde en række ændringer i den sociale styrelseslov.

Loven blev herefter ændret ved lov nr. 224 af 12. juni 1975. Se Folketingstidende, 1974-75, 2. samling, spalte 710, 1979, 2579, 5571; tillæg A, spalte 1779; tillæg C, spalte 391.

Loven er senere blevet ændret ved:

Lov nr. 258 af 8. juni 1978 om ændring af lov om social bistand m.fl. love. Se Folketingstidende 1977-78, spalte 5441, 6553; tillæg A, spalte 3921.

Lov nr. 271 af 10. juni 1981. Se Folketingstidende 1980-81, spalte 5088, 5716, 11991, 12181; tillæg A, spalte 3141; tillæg B, spalte 1975; tillæg C, spalte 675.

Lov nr. 163 af 27. april 1983. Se Folketingstidende 1982-83, spalte

Indledning

4339, 4818, 8991, 9341; tillæg A, spalte 2009; tillæg B, spalte 1207; tillæg C, spalte 333.

Lov nr. 156 af 11. april 1984 om ændring af lov om offentlig sygesikring, lov om styrelse af sociale og sundhedsmæssige anliggender og lov om kommunernes styrelse. Se Folketingstidende 1983-84, spalte 102, 417, 3017, 3437; tillæg A, spalte 335.

Lov nr. 54 af 20. februar 1985 om ændring af lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender, lov om den sociale ankestyrelse, bistandsloven m.fl. love. Se Folketingstidende 1984-85 spalte 1123, 2148, 4926, 5202; tillæg A, spalte 1125; tillæg B, spalte 375; tillæg C, spalte 153.

Om de enkelte ændringer, der stadigvæk har betydning, henvises til kommentarerne til de enkelte bestemmelser.

Loven er senest bekendtgjort ved lovebekendtgørelse nr. 513 af 1. november 1983.

I figur 1 er givet en skematisk fremstilling af den sociale administrationsstruktur, som den ser ud efter vedtagelsen af socialreformens lovkompleks. Af de i figuren anførte organer skal omtales følgende:

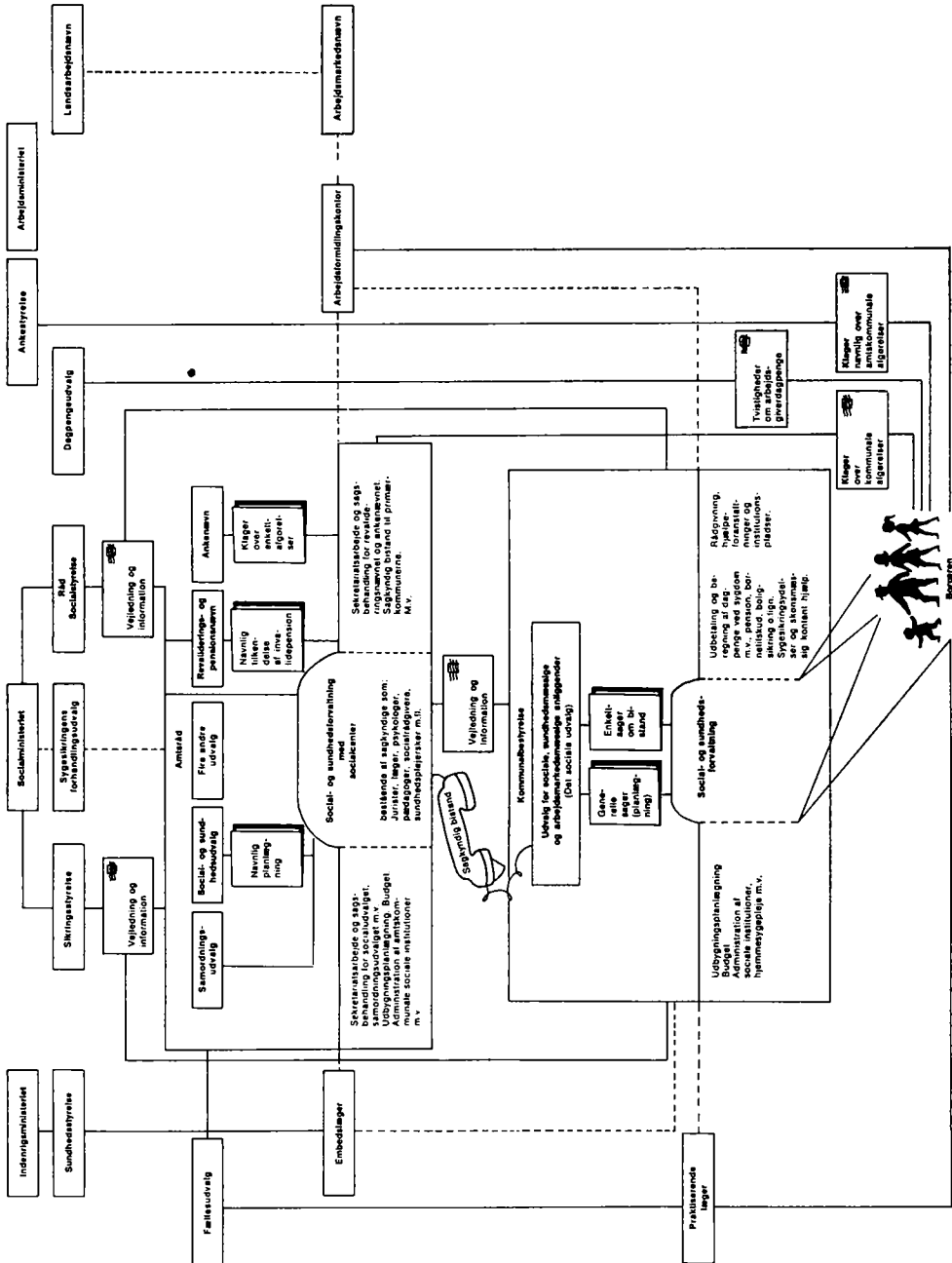
I Ankestyrelse.

Lov om den sociale ankestyrelse §§ 1, 2 og 4.

Ankestyrelsen består af en styrelseschef, et antal ankechefer og et antal beskikkede medlemmer.

Medlemmerne beskikkes af socialministeren for 4 år ad gangen efter indstilling fra 1) Dansk Arbejdsgiverforening, 2) Landsorganisationen i Danmark, 3) Amtsrådsforeningen i Danmark, 4) Kommunernes Landsforening, 5) Folkepensionistforeningernes og invalideorganisationernes kontaktudvalg, 6) Københavns kommune, 7) Frederiksberg kommune.

Som medlemmer kan ikke beskikkes personer, der 1) er umyndige, 2) er fyldt 66 år, 3) tidligere i 2 perioder har været beskikket, 4) er ansat inden for den offentlige social- og sundhedsforvaltning eller på institutioner med socialt formål og beskæftiget med sagsbehandling, klientbehandling eller lignende eller 5) er ansat i de under 1-5 nævnte organisationer eller medlemsorganisationer under disse og dér beskæftiget med administrativt eller fagligt arbejde.

Figur 1
Administrationsstrukturen
eller Socialet

Indledning

Opgaver.

Den sociale ankestyrelse er klageinstans for administrative afgørelser i det omfang, det fastsættes i lovgivningen.

II Ankenævn.

Den sociale styrelseslov § 18a.

Der nedsættes et ankenævn i hvert amt. Et ankenævn består af en formand og 2 medlemmer samt stedfortrædere, som udpeges for en periode af 4 år. Medlemmerne og stedfortræderne udpeges af amtsrådet. Statsamtmanden er født formand.

Som medlemmer eller stedfortrædere kan ikke udpeges personer, der er ansat i den offentlige social- og sundhedsforvaltning eller på institutioner med socialt formål og dér beskæftiget med sagsbehandling, klientbehandling og lignende.

Opgaver.

Ankenævnet er, i det omfang det bestemmes ved lov, klageinstans for afgørelser truffet af det sociale udvalg.

III Dagpengeudvalg.

Lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel § 14.

Udvalget nedsættes af socialministeren og består af 3 medlemmer og en opmand, alle udnævnt af socialministeren. 1 medlem efter indstilling fra Dansk Arbejdsgiverforening, 1 efter indstilling fra LO, opmanden efter indstilling fra Arbejdsrettens formandskab.

Opgaver.

Afgørelse af tvistighed vedrørende arbejdsgiverdagpenge. Afgørelserne kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, men hvert af udvalgets medlemmer kan kræve, at en afgørelse træffes af opmanden i stedet for af de tre medlemmer.

IV Revaliderings- og pensionsnævn.

Den sociale styrelseslov § 18.

Der nedsættes et revaliderings- og pensionsnævn i hvert amt samt et for København og Frederiksberg.

Nævnet består af en formand og 7 medlemmer, udpeget for en periode af 4 år. 2 medlemmer udpeges af amtsrådet, 2 af vedkommende kommuneforening, 2 af socialministeren efter indstilling af vedkommende arbejdsmarkedsnævn, og 1 medlem udpeges af socialministeren efter indstilling fra De samvirkende Invalideorganisationer. Formanden udpeges af socialministeren.

Opgaver.

Nævnet træffer afgørelser i sager om skønsmæssig tildeling af pensioner og i visse sager om sygedagpenge og social bistand.

V Sundheds- og socialudvalg.

Den sociale styrelseslov § 16 og Kommunestyreloven § 17.

Udvalget nedsættes af amtsrådet blandt amtsrådets medlemmer.

Opgaver.

Udvalget varetager forvaltningen af amtskommunens sociale og sundhedsmæssige anliggender uden for sygehusvæsenet.

VI Det sociale udvalg.

Den sociale styrelseslov § 6 og Kommunestyreloven § 17.

Udvalget nedsættes af kommunalbestyrelsen blandt kommunalbestyrelsens medlemmer.

Opgaver.

Forvaltning af kommunens sociale, sundhedsmæssige og arbejdsmarkeds-mæssige anliggender.

VII Sygesikringens forhandlingsudvalg.

Sygesikringsloven § 26.

Der nedsættes et centralt udvalg med 7 medlemmer udpeget for en 4-årig periode. 6 medlemmer udpeges af Amdsrådsforeningen og 1 af Københavns og Frederiksberg kommuner i fællesskab. Kommunernes Landsforening udpeger 2 repræsentanter og finansministeriet og indenrigsministeriet 1 repræsentant hver, der deltager i udvalgets møder.

Opgaver.

Udvalget afslutter på den offentlige sygesikrings vegne overenskomster med lægeorganisationer m.fl. om vilkårene for sygesikringslovens ydelser.

VIII Samordningsudvalg.

Sygesikringsloven § 23, stk. 2 og 3.

Udvalget nedsættes af amtsrådet. Udvalget har 4 eller 6 medlemmer, hvoraf 1 udpeges af kommuneforeningen, medens de øvrige medlemmer udpeges af amtsrådet blandt medlemmerne af hvert af de stående udvalg, der forvalter amtskommunens opgaver vedrørende sygehusvæsen, sygesikring samt social- og sundhedsmæssige opgaver. I København og Frederiksberg består udvalget af 5 medlemmer, hvoraf 4 udpeges af Københavns magistrat og 1 af Frederiksberg.

Opgaver.

Udvalget skal virke til fremme af samarbejde og samordning mellem praktiserende læger, sygehuse og anden sundhedsmæssig og social virksomhed. En embedslæge deltager i udvalgets møder, og udvalget kan yderligere tilkalde repræsentanter for læger og anden sagkundskab på det sociale og sundhedsmæssige område.

IX Fællesudvalg.

Sygesikringsloven § 23, stk. 4.

Udvalget nedsættes i hver amtrådsreds og i København-Frederiksberg. Udvalget består af medlemmerne af samordningsudvalget og et

lige så stort antal medlemmer udpeget af lægekredsforeningen. Udvalget har således 8 eller 12 medlemmer, i København-Frederiksberg-området 10. Socialministeren kan fastsætte regler for udvalgets nedsettelse.

Opgaver.

Udvalget varetager de opgaver, der bliver henlagt til udvalget ved overenskomst.

X Landsarbejdsnævn.

Lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring §§ 3 og 4.

Landsarbejdsnævnet består af en formand og 14 andre medlemmer. Medlemmerne udpeges således: DA og LO hver 4, Landbrugets Arbejdsgiverforening 1, Arbejdsløshedskassernes tillidsmænd 2, Fællesrådet for tjenestemænd og funktionærer 1, AC 1. FR (Fællesrepræsentationen), Hovedorganisationen for arbejdsledere og tekniske funktionærforeninger i Danmark, Foreningen af arbejdsledere i Danmark og Teknisk Landsforbund udpeger i fællesskab 1 medlem. En række ministerier og Amtrådsforeningen og Kommunernes Landsforening udpeger hver en repræsentant som tilforordnet. Københavns kommune og Frederiksberg kommune udpeger i fællesskab en tilforordnet.

Arbejdsministeren beskikker efter indstilling fra medlemmerne nævnets formand og en suppleant for denne.

Medlemmerne og formand udpeges for en 4-årig periode.

Opgaver.

Landsarbejdsnævnet medvirker i den almindelige ledelse og planlægning af arbejdsformidlingen.

XI Arbejdsmarkedsnævn.

Lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring §§ 8 og 9.

Arbejdsministeren skal nedsætte et arbejdsmarkedsnævn i hver amtskommune samt for Københavns-området.

Nævnet består af en formand og 18 andre medlemmer.

Medlemmerne udpeges således: LO 5, FTF 1, DA 6, amtsrådet 3 og områdets kommunalbestyrelser i fællesskab 3.

Indledning

Medlemmerne udpeges for en 4-årig periode begyndende 1. februar umiddelbart efter de kommunale valg. Medlemmerne udpeger for en 2-årig periode formanden og en suppleant for denne.

Arbejdsformidlingschefen deltager i møderne som tilforordnet og sekretær.

Opgaver.

Nævnet skal følge udviklingen på arbejdsmarkedet og medvirke i arbejdsformidlingskontorets almindelige ledelse og planlægning samt virke koordinerende mellem kontoret og organer, der er af betydning for arbejdsmarkedet. Endelig udarbejder nævnet forslag til arbejdsformidlingskontorets budget.

Kapitel 1

Lovens område

§ 1

Loven omfatter den kommunale og centrale styrelse af sociale anliggender og af de sundhedsmæssige anliggender, hvis styrelse ikke er fastlagt i særlig lovgivning [1].

Stk. 2. Københavns kommune omfattes ikke af lovens kap. 2-5 og 8.[2] Frederiksberg kommune omfattes ikke af lovens kap. 4-5 og 8.

1. § 1 henfører de sundhedsmæssige anliggender, hvis styrelse ikke er fastlagt i særlig lovgivning, til lovens anvendelsesområde.

Ved lov nr. 224 af 12. juni 1975 om ændring af den sociale styrelseslov, udgik ordene „... eller hører under sundhedskommissionernes område“ af stk. 1. Ændringen er en følge af, at sundhedskommissionerne blev ophævet ved ikrafttrædelsen den 1. oktober 1974 af lov nr. 372 af 13. juni 1973 om miljøbeskyttelse, § 80, stk. 3, hvorefter opgaver, der i henhold til anden lovgivning varetages af sundhedskommissionerne, overtages af kommunalbestyrelserne, medmindre andet fastsættes.

Lov nr. 236 af 30. april 1946 om lægeundersøgelse af børn (med senere ændringer) samt de offentligt finansierede vaccinationer pålægger alene de kommunale myndigheder at deltage forskudsvis eller endeligt i afholdelse af udgifterne. Styrelsesreglerne i loven får derfor ingen særlig betydning med hensyn til udførelsen af foranstaltningerne i medfør af disse bestemmelser. Såfremt den nævnte lovgivning om helbredsundersøgelse og vaccinationer imidlertid bliver revideret eller suppleret, således at der bliver pålagt kommunale eller amtskommunale myndigheder yderligere opgaver, vil det være naturligt at henlægge dem til de i loven omhandlede kommunale eller amtskommunale myndigheder.

Uden for lovens områder falder administrationen af bl.a. følgende sundhedsmæssige anliggender:

A. Lovbestemmelser om embedslægevæsenet, om sundhedsvæsenets centralstyrelse og om andre centrale institutioner med sundhedsmæssige opgaver.

Herunder falder følgende love:

Lov nr. 381 af 13. juni 1973 om embedslægeinstitutioner m.v.

Lov nr. 182 af 23. juni 1932 om sundhedsvæsenets centralstyrelse (med senere ændringer).

Lov nr. 178 af 29. april 1960 om Statens Husholdningsråd.

Lov nr. 60 af 25. marts 1961 om retslægerådet.

B. Lovbestemmelser om sygehusvæsenet.

Herunder falder følgende lov:

Lovbekendelse nr. 541 af 27. september 1982 om sygehusvæsenet, med senere ændringer.

C. Lovbestemmelser om vilkårene for udøvelse af forskellige erhverv inden for sundhedsvæsenet og om tilsyn med de pågældende erhvervsgrupper.

Herunder falder følgende love:

Lov nr. 154 af 8. maj 1968 om terapiassistenter.

Lov nr. 142 af 26. april 1972 om fodterapeuter.

Lov nr. 276 af 26. maj 1976 om tandlæger.

Lovbekendtgørelse nr. 426 af 19. august 1976 om lægegerning med senere ændringer.

Lov nr. 671 af 13. december 1978 om jordemødre.

Lovbekendtgørelse nr. 66 af 27. februar 1979 om sygeplejersker.

2. Dette må ses i sammenhæng med, at der på en række områder gælder særlige regler for Københavns kommune vedrørende styrelsen af anliggender efter den sociale lovgivning, og at lovbekendtgørelse nr. 313 af 20. juni 1984 om kommunernes styrelse ikke gælder for Københavns kommune. For Københavns kommune gælder lovbe- kendtgørelse nr. 314 af 20. juni 1984.

Kapitel 2

Kommunalbestyrelsens funktioner

§ 2[1]

Kommunalbestyrelsen træffer bestemmelse om alle forhold vedrørende kommunens virksomhed på sociale og sundhedsmæssige områder, der ikke er henlagt til andre myndigheder ved særlig lovgivning[2].

1. § 2 afgrænser kommunalbestyrelsens virksomhed inden for det sociale og sundhedsmæssige område over for tilsvarende funktioner, der ved lov er tillagt andre myndigheder.

Af bemærkningerne til § 2 fremgår, at selv om kommunalbestyrelsen med denne bestemmelse har fået tillagt den almindelige kompetence, må det være det absolutte hovedprincip, at anliggender vedrørende enkeltpersoners forhold henlægges til *selvstændig* afgørelse i det sociale udvalg.

I primærkommunernes styrelse vil der være følgende obligatoriske organer med funktioner på sociale og sundhedsmæssige områder:

- a) Kommunalbestyrelsen.
- b) Økonomiudvalget, der har indseende med de økonomiske og almindelige administrative forhold inden for samtlige kommunens administrationsområder, jfr. KSL § 18, stk. 2.
- c) Det sociale udvalg, jfr. § 6.
- d) Social- og sundhedsforvaltningen, jfr. § 9.

Desuden er der mulighed for nedsættelse af:

Særlige udvalg til varetagelse af bestemte hverv eller til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for kommunalbestyrelsen, økonomiudvalget eller de stående udvalg, jfr. KSL § 17, stk. 4.

Om organer i amtskommunernes styrelse m.v. se note 1 til § 16.

2. Efter den gældende sociallovgivning er selvstændig kompetence til at træffe beslutninger på det kommunale plan i vidt omfang henlagt til det i henhold til DSS § 6 nedsatte sociale udvalg, se § 6, note 2. Dette gælder således som hovedregel med hensyn til beslutninger, som træffes af kommunale myndigheder ved administrationen af bistandsloven, jfr. BL § 9, og lov om social pension, jfr. §§ 17, stk. 1, 20, 21, 32, 36, 43, 44, 45, 49, stk. 5, og 57. Det samme gælder med hensyn til den kommunale administration af lovbekendtgørelse nr. 609 af 29. november 1978 om børnetilskud og andre familieydelse, jfr. § 32. Endvidere er det i henhold til lov om arbejdsskadeforsikring § 40 pålagt det sociale udvalg at medvirke ved administrationen af visse ydelser efter den nævnte lov.

Efter SYL §§ 13, 16, stk. 1, 17 og 23, stk. 1, udbetaler det sociale udvalg begravelseshjælp og andre kontantydelse, som kommunen efter sygesikringsloven skal administrere udbetalingen af.

§ 3[1]

Ophævet ved lov nr. 224 af 12. juni 1975.

1. Efter de tidligere gældende bestemmelser i § 3, stk. 1, påhvilede det kommunalbestyrelsen at udarbejde forslag til et regulativ for kommunens sociale og sundhedsmæssige forvaltning på grundlag af udkast, der var affattet af det i § 6 nævnte udvalg (socialudvalget). Forslaget skulle godkendes af amtsrådet.

Efter de tidligere gældende bestemmelser i § 13 påhvilede det endvidere amtsrådet at udarbejde forslag til et regulativ for amtskommunens sociale og sundhedsmæssige forvaltningsvirksomhed på grundlag af udkast, der var affattet af det i § 16 nævnte udvalg (udvalget til forvaltning af amtskommunens sociale og sundhedsmæssige anliggender uden for sygehusvæsenet). Forslaget skulle godkendes af socialministeren efter forhandling med indenrigsministeren.

Spørgsmålet om de i § 3, stk. 1, og § 13 indeholdte bestemmelser om udfærdigelse og godkendelse af de nævnte regulativer blev imidlertid i september 1974 gjort til genstand for drøftelse i det daværende kontaktudvalg vedrørende opgavefordeling og dobbeltadministration. Udvalget besluttede at henstille til socialministeriet at søge de nævnte bestemmelser ophævet.

Indenrigsministeriet meddelte i skrivelse af 18. oktober 1974 socialministeriet, at indenrigsministeriet for sit vedkommende kunne tiltræde kontaktudvalgets henstilling.

Efter den tidligere gældende bestemmelse i § 3, stk. 2, skulle kommunalbestyrelsen hvert år udarbejde en oversigt over kommunens sociale og sundhedsmæssige virksomhed, der skulle indsendes til amtsrådet. Om baggrunden for ophævelsen af denne bestemmelse henvises til kommentaren til § 15.

§ 4[1]

Ophævet ved lov nr. 163 af 27. april 1983:

1. Der henvises til note 1 til § 26.

§ 5[1]

Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om godkendelse af offentligt støttede private eller selvejende institutioner eller private foranstaltninger, der skal virke på de i § 2 nævnte områder, og påser, at tilskudsbetingelserne opfyldes.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen fører tilsyn[2] med de i stk. 1 nævnte institutioner og foranstaltninger i det omfang, tilsynet ikke ved særlig lovgivning er henlagt til anden myndighed[3].

1. Bestemmelsen er ændret ved lov nr. 224 af 12. juni 1975, jfr. socialministeriets cirkulære nr. 154 af 10. september 1975.

Ændringen var en følge af de ændringer, der skete på institutionsområdet ved ikrafttræden af bistandsloven.

Bestemmelsen er senest ændret ved lov nr. 163 af 27. april 1983, hvor bestemmelserne om, at godkendelse af offentlig støttede institutioner m.v. på de i § 2 nævnte områder skulle ske inden for rammerne af udbygningsplanen, blev erstattet af den generelle bestemmelse i § 26, stk. 5. Der henvises til note 1 til § 26. Med bestemmelsen fastslås, at kommunalbestyrelsen uden forelæggelse for anden myndighed træffer beslutning om godkendelse af offentligt støttede private eller selvejende institutioner eller private foranstaltninger, der skal virke inden for kommunens område. Det er en forudsætning for godkendelsen, at

foranstaltningen ligger inden for rammerne af udbygningsplanen, jfr. § 26, stk. 5.

2. I bemærkningerne til lovforslaget udtales det, at kommunalbestyrelsens tilsyn efter denne bestemmelse er en videreførelse af et princip, der allerede var gældende med hensyn til private eller selvejende pleje- og alderdomshjem og visse institutioner for børn og unge. Med kommunernes fremtidige styrkede placering inden for social- eller sundhedsområdet måtte det anses for hensigtsmæssigt, at tilsynspligten nu blev fastslået i en generel form.

Det forudsættes, at kommunalbestyrelsens tilsyn som hovedregel skal omfatte sådanne private og selvejende institutioner, som hovedsagelig betjener de personer, der bor i den kommune, hvor institutionen ligger (f.eks. daginstitutioner for børn og unge og almindelige plejehjem).

Kommunalbestyrelsen må føre et vist tilsyn med den daglige drift af institutionen, medens amtsrådet, jfr. § 10, ikke skal føre tilsyn med institutionerne under kommunen, men alene yde vejledning.

3. Indenrigsministeren fastsætter i medfør af embedslægelovens § 8, stk. 1, regler for det sundhedsmæssige tilsyn med behandlings- og plejeinstitutioner, daginstitutioner m.v.

Hvor tilsynet ikke ved særlig lovgivning er lagt til anden myndighed end kommunalbestyrelsen, må tilsynet i medfør af § 6 varetages af det sociale udvalg på kommunalbestyrelsens vegne.

Kapitel 3

Udvalg og forvaltning i kommunerne

§ 6[1]

Kommunalbestyrelsen nedsætter i overensstemmelse med § 17, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse et udvalg til forvaltning [2] af kommunens sociale, sundhedsmæssige og arbejdsmarkedsmæssige anliggender (det sociale udvalg)[3].

Stk. 2.[4] Indenrigsministeren kan efter aftale med socialministeren stadfæste bestemmelser i kommunens styrelsesvedtægt, hvorved stk. 1 og § 9 som led i en forsøgsordning fraviges.

1. Henvisningen til den kommunale styrelseslovs § 17, stk. 1, indebærer, at udvalget med visse undtagelser, jfr. herom nedenfor, vil være undergivet de almindeligt gældende regler for kommunalbestyrelsens udvalg, herunder at udvalget vælges af og blandt kommunalbestyrelsens medlemmer, og at dets sammensætning og myndighedsområde skal fastsættes i kommunens styrelsesvedtægt. Myndighedsområdet skal dog i alle tilfælde omfatte de områder, der er nævnt i § 6.

Udvalget har afløst det i LOF § 2, jfr. § 3, omhandlede sociale udvalg, jfr. herved § 29. I forhold til det tidligere udvalg har udvalget et udvidet område, idet det også skal varetage forvaltningen af kommunens sundhedsmæssige og arbejdsmarkedsmæssige anliggender. Om baggrunden for, at sociale og sundhedsmæssige anliggender foreslås henlagt under ét udvalg, henvises til bemærkningerne i BET 1 side 103. Det er her fremhævet, at der vil komme til at påhvile kommunerne et omfattende ansvar for at tilvejebringe de bedst mulige betingelser for beboernes velfærd. Et sådant ansvar vil ikke være begrænset til adskilte økonomiske eller serviceprægede støtteordninger, men vil få sin baggrund i de enkelte familiers eller enkeltpersoners samlede situation. I denne kan indgå såvel sociale som sundhedsmæssige elementer, forholdet til arbejdslivet, boligforhold, muligheder for fritidsudfoldelse, trafik- og støjproblemer o.s.v. Det udtales, at det må være

blandt de kommunale organers fornemste opgaver stedse at holde sig sådanne helhedssynspunkter for øje.

Når tillige arbejdsmarkedsmæssige anliggender skal inddrages under udvalgets område, må også dette ses på baggrund af de anførte helhedssynspunkter, der bl.a. kan føre til, at en kommune i en situation, hvor f.eks. en større arbejdsplads rammes af standsning, må gøre en koordineret indsats for at søge de herved opståede problemer løst.

De sociale opgaver i en kommune afhænger for en stor del af arbejdsmarkedsmæssige forhold i området. Det må derfor være en vigtig opgave for det sociale udvalg at tilpasse det sociale apparat, der stilles til rådighed for kommunens beboere – f.eks. antallet af pladser i vuggestuer, fritidshjem m.v. – efter de ændringer i behovet, som skyldes ændringer på arbejdsmarkedet.

Det er af væsentlig betydning, at det sociale udvalg ved administrationen af de sociale og sundhedsmæssige foranstaltninger og ved planlægningen af nye foranstaltninger og institutioner nøje følger udviklingen på arbejdsmarkedet og herunder samarbejder med de administrative myndigheder på arbejdsmarkedsområdet. Der er derimod ikke med bestemmelsen tillagt kommunerne opgaver af arbejdsformidlingsmæssig art, idet de herhenhørende spørgsmål må varetages af den offentlige arbejdsformidling, hvis virksomhed forudsættes snævert koordineret med den kommunale virksomhed.

Det udtales således i socialministeriets cirkulære nr. 148 af 23. juni 1970, at hensigten særlig har været at gøre det til en pligt for de sociale udvalg ved administrationen af de sociale og sundhedsmæssige foranstaltninger og ved planlægningen af foranstaltninger og institutioner nøje at følge udviklingen på arbejdsmarkedet og herunder samarbejde med de administrative myndigheder på arbejdsmarkedsområdet.

2. Det sociale udvalgs beføjelser med hensyn til forvaltningen af kommunens sociale og sundhedsmæssige opgaver hviler på flere forskellige grundlag.

I. Forvaltning på kommunalbestyrelsens vegne.

Det skal i medfør af DSS § 6 varetage administrationen *på kommunalbestyrelsens vegne* i det omfang, sociale og sundhedsmæssige opgaver ligger hos kommunen, men ikke er lagt til nogen bestemt myndighed eller til kommunalbestyrelsen. På dette grundlag varetager det sociale

udvalg den kommunale administration af de beføjelser, der er tillagt kommunalbestyrelsen ved BL §§ 50, 60, 69-71, 74-76 og 79-82. Endvidere sker udvalgets administration af kommunens sociale ejendomme og institutioner, jfr. normalstyrelsesvedtægts § 15 nedenfor side 53, på kommunalbestyrelsens vegne.

Bestemmelsen udelukker ikke, at kommunalbestyrelsen henlægger andet end direkte sociale og sundhedsmæssige anliggender, f.eks. beskæftigelsesmæssige spørgsmål, til det sociale udvalgs administration.

II. Forvaltning i henhold til lovbestemt selvstændig kompetence for socialudvalget.

Det sociale udvalg varetager endvidere administration af den sociale og sundhedsmæssige lovgivning på grundlag af særlig lovhjemmel, hvorved kompetencen er henlagt til det sociale udvalg *uafhængigt af kommunalbestyrelsen*. Hovedeksemplet på en sådan selvstændig kompetence er BL § 9, og yderligere eksempler er medtaget nedenfor i note 3 i afsnittet „Det sociale udvalgs særstilling som stående udvalg“. Det fremgår af bemærkningerne til § 2 i den sociale styrelseslov, at det må være det absolutte hovedprincip, at anliggender vedrørende enkeltpersoners forhold henlægges til *selvstændig afgørelse* i det sociale udvalg.

Det er således i overensstemmelse med disse principper, at man i SYL har lagt kompetencen til at udbetale kontante ydelser til det sociale udvalg, se til eksempel §§ 13 og 16, stk. 1, og at man i DPL, se til eksempel §§ 11 og 16, har lagt administrationen af dagpengeydelserne til socialudvalget.

Også de fleste pensionssager efter den sociale pensionslov samt visse personsager efter arbejdsskadeforsikringsloven afgøres af det sociale udvalg.

III. Forvaltning på andre myndigheders vegne.

Endelig varetager det sociale udvalg i medfør af særlige lovbestemmelser *sociale og sundhedsmæssige anliggender for andre myndigheder*. Efter SYL § 23, stk. 1, kan socialministeren således fastsætte regler om, at det sociale udvalg udbetaler kontantydelse på amtskommunens vegne. Når det kan være hensigtsmæssigt at lade det sociale udvalg administrere opgaver på ikke-primærkommunale organers vegne, hænger det sammen med, at det på den ene side er ønskeligt, at

opgaverne administreres af et organ, der ligger borgerne så nær som muligt, og at opgaven på den anden side kan være af en sådan art, at den kræver et så stort befolkningsunderlag, at det kan være nødvendigt, at den myndighed, der har ansvaret for, at opgaven faktisk udføres, er en myndighed, der har ansvaret for et større område end en enkelt primærkommune, d.v.s. enten amtskommunen eller staten. Ved at åbne mulighed for enten generelt eller efter aftale mellem amtskommunen (eller staten) og de enkelte primærkommuner at lade det sociale udvalg udføre den daglige administration på amtskommunens (eller statens) vegne bliver man i stand til at tilgodese begge hensyn.

3. Det sociale udvalg henregnes som nævnt i note 1 fortsat til kommunalbestyrelsens stående udvalg. Udvalget indtager dog på de områder, hvor det ved lovgivningen har fået tillagt umiddelbar kompetence, jfr. note 2 II, en stilling, der nærmest svarer til lovregulerede kommissioners. I forbindelse med udarbejdelsen af den kommunale styrelseslov fandt man imidlertid, at den umiddelbare forvaltning af kommunens forsorgsbestemte opgaver (folkepension, plejehjem, legater med sociale formål, husmoderafløsning m.m.) burde varetages af samme udvalg, som bestrider de nævnte lovbestemte funktioner.

Det sociale udvalgs særstilling som stående udvalg.

Når det sociale udvalg på visse områder har fået tillagt en selvstændig stilling i forhold til kommunalbestyrelsen, skyldes det et ønske om at bevare størst mulig fortrolighed omkring sager vedrørende enkeltpersoners sociale forhold samt et ønske om, at sådanne sager kan gennemgå en hurtig og smidig sagsbehandling i det kommunale system. Disse hensyn ville ikke kunne tilgodeses i tilstrækkelig grad, hvis sagerne kunne bringes op i den samlede kommunalbestyrelse, hvor et større antal personer ville få kendskab til sagerne, som også ville blive forsinket.

Den særlige ordning vedrørende sociale sagers behandling har rødder langt tilbage i tiden og er lagt til grund både af kommunallovskommissionen og i socialreformkommissionens betænkninger samt i den sociale struktur, som er fastlagt ved den sociale styrelseslov af 1970.

Socialudvalgets dobbeltstilling giver anledning til en række problemer for kommunestyret.

Det er ikke blot socialudvalget, der giver anledning til styrings- og koordinationsmæssige problemer, men tillige den særlige sociale forvaltning, der i henhold til §§ 9 og 17 i den sociale styrelseslov skal oprettes for de anliggender, som henhører under socialudvalget. Lovens bestemmelser er ikke begrænset til de anliggender, inden for hvilke socialudvalget udøver en selvstændig kompetence, og dette lov-mæssige krav om en samling af alle socialudvalgsanliggender i en særlig administrativ enhed har ikke noget sidestykke i lovgivningen i øvrigt.

Problemerne er senest behandlet i det under indenrigsministeriet nedsatte udvalg om kommunalt udvalgsstyre og magistratsstyre m.v., jfr. betænkning nr. 894/1980 om kommunale styrelsesformer og kommunalpolitikernes arbejdsvilkår m.v., kapitel IV, pkt. 8.

Det var efter udvalgets opfattelse først og fremmest et spørgsmål, om der fortsat er tilstrækkeligt grundlag for at opretholde socialudvalgets og social- og sundhedsudvalgets selvstændige kompetencer. Udvalget lagde herved vægt på, at sigtet med de betydelige opgaveoverførsler til kommunalbetyrelser og amtsråd blandt andet har været styrings- og koordinationsmæssigt at få samlet lokale opgaver, og udvalget fandt, at dette hensyn på uhensigtsmæssig måde brydes ved socialudvalgets selvstændige status. For så vidt angår kravet om oprettelse af en særlig forvaltning til varetagelse af socialudvalgsanliggender gælder desuden, at dette er et brud på hidtidige principper om, at det tilkommer de kommunale råd selv at træffe afgørelse om indretningen af den kommunale administration, og udvalget fandt derfor, at bestemmelsen bør ophæves.

Udvalget fandt også, at det er uheldigt, at det ikke klarere af sociallovgivningen fremgår, i hvilke tilfælde socialudvalget og social- og sundhedsudvalget udøver selvstændige kompetencer.

Udvalget pegede også på, at socialudvalgets og social- og sundhedsudvalgets dobbelte status giver anledning til problemer i forbindelse med udvalgenes selvstændige kontakt til statslige styrelser (socialstyrelsen, sikringsstyrelsen og sundhedsstyrelsen) uden om kommunalbestyrelsen, respektive amtsrådet. I forhold til borgerne er der desuden problemer i forbindelse med en splittet klageadgang.

Udvalget måtte derfor generelt anføre, at socialudvalgets og social- og sundhedsudvalgets selvstændige kompetenceudøvelse rejser betydelige og vanskelige problemer, og den selvstændige kompetenceudø-

velse derfor bør være begrænset mest muligt. Udvalget måtte endvidere lægge vægt på, at den selvstændige kompetenceudøvelse udtrykkeligt er afgrænset og præciseret i loven.

Udvalget var opmærksomt på, at socialudvalgets selvstændighed kan være begrundet i tilfælde, hvor der er skærpede krav til fortrolighed, eller hvor der typisk meget hurtigt skal træffes en afgørelse, men desuagtet fandt man, at udvalgets særlige status må give anledning til betydelige betænkeligheder. Udvalget var dog tillige opmærksom på, at den særlige ordning har rødder langt tilbage i tiden og blandt andet er lagt til grund i socialreformkommissionens betænkninger samt i den sociale struktur, som den i dag er fastlagt ved den sociale styrelseslov. Udvalget mente på denne baggrund ikke at burde foreslå ændringer i socialudvalgets selvstændige stilling.

Det sociale udvalgs særstilling sammenlignet med kommunalbestyrelsens øvrige stående udvalg fremkommer bl.a. på følgende punkter:

Medens de øvrige stående udvalg efter KSL § 11, stk. 1, 2. pkt., i enhver henseende er undergivet kommunalbestyrelsens beslutninger, gælder dette ikke socialudvalget, i det omfang dette udøver kompetencer, der ved lovgivningen er henlagt specielt til udvalget.

En sådan selvstændig kompetence har det sociale udvalg fået efter BL § 9, hvorefter bistand efter BL, medmindre andet er bestemt for de enkelte hjælpeformer, ydes af det sociale udvalg. Det sociale udvalg har endvidere en selvstændig kompetence efter BL §§ 64-67 om anerkendelse af og tilsyn med dag- og døgninstitutioner.

Efter arbejdsskadeforsikringsloven § 40 har det sociale udvalg en selvstændig kompetence i forbindelse med udbetaling af erstatningsydelser og båndlæggelse af kapitalbeløb.

En i forhold til kommunalbestyrelsen selvstændig kompetence har det sociale udvalg endvidere efter den sociale pensionslov samt m.h.t. udbetaling af kontantydelse efter SYL §§ 13, 16, stk. 1. 17 og 23, stk. 1.

Inden for selvstændige kompetenceområder som de foran nævnte omfattes socialudvalget heller ikke af bestemmelsen i den kommunale styrelseslov § 11, stk. 1, 1. pkt., om, at ethvert medlem af kommunalbestyrelsen for denne kan indbringe ethvert spørgsmål om kommunens anliggender, og at udvalgene skal meddele kommunalbestyrelsen de oplysninger, denne forlanger. Socialudvalget omfattes på disse områder heller ikke af bestemmelsen i samme lovs § 23, hvorefter ethvert

medlem af et udvalg kan standse udførelsen af en beslutning, der er truffet af udvalget, ved på mødet til beslutningsprotokollen at erklære, at han ønsker sagen indbragt til afgørelse af kommunalbestyrelsen, jfr. herom nærmere nedenfor side 65 f.

I det omfang det sociale udvalg derimod varetager den umiddelbare administration af sagerområder, der henhører under kommunalbestyrelsens kompetenceområde, f.eks. varetager administrationen af visse kommunale ejendomme, er det på samme måde som de øvrige udvalg undergivet kommunalbestyrelsens beslutninger. På sådanne områder er udvalget endvidere i samme omfang som de øvrige udvalg undergivet de foran nævnte regler i den kommunale styrelseslovs §§ 11 og 23.

Det sociale udvalgs ansvarsområde.

Det under indenrigsministeriet i 1981 nedsatte udvalg om ansvarsplacering i kommunestyret har i sin betænkning „Ansvarsplacering og reaktionsmuligheder i kommunestyret“ (bet. 996/1983) i kapitel IX foretaget en indgående gennemgang af ansvarsplacering og retlige reaktionsmuligheder over for de sociale udvalg.

I det følgende vil de vigtigste ansvarsplaceringsspørgsmål blive behandlet. Der vil alene blive talt om socialudvalgets stilling. Tilsvarende betragtninger gør sig imidlertid gældende for det amtskommunale social- og sundhedsudvalg. Om reaktionsmulighederne henvises til kommentaren til § 22.

Inden for de sagsområder, hvor socialudvalget handler på kommunalbestyrelsens vegne, må ansvarsplaceringen ske efter samme regler som i andre stående udvalg.

På områder, hvor udvalget handler inden for sin selvstændige, lovbestemte kompetence, kan sagerne derimod ikke indbringes for kommunalbestyrelsen efter reglerne i KSL § 11 eller § 23, og kommunalbestyrelsen har ingen instruktionsbeføjelser eller andre muligheder for at påvirke indholdet af afgørelserne. Sagernes materielle indhold og afgørelse hører under socialudvalgets selvstændige kompetence. Da ansvar og kompetence må følges ad, er det en følge heraf, at kommunalbestyrelsens medlemmer heller ikke kan have noget ansvar for indholdet af sådanne afgørelser, men et eventuelt ansvar kan alene pålægges socialudvalgets medlemmer og dets formand. Derimod kan der blive tale om at pålægge kommunalbestyrelsens medlemmer og borgmesteren et ansvar for det kommunale administrationsapparats

funktionsdygtighed og for mere formelle forhold vedrørende sagernes ekspedition.

I. Afgrænsningen mellem materielle og formelle forhold.

I praksis har det undertiden givet anledning til tvivl, om en klage vedrører en afgørelses indhold (dvs. realiteten eller de materielle forhold) eller alene den måde, som sagen er blevet behandlet på (dvs. formaliteten eller de formelle forhold). Et ansvar for kommunalbestyrelsens medlemmer – og for borgmesteren – kan kun komme på tale, hvis problemet hører under kommunalbestyrelsens kompetenceområde.

Afgrænsningen har også betydning for, om en eventuel klagesag senere skal behandles af de kommunale tilsynsmyndigheder eller af de sociale myndigheder. I sidstnævnte tilfælde kan der blive tale om behandling af de sociale ankemyndigheder, dvs. især amtsankenævnet eller den sociale ankestyrelse, hvis der er en klageadgang i lovgivningen. De sociale tilsynsmyndigheder, dvs. socialministeriet, socialstyrelsen og sikringsstyrelsen, har ingen pligt til at realitetsbehandle konkrete klagesager, men en henvendelse til disse myndigheder kan være anledning til, at de sociale tilsynsmyndigheder udtaler sig vejledende om forståelsen af deres lovgivning og eventuelt henstiller til en kommunalbestyrelse eller et socialudvalg at opfylde sociallovgivningens generelle niveaukrav.

Om en sag behandles af den ene eller den anden myndighed, får navnlig betydning, når der bliver tale om anvendelse af sanktioner.

Spørgsmålet om ansvar for formelle forhold m.v. har tidligere været behandlet i betænkning 894/1980 om kommunale styrelsesformer og kommunalpolitikernes arbejdsvilkår m.v. afsnit 8.1., hvor det dog kun blev anset for utvivlsomt, at sager vedrørende de ansatte i socialforvaltningen hører under borgmesteren og kommunalbestyrelsen, medens det anses for mere tvivlsomt, hvilken instans der skal træffe afgørelse i sager, hvor der klages over formelle forhold. Spørgsmålet behandles endvidere i en redegørelse fra socialministeriets arbejdsgruppe om tilsyn og klageadgang (socialministeriet maj 1984).

Udvalget om ansvarsplacering og reaktionsmuligheder i kommunestyret har i sin betænkning (nr. 996/1983) søgt at opstille nogle tilfældegrupper, hvor kommunalbestyrelsen kan antages enten at have eller ikke have kompetence og dermed mulighed for at ifalde ansvar for det

pågældende forhold. Det markeres samtidig, hvilken myndighed der vil være kompetent i en eventuel klagesag. Udvalget understreger imidlertid, at der ikke findes megen praksis på dette område, og at gældende ret derfor må anses for delvis uafklaret.

Klager vedrørende indholdet (og eventuelt formaliteten).

Klager i sociale sager vil typisk dreje sig om afgørelsens indhold. Sådanne klager hører ikke under kommunalbestyrelsens kompetence og ansvar, men må indgives til den sociale ankemyndighed.

Såfremt der samtidig klages over formelle forhold, kan formalitetsklagen behandles af ankeinstansen sammen med klagen over sagens realitet. Hvis ankeinstansen i sin afgørelse kritiserer et formelt forhold, kan det påhvile kommunalbestyrelsen at sørge for, at der sker ændringer, hvis der er tale om et forhold, som kommunalbestyrelsen har ansvaret for.

I de tilfælde, hvor de sociale myndigheder behandler en formel klage sammen med en realitetsklage, vil de kunne indhente en vejledende udtalelse fra de kommunale tilsynsmyndigheder om de formelle spørgsmål.

Formelle klager.

Hvis en klage ikke vedrører indholdet af afgørelsen, må der sondres mellem forskellige typer af formelle klager. Som mere generelle synspunkter kan anføres, at kommunalbestyrelsen og de kommunale tilsynsmyndigheder normalt ikke kan være kompetente, hvis problemets løsning forudsætter indsigt i fortrolige sagsakter fra socialudvalget eller anden form for kundskab om den personorienterede del af sagen. Denne er netop ønsket unddraget kommunalbestyrelsens indsigt ved at personsagerne er henlagt til socialudvalgets selvstændige afgørelse. Da socialudvalget inden for sit lovbestemte selvstændige kompetenceområde fungerer som en selvstændig myndighed på linie med f.eks. skolekommissionen og ligningskommissionen, forekommer det endvidere nærliggende at behandle udvalget ligesom disse andre selvstændige organer. Dette medfører, at forretningsordensspørgsmål i snævrere forstand må afgøres af socialudvalget selv uden kommunalbestyrelsens indblanding. Disse synspunkter må lægges til grund ved gennemgangen af de enkelte typer af formelle fejl.

Klager over *inhabilitet* i det sociale udvalg må behandles af kommu-

nalbestyrelsen, hvis der er tale om *generel inhabilitet*. Generel inhabilitet foreligger, når en person ikke opfylder lovgivningens almindelige betingelser for at udøve en bestemt funktion. Generel inhabilitet betegnes derfor også som „hvervsuforenelighed“. Som et typisk eksempel på generel inhabilitet i socialudvalget kan nævnes et tilfælde, hvor et kommunalbestyrelsesmedlem er ansat i socialforvaltningen.

Regler om generel inhabilitet findes i KSL § 29. Kommunalbestyrelsen er ansvarlig for udpegningen af udvalgsmedlemmer, og den kommunale tilsynsmyndighed kan gribe ind, såfremt en generelt inhabil person er udpeget til medlem af socialudvalget.

Retsstillingen er ikke helt så klar, når det drejer sig om *speciel inhabilitet*, dvs. tilfælde, hvor et medlem af socialudvalget er afskåret fra at deltage i en konkret sags behandling og afgørelse på grund af uvedkommende interesser. Det må formentlig antages, at kommunalbestyrelsen ikke kan tage stilling til sådanne inhabilitetsspørgsmål. Dels vil en stillingtagen ofte forudsætte indsigt i sagens akter, og dels er det sociale udvalg som nævnt en selvstændig myndighed i forhold til kommunalbestyrelsen.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 11. marts 1980 udtalt, at spørgsmålet om, hvorvidt der i en given situation hos et medlem foreligger en sådan interesse i en sag, at medlemmet må anses for inhabilt, må afgøres ud fra en konkret vurdering af omstændighederne i det enkelte tilfælde. Indenrigsministeriet har da også stedse været og er fortsat meget tilbageholdende med at udtale sig generelt om inhabilitetsspørgsmål. Indenrigsministeriet udtalte videre, at det imidlertid er klart, at ikke enhver interesse kan begrunde inhabilitet. Det er således efter indenrigsministeriets opfattelse vigtigt at fastholde, at der må foreligge en interesse af en vis styrke, før der kan statueres inhabilitet. Indenrigsministeriet tilføjede, at der ikke i habilitetsreglerne ligger nogen påstand om, at det enkelte inhabile medlem vil lægge usaglige hensyn til grund for sin stillingtagen til den pågældende sag. Inhabilitetsreglerne er netop kun baseret på, om det ud fra en generel vurdering kan antages, at der i det foreliggende tilfælde kunne være tvivl om, at vedkommende vil kunne behandle sagen på upartisk måde.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 1. juli 1983 udtalt, at formålet med inhabilitetsreglerne i styrelseslovens § 14 ikke alene er at sikre, at den enkelte sag behandles korrekt, men også at sikre offentlighedens tillid til de afgørelser, der træffes af kommunalbestyrelsen.

Reglerne om inhabilitet er baseret på, om det *ud fra en generel vurdering* kan antages, at et medlem vil kunne deltage i behandlingen af den foreliggende sag, uden at være under indflydelse af uvedkommende interesser. Spørgsmålet om, hvorvidt der i en given situation under behandlingen af en sag hos et medlem foreligger en uvedkommende interesse af en sådan art og styrke, at denne interesse kan karakteriseres som væsentlig, og det derfor kan befrygtes, at vedkommendes stillingtagen til sagen vil være påvirket heraf, således at medlemmet anses for inhabilt, må imidlertid afgøres på grundlag af en samlet vurdering af omstændighederne i det enkelte konkrete tilfælde.

Indenrigsministeriet bemærkede i denne forbindelse, at ikke blot en egentlig personlig eller økonomisk interesse hos det pågældende kommunalbestyrelsesmedlem kan bevirke inhabilitet, men også andre uvedkommende hensyn (interesser), f.eks. den omstændighed at et kommunalbestyrelsesmedlem er tilknyttet en organisation eller lignende, der er part i den sag, der skal behandles i kommunalbestyrelsen, vil kunne bevirke inhabilitet. Tilsvarende gælder i sager, der vedrører organisationer m.v., hvis det drejer sig om tilfælde, hvor lovgivningen har tillagt kommunalbestyrelsen kompetence til at regulere borgernes eller organisationens retsforhold i konkrete situationer.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 15. februar 1984 udtalt, at tilsynsrådet i almindelighed ikke kan antages at være kompetent til at tage stilling til spørgsmål om speciel inhabilitet i sager, der vedrører det sociale udvalgs lovbestemte, selvstændige kompetence. Indenrigsministeriet udtalte videre, at som mere generelle synspunkter kan anføres, at kommunalbestyrelsen og de kommunale tilsynsmyndigheder normalt ikke kan være kompetente, hvis problemets løsning forudsætter indsigt i fortrolige sagsakter fra socialudvalget eller anden form for kundskab om den personorienterede del af sagen. Indenrigsministeriet bemærkede i denne forbindelse, at stillingtagen til speciel inhabilitet ofte forudsætter en sådan indsigt i sagens akter. Indenrigsministeriet udtalte endelig, at spørgsmål om speciel inhabilitet kan indbringes for de sociale tilsynsmyndigheder, der kan indhente en vejledende udtalelse fra de almindelige kommunale tilsynsmyndigheder.

Spørgsmål om *aktindsigt* skal ifølge offentlighedslovens § 8, stk. 1, afgøres af den myndighed, som i øvrigt har afgørelsen af den pågældende sag. Klage over, at aktindsigt er nægtet, rettes til ankeinstan-

sen. Hvis det drejer sig om en sag, som ikke kan ankes, må spørgsmålet om aktindsigt rejses over for ressortministeriet, som kan afgive en vejledende udtalelse. På det sociale område betyder disse regler, at afgørelsen af aktindsigtsspørgsmål i sager vedrørende enkeltpersoner i første instans træffes af socialudvalget selv. Klage over manglende eller mangelfuld aktindsigt kan rejses over for de sociale ankemyndigheder, hvis der er en ankeadgang. I andre tilfælde må spørgsmålet rejses over for de sociale tilsynsmyndigheder. Kommunalbestyrelsen og de kommunale tilsynsmyndigheder kan ikke være kompetente i disse sager, hvis afgørelse forudsætter gennemlæsning af sagens akter, og et ansvar for kommunalbestyrelsen opstår derfor heller ikke.

Spørgsmål om brud på *tavshedspligt* i sager vedrørende enkeltpersoner kan formentlig heller ikke behandles af kommunalbestyrelsen, da en stillingtagen til disse sager typisk forudsætter kendskab til fortrolige sagsakter. Sådanne klager må behandles i det sociale system. De kommunale tilsynsmyndigheder kan dog i visse tilfælde udtale sig vejledende om tavshedspligtsspørgsmål, men de kan næppe udtale misbilligelse over for kommunalbestyrelsesmedlemmer vedrørende spørgsmål om brud på tavshedspligten. Der kan nærmere henvises til skrivelse af 27. maj 1982 herom fra folketingets ombudsmand (F.O.B. 1981, side 93 ff). Om tavshedspligt henvises iøvrigt til side 69 ff.

Klager over manglende *beslutningsdygtighed* i det sociale udvalg skal formentlig i første række afgøres af socialudvalget selv og eventuelt derefter af de sociale myndigheder. Spørgsmålet hører næppe under kommunalbestyrelsens kompetence og ansvar, da udvalget er en selvstændig myndighed i forhold til kommunalbestyrelsen, når det behandler sager vedrørende enkeltpersoner.

Klager over *andre formelle fejl og ekspeditionsfejl* må kunne behandles af kommunalbestyrelsen, i hvert fald i det omfang, det kan ske uden at gå ind på sagens realitet. Det gælder f.eks. klager over, at der ikke er givet begrundelse eller klagevejledning, når der ifølge lovgivningen er fastsat en pligt hertil, klager over for lang ekspeditionstid eller andre fejl ved ekspeditionen samt klager over personalets optræden. I disse tilfælde kan kommunalbestyrelsen ved opstilling af passende sagsbehandlingsregler søge at sikre sig imod de pågældende fejl. Hvis de alligevel indtræder, må kommunalbestyrelsen have ansvaret for forvaltningens manglende funktionsdygtighed.

Når en social ankeinstans har truffet en retskraftig afgørelse om

udbetaling af en social ydelse, foreligger der en klar pligt for kommunen, dvs. kommunekassen, til at foretage udbetaling af ydelsen. Hvis ydelsen ikke udbetales, foreligger der et lovstridigt forhold fra kommunens side, som kommunalbestyrelsens medlemmer kan drages til ansvar for. Tilsynsmyndigheden vil i så fald kunne skride ind med sanktioner, f.eks. tvangsbøder. Dette gælder, uanset om afgørelsen kan ankes videre i det sociale system.

II. Ansvar for sagernes materielle indhold.

De enkelte socialudvalgsmedlemmers ansvar.

Ansvarsplaceringen i det sociale udvalg må ske efter de regler, som i øvrigt gælder for placering af ansvar i stående udvalg. De enkelte medlemmer kan således blive ansvarlige, hvis de udebliver fra møderne uden lovligt forfald eller undlader at deltage i afstemningen. De kan også ifalde ansvar, hvis de stemmer for ulovlige beslutninger, eller hvis de undlader at reagere på visse tilkendegivelser udefra, f.eks. alvorligere revisionsantegnelser og borgerklager.

Medlemmerne må kunne *frigøre* sig for et eventuelt ansvar på sædvanlig vis. Ved formodet ulovlige beslutninger må de således stemme imod ulovligheden og forlange deres afvigende mening tilført beslutningsprotokollen. Ved viden eller formodning om ulovlige undladelser må de rette henvendelse til udvalgets formand. Hvis denne ikke reagerer, eller hvis det uregelmæssige forhold hidrører fra formanden selv, må sagen bringes op i udvalget.

Socialudvalgets formand.

Socialudvalgsformanden må ligeledes på sædvanlig vis kunne ifalde ansvar for mangelfuld eller manglende varetagelse af de særlige formandspligter i forbindelse med afholdelse af møder i udvalget og afgørelse af sager på udvalgets vegne, jfr. KSL § 22. Når det sociale udvalg ikke kan holde møde, er formanden (eller i dennes forfald næstformanden) beføjet til foreløbigt at iværksætte foranstaltninger, som af hensyn til et barns velfærd ikke kan opsættes, jfr. BL § 127, stk. 1. Ifølge stk. 2 skal en sådan foreløbig afgørelse snarest muligt og senest inden 7 dage forelægges det sociale udvalg til godkendelse.

III. Ansvar for det kommunale administrationsapparat m.v.

Det overordnede ansvar for forvaltningens funktionsdygtighed påhviler kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsens medlemmer har således pligt til at sørge for, at der er det fornødne personale til en tilfredsstillende løsning af de forskellige opgaver, herunder de sociale opgaver. Kommunalbestyrelsen har også pligt til at fastsætte fornødne regler om forvaltningens indretning, herunder kompetencefordelingsplaner og stillingsbeskrivelser m.v. Kommunalbestyrelsen har dog kun det helt overordnede ansvar. Den umiddelbare forvaltning af personaleområdet varetages af økonomiudvalget efter KSL § 18. Endvidere har borgmesteren som øverste daglig leder af administrationen det daglige ansvar for, at forvaltningen fungerer tilfredsstillende.

De enkelte medlemmers ansvar vil derfor være begrænset til åbenlyse og grove tilfælde, f.eks. hvis de helt undlader at reagere på en revisionsrapport, der påpeger graverende fejl i socialforvaltningen, eller på en borgerklage over alvorlige ekspeditionsfejl i den sociale forvaltning.

På det personalemæssige område kan det undertiden give anledning til tvivl, hvorledes grænsen skal drages mellem sagernes indhold, hvor kompetencen og ansvaret ligger hos socialudvalget, og de forhold, som de øvrige kommunalpolitiske organer har indflydelse på og ansvar for. Som eksempel kan nævnes en situation, hvor socialudvalget ønsker at ansætte særligt personale, f.eks. en støttepædagog, for at opfylde sin bistandsforpligtelse efter BL § 33, men økonomiudvalget ud fra besparelshensyn drager nødvendigheden af ansættelsen i tvivl og forlanger oplysninger om de konkrete forhold som dokumentation for behovet. Her foreligger en lovkonflikt mellem på den ene side reglerne om, at socialudvalget skal give det rigtige bistandstilbud og på den anden side reglerne om økonomiudvalgets funktion som personaleudvalg. Problemet er, i hvilket omfang økonomiudvalgets lovbestemte kompetence på personaleområdet i henhold til KSL § 18, stk. 3, indskrænkes i sådanne tilfælde. Socialudvalget kan ikke på egen hånd ansætte personale, idet kommunalbestyrelsen er ansættelsesmyndighed. Hvis socialudvalget holder sig inden for de givne bevillinger og normeringer, er det dog et spørgsmål, om kommunalbestyrelsen og økonomiudvalget kan nægte at ansætte personale, hvis socialudvalget anser det for påkrævet ud fra sociale kriterier. Økonomiud-

valgets funktioner ville i givet fald blive begrænset til at påse, at der anvendes den rigtige ansættelsesprocedure, de korrekte løn- og ansættelsesvilkår og lignende formelle forhold.

Socialudvalgets særstilling kan også få budgetmæssige konsekvenser på andre områder end personaleområdet, idet kommunalbestyrelsen og økonomiudvalget ikke har mulighed for at modsætte sig, at socialudvalget bevilger de ydelser, som er hjemlet i den sociale lovgivning, uanset at kommunens budgetter herved overskrides, og den samlede økonomiske planlægning vanskeliggøres. Herved mister økonomiudvalget indflydelse på en del af sine lovbestemte opgaver vedrørende samordning af kommunens økonomiske forhold, jfr. KSL § 18 og NSV § 10. I sidste instans foreligger der et bevillingsproblem, idet der må tages stilling til, hvorledes der skal forholdes, hvis kommunen ikke har de fornødne midler til at dække socialudvalgets udgifter. Hvis økonomiudvalget ikke kan pålægge socialudvalget nedskæringer, kan der i givet fald blive tale om at skaffe de fornødne midler ved at optage lån i strid med begrænsningerne i låneadgangen eller nedskære andre lovbundne konti. Begge dele kan være ansvarspådragende, men det forekommer vanskeligt at afgøre, om ansvaret skal placeres hos økonomiudvalget eller i sidste instans hos socialudvalgets medlemmer.

Borgmesterens ansvar.

De enkelte medlemmer af kommunalbestyrelsen vil som nævnt kun ifalde ansvar i åbenlyse eller grove tilfælde, idet det almindelige ansvar for sagernes ekspedition påhviler borgmesteren som øverste daglig leder af kommunens administration. Borgmesteren har derfor som udgangspunkt de sædvanlige funktioner også i relation til socialudvalget.

Socialudvalgets selvstændige stilling medfører dog visse begrænsninger og visse tvivlsspørgsmål med hensyn til borgmesterens rettigheder og pligter i relation til udvalget.

Følgende spørgsmål skal nævnes:

Borgmesterens pligter og rettigheder med hensyn til at *påse sagernes ekspedition* i henhold til KSL § 31, stk. 2, må være de samme, uanset om det drejer sig om socialudvalgets sager eller andre udvalgs sager.

Efter KSL § 31a, stk. 1, 2. punktum, har borgmesteren endvidere krav på at *modtage dagsordener og beslutningsprotokoller* for udvalgs-

møder. Hvis borgmesteren skal have mulighed for at udnytte sin tale-ret i udvalget, må retten til at modtage dagsordener også omfatte socialudvalgets selvstændige sagsområde, idet borgmesteren kun her-ved kan se, hvad sagen drejer sig om, og dermed om det kan være ønskeligt eller påkrævet at deltage i mødet eller udøve andre borgmes-terfunktioner.

I KSL § 31a, stk. 3, om borgmesterens *indgrebsret* anføres udtryk-keligt, at indgrebsretten ikke gælder sager, hvor afgørelsen ved lovgiv-ningen er henlagt til udvalget. Undtagelsen tager især sigte på social-udvalgets personsager.

Efter NSV § 4, stk. 3, 2. punktum, kan borgmesteren af udvalget og de ansatte *forlange* enhver *oplysning* om sager, der er underlagt dem, og om sagernes ekspedition. I indenrigsministeriets cirkulære nr. 62 af 27. april 1981 om normalstyrelsesvedtægt for kommuner er det dog anført, at i sager, hvor særlige tavshedspligthensyn gør sig gældende, navnlig sager vedrørende enkeltpersoner inden for de sociale og lig-ningsmæssige områder, er borgmesteren dog kun berettiget til at for-lange oplysninger, når det er nødvendigt for varetagelsen af de til borgmesterembedet henlagte funktioner, især borgmesterens funk-tioner som formand for økonomiudvalget, som øverste daglig leder af kommunens administration og som koordinator. I det konkrete tilfæl-de kan der således blive tale om at afveje de modstående hensyn til tavshedspligt og oplysningspligt.

I tilfælde, hvor der kan opstå konflikt mellem de ansattes *oplys-ningspligt* over for borgmesteren og deres tavshedspligt, fandt udval-get om ansvarsplacering i kommunestyret, at borgmesteren må have ret til at forlange oplysninger i alle tilfælde, hvor det kan have betyd-ning for udøvelsen af borgmesterfunktionerne, dvs. at man i tvivlstil-fælde må lade de ansattes oplysningspligt fortrænge tavshedspligten. Det må være borgmesterens ansvar kun at forlange oplysninger, når det er påkrævet for borgmesterembedets udøvelse.

Udvalgets opfattelse er i overensstemmelse med de almindelige reg-ler om, at de ansatte har pligt til at efterkomme tjenestebefalinger, som ikke er åbenbart ulovlige.

Efter NSV § 5 har borgmesteren *anvisningskompetence*. Anvisning er det sidste led i en sags ekspedition forud for meddelelsen til borge-ren. Borgmesteren behøver naturligvis ikke personligt at udøve anvis-ningskompetencen, men han har ansvaret for opbygningen af et be-

tryggende anvisningssystem. I relation til socialudvalget kan der opstå problemer med hensyn til, i hvilket omfang borgmesteren kan gribe ind i forbindelse med anvisning, hvis han finder, at socialudvalget uberettiget er i færd med at udbetale en social ydelse. Borgmesteren har ingen adgang til at omgøre socialudvalgets skønsmæssige ydelser, men kan i forbindelse med anvisningen alene foretage en legalitetsprøvelse samt en prøve af spørgsmålet om, hvorvidt der er fornøden bevillingsmæssig dækning. Borgmesteren må således i hvert fald kunne gribe ind i forbindelse med anvisningen, hvis der er tale om en ydelse, som slet ikke har hjemmel i bistandsloven, eller hvis der foreligger en anden åbenlys ulovlighed eller en åbenbar formel mangel. Som eksempel kan også nævnes den situation, at den pågældende borger ikke har bopæl i kommunen, og derfor slet ikke er berettiget til sociale ydelser fra kommunen.

Borgmesteren må efter omstændighederne være forpligtet til at gribe ind, hvis der foreligger klare ulovligheder.

Udvalget om ansvarsplacering i kommunestyret overvejede, om det ville være hensigtsmæssigt at overføre anvisningskompetencen fra borgmesteren til socialudvalgsformanden. Udvalget kunne imidlertid ikke anbefale et sådant forslag, idet det er et væsentligt led i anvisningskompetencen, at borgmesteren skal føre kontrol med, at der er bevillingsmæssig dækning, og at der er lovhjemmel for at udbetale beløbet. Udvalget fandt også, at borgmesteren som udgangspunkt må have krav på at se alt materiale, som er nødvendigt for at kunne udøve anvisningsfunktionen, herunder eventuelt også fortroligt materiale.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 16. november 1982 udtalt, at det i henhold til den kommunale styrelseslovgivning påhviler kommunalbestyrelsen – eventuelt i samarbejde med udvalget – at føre tilsyn med forvaltningen og institutioner under de enkelte udvalgs område. Dette indebærer efter indenrigsministeriets opfattelse, at både de stående udvalg og kommunalbestyrelsens enkelte medlemmer som udgangspunkt må have ret til at aflægge besøg på de institutioner m.v., der hører under et udvalgs forvaltningsområde. Dette gælder også i tilfælde, hvor et kommunalbestyrelsesmedlem ønsker at aflægge besøg på institutioner, der hører under et udvalg, af hvilket kommunalbestyrelsesmedlemmet ikke måtte være medlem.

Hvad angår spørgsmålet om de besøg, som det enkelte medlem af kommunalbestyrelsen ønsker at aflægge på institutioner under et ud-

valgs forvaltningsområde, bemærkede indenrigsministeriet, at udvalget – eventuelt i samarbejde med kommunalbestyrelsen – må have adgang til i et vist omfang at fastsætte regler for, hvorledes sådanne besøg gennemføres.

Da borgmesteren i henhold til KSL § 31, stk. 2, har den øverste daglige ledelse af kommunens administration, kan det i sådanne forskrifter fastsættes, at borgmesteren skal underrettes om det påtænkte besøg, forinden dette gennemføres, og at han eventuelt kan eller skal underrette formanden for vedkommende stående udvalg. Det kan også i reglerne fastsættes, at medlemmet bør underrette vedkommen institution, forinden besøget gennemføres. Besøget skal i det hele taget gennemføres på en sådan måde, at det kan indpasses i institutionens daglige arbejdsgang, hvorfor lederen af institutionen også må kunne fastsætte regler for, hvorledes et besøg skal gennemføres.

Indenrigsministeriet udtalte videre, at det ikke kan udelukkes, at et besøg gennemføres som uanmeldt, men borgmesteren skal underrettes om besøget så betids, at han selv eller den, som han måtte bemyndige hertil, kan ledsage medlemmet. Medlemmet må endvidere acceptere de vilkår for besøget, som institutionslederen måtte opstille. Hvis et besøg kommer ubelejligheds af hensyn til institutionens daglige rutiner og funktionsdygtighed i øvrigt, må det være muligt at meddele medlemmet, at besøget må finde sted på et senere tidspunkt.

I de nævnte generelle regler for besøg på institutionen kan det være anført, at borgmesteren eller udvalgsformanden kan forlange at ledsage medlemmet på besøget på institutionen, medmindre medlemmet tilkendegiver, at det ønsker at aflægge besøget alene. Medlemmet kan i så fald ikke forlange at foretage besøget ganske på egen hånd, men medlemmet må acceptere, at vedkommende leder af institutionen ledsager medlemmet på besøget, ikke mindst bl.a. af hensyn til medlemmets personlige sikkerhed, f.eks. ved besøg på værker eller værksteder. Medlemmet må dog kunne forlange på egen hånd at tale med eventuelle klienter på institutionen, uden at institutionslederen overværer sådanne samtaler, medmindre de pågældende tilkendegiver, at de ikke ønsker at tale med udvalgsmedlemmet. Medlemmet kan ikke forlange på institutionen at tale med medarbejdere, uden at lederen overværer disse samtaler.

Indenrigsministeriet bemærkede sluttelig, at det i de generelle regler kan fastsættes, at vedkommende institutionsleder efterfølgende

skal underrette det stående udvalg om det gennemførte besøg og de drøftelser m.v., der måtte være foregået under besøget.

Om forholdet til borgmesteren henvises iøvrigt til side 68 f.

Litteraturhenvisninger

Preben Espersen: Socialudvalgets styrelsesmæssige særstilling.

Danske Kommuner 1971-72 nr. 12 side 5ff.

Normalstyrelsesvedtægternes bestemmelser om socialudvalg.

I den af indenrigsministeriet med cirkulære nr. 62 af 27. april 1981 udsendte vejledende normalstyrelsesvedtægt for kommuner er bestemmelser om det sociale udvalg optaget i § 15, der er sålydende:

„Det sociale udvalg består af ... medlemmer.

Stk. 2. Udvalget træffer afgørelse i sager, der ifølge lovgivningen er henlagt til det sociale udvalg.

Stk. 3. Udvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens sociale, sundhedsmæssige og arbejdsmarkedsmæssige opgaver herunder

- opgaver vedrørende kommunens sociale institutioner og private og selvejende institutioner, som kommunalbestyrelsen har indgået overenskomst med for at opfylde kommunens forpligtelser efter social- og sundhedslovgivningen
- drift og vedligeholdelse af bygninger, anlæg og arealer under udvalgets område.

Stk. 4. Udvalget varetager den umiddelbare forvaltning af opgaver vedrørende boligsikring og beboerindskud.

Stk. 5. Udvalget udarbejder forslag og foretager indstilling til kommunalbestyrelsen om

- sociale udbygningsplaner og andre sektorplaner inden for udvalgets område, i samarbejde med økonomiudvalget, jfr. § 10 samt vedrørende institutioner og andre anlæg under udvalgets område
- anlægsplaner
- programoplæg, byggeprogram og dispositionsforslag for bygge- og anlægsarbejder.“

De tidligere særforborgsopgaver er ikke nævnt udtrykkeligt, da opgaver vedrørende personer med vidtgående fysiske eller psykiske handicap efter særforborgens udlægning skal løses i det udvalg, som i øvrigt behandler den pågældende type opgaver. F.eks. må undervis-

ningsopgaver løses af udvalget for undervisning og kultur, mens andre opgaver vedrørende handicappede må placeres i socialudvalget.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 3. juni 1982 udtalt, at indenrigsministeriet på grund af sammenhængen mellem de 3 områder, som er omfattet af lov om individuel boligstøtte på den ene side og de sociale sager på den anden side, må fastholde, at den umiddelbare forvaltning af sager vedrørende boligsikring, boligydelse og lån til beboerindskud må placeres i det sociale udvalg, og at dette skal fremgå af kommunens styrelsesvedtægt. Baggrunden herfor er, at det for ministeriet er væsentligt, at sager med stærk indbyrdes sammenhæng behandles af samme politiske organ. Kommunalbestyrelsen vil kunne fastsætte retningslinier for socialudvalgets varetagelse af området, ligesom økonomiudvalget vil kunne fastsætte retningslinier med henblik på udøvelsen af dets tilsynsforpligtelser, jfr. styrelsesvedtægtens § 12.

Indenrigsministeriet vil dog ikke modsætte sig, at sager om støtte til beboerindskud efter § 52 i lov om individuel boligstøtte henlægges til et andet udvalg end det sociale udvalg, herunder efter omstændighederne til økonomiudvalget.

I den af indenrigsministeriet med cirkulære nr. 63 af 27. april 1981 udsendte vejledende normalstyrelsesvedtægt for amtskommuner er en beskrivelse af social- og sundhedsudvalgets sagsområder optaget i § 16. Denne bestemmelse er sålydende:

„Social- og sundhedsudvalget består af ... medlemmer.

Stk. 2. Udvalget træffer afgørelse i sager, der ifølge lovgivningen er henlagt til social- og sundhedsudvalget.

Stk. 3. Udvalget varetager den umiddelbare forvaltning af amtskommunens sociale og sundhedsmæssige opgaver uden for sygehusvæsenet, herunder

- bestyrelsen af amtskommunens sociale institutioner
- opgaver vedrørende private og selvejende institutioner, som amtsrådet har indgået overenskomst med for at opfylde amtskommunens forpligtelser efter social- og sundhedslovgivningen
- opgaver vedrørende sygesikring
- bygge- og anlægsarbejder vedrørende institutioner og andre anlæg under udvalgets område

– (opgaver vedrørende svangerskabshygiejne og fødselshjælp)¹⁾.

Stk. 4. Udvalget udarbejder forslag og foretager indstilling til amtsrådet om

- sociale udbygningsplaner og andre sektorplaner inden for det sociale og sundhedsmæssige område (samt planer for svangerskabshygiejne og fødselshjælp)¹⁾, i samarbejde med økonomiudvalget, jfr. § 10
- anlægsplaner og projekter til bygge- og anlægsarbejder vedrørende institutioner og andre anlæg under udvalgets område.“

Medlemstal, medlems udtræden m.v.

Styrelseslovgivningen indeholder ingen bestemmelser om medlemstallet i socialudvalget. Det har imidlertid altid været antaget, at et udvalgs vedtægtsbestemte medlemstal burde være mindre end halvdelen af kommunalbestyrelsens medlemstal, og at dette er tilfældet påses i forbindelse med stadfæstelsen af kommunens styrelsesvedtægt, jfr. således indenrigsministeriets skrivelse af 10. juli 1970. Der vil ikke i kommunens styrelsesvedtægt kunne optages bestemmelser om, at borgmesteren er født formand for eller født medlem af det sociale udvalg, idet noget sådant vil være i strid med styrelseslovens bestemmelser om forholdstalsvalg. (Indenrigsministeriets skrivelse af 5. oktober 1970).

Kommunalbestyrelsen kan efter anmodning fritage medlemmer af socialudvalget for hvervet for resten af funktionsperioden, men valget kan ikke på forhånd tidsbegrænses. Der tilkommer derimod ikke de enkelte grupper nogen adgang til at fritage medlemmer af socialudvalget, som de har udpeget, for hvervet.

Det bestemmes i KSL § 28, stk. 1, at dersom et medlem i valgperiodens løb udtræder af et udvalg, en kommission, en bestyrelse eller lignende, hvori han er indvalgt af en bestemt gruppe inden for kommunalbestyrelsen, besættes den ledigblevne plads af den samme gruppe. Bestemmelsen angår kun et medlems endelige udtræden. Der er intet til hinder for, at en gruppe kan besætte den ledige plads med et medlem af en anden gruppe, hvis dette er villigt til at lade sig udpege.

¹⁾ De i parentes anførte opgaver kan placeres enten i sygehusudvalget eller i social- og sundhedsudvalget.

I så fald bevarer den udpegede gruppe retten til at besætte pladsen, dersom den udpegede senere udtræder.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 29. juni 1970 udtalt, at besættelse af en ledig plads i et udvalg i valgperiodens løb har gyldighed for den resterende del af kommunalbestyrelsens funktionsperiode, og at der ikke ved valg af medlemmer til udvalg kan træffes bestemmelse om, at valget alene skal have gyldighed for en periode, der er kortere end den resterende del af funktionsperioden.

I KSL § 28, stk. 2, bestemmes, at når et udvalgsmedlem har forfald i mindst 1 måned, kan den gruppe, der har indvalgt ham, bestemme, at et andet medlem indtræder i udvalget, så længe hindringen varer. Det er altså overladt til gruppens egen afgørelse, om den ønsker, at et andet medlem skal indtræde i socialudvalget.

Socialudvalgsmedlemmers forretningsforbindelse med kommunen og medlemmers ansættelse i kommunens tjeneste.

Det bestemmes i KSL § 29, stk. 1, at et udvalgsmedlem ikke mod betaling må yde nogen præstation til den gren af kommunens forvaltning, der forestås af vedkommende udvalg, uden efter forudgået offentlig licitation eller, hvor forholdene særlig taler derfor, i henhold til kommunalbestyrelsens vedtagelse.

Med hensyn til større arbejder og leverancer, der uden offentlig licitation ønskes overdraget et medlem af det sociale udvalg, må det antages, at kommunalbestyrelsens godkendelse skal indhentes i det enkelte tilfælde. For mindre arbejder og leverancer kan der derimod næppe stilles noget ubetinget krav herom. Der er således efter bestemmelsen formentlig intet til hinder for, at en kommunalbestyrelse, der har vedtaget en ordning, hvorefter mindre arbejder og leverancer går på omgang blandt samtlige kvalificerede håndværkere og leverandører i kommunen, lader et udvalgsmedlem få adgang til at deltage heri på lige fod med andre næringsdrivende, uden at kommunalbestyrelsens godkendelse indhentes, hver gang vedkommende udvalgsmedlem får andel i leverancerne.

Bestemmelsen indeholder alene minimumskrav. Der vil i styrelsesvedtægten kunne stilles strengere krav til de former, hvorunder kommunalbestyrelsesmedlemmer kan indgå aftaler med kommunen.

Det bestemmes endvidere i den kommunale styrelseslov § 29, stk. 2, at ingen, der er ansat af kommunalbestyrelsen, kan være medlem af

det stående udvalg, hvis forvaltningsområde omfatter hans tjenstlige virksomhed.

De principielle betænkeligheder ved forening af udvalgsposter og kommunal ansættelse er følgende:

1) Hvis det pågældende udvalg udøver tilsynsfunktioner over for den administrationsgren, hvorunder vedkommende har ansættelse, opstår den situation, at vedkommende deltager i udøvelsen af tilsynet med sig selv.

2) Hvis vedkommende udvalgsmedlem er ansat i en underordnet stilling i en administrationsgren, der henhører under udvalget, bliver han i forhold til chefen for vedkommende administrationsgren på samme tid underordnet (som ansat) og overordnet (som udvalgsmedlem).

3) Hvis vedkommende udvalgsmedlem selv er chef for den administrationsgren, der henhører under udvalget, opstår et funktionelt uheldigt forhold, idet han da samtidig skal være ansvarlig for administrationens (upartiske) indstilling til udvalget og som udvalgsmedlem tage politisk stilling til egne indstillinger.

Det bestemmes endelig i den kommunale styrelseslovs § 29, stk. 4, der er indsat ved lov nr. 124 af 25. marts 1983, at ingen, der lever i ægteskab eller i et forhold, der kan sidestilles med ægteskab, med en person, der er ansat af kommunalbestyrelsen, kan være medlem af det stående udvalg, hvis forvaltningsområde omfatter den ansattes tjenstlige virksomhed, hvis den ansatte er umiddelbart ansvarlig for ledelsen af udvalgets forvaltningsområde eller i øvrigt har ledende administrative funktioner inden for forvaltningsområdet.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 14. maj 1970 udtalt, at det påhviler kommunalbestyrelsen at tage stilling til, om et medlem, en valggruppe har udpeget, er udelukket fra valg til et kommunalbestyrelsesudvalg i henhold til bestemmelsen i KSL § 29 og – såfremt dette er tilfældet – at anmode den pågældende gruppe om at udpege et nyt medlem. Undlader gruppen dette, må undladelsen opfattes som et afkald på retten til at besætte den ledige plads, og retten hertil må herefter tilkomme en anden af kommunalbestyrelsens grupper efter princippet i KSL § 24, stk. 3, sidste pkt.

Indenrigsministeriet har endvidere i skrivelse af 29. juni 1970 udtalt, at spørgsmålet om gyldigheden af beslutninger, der var truffet af et udvalg, medens en person, der burde være udelukket efter § 29, havde været medlem, ikke kan besvares generelt, men må bero på den enkel-

te sags karakter og beskaffenhed. Indenrigsministeriet tilføjede, at afgørelsen af spørgsmålet i konkrete tilfælde henhører under domstolene.

Valg af formand og næstformand i socialudvalget.

Efter KSL § 22, stk. 1, vælger de stående udvalg selv deres formand. Heraf følger, at valget til socialudvalgsformand ikke kan foretages ved beslutning af den samlede kommunalbestyrelse. Borgmesteren må kunne indkalde udvalget til dets første møde, på hvilket valget af formand må antages at skulle ske.

Formandsvalget skal ske i overensstemmelse med reglerne i KSL § 24, stk. 1, om flertalsvalg. Det bestemmes heri, at den kandidat er valgt, der opnår absolut flertal af de afgivne stemmer. Opnås sådant flertal ikke ved første afstemning, foretages ny afstemning. Opnår en kandidat ej heller ved denne afstemning absolut flertal af de afgivne stemmer, foretages bundet valg mellem de to, der ved anden afstemning har fået flest stemmer, således at det ved stemmelighed afgøres ved lodtrækning, på hvilke to der ved det bundne valg (tredje afstemning) skal stemmes. Står stemmerne lige ved tredje afstemning, træffes afgørelsen ved lodtrækning.

Efter KSL § 22 er ethvert medlem af udvalget forpligtet til at modtage valg til formand.

Der er ikke fastsat nogen bestemt funktionsperiode for udvalgsformænd, og socialudvalget vil derfor til enhver tid kunne omkonstituere sig ved valg af ny formand.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 28. juni 1974 svaret benægtende på et spørgsmål om, hvorvidt der i forretningsordenen for et stående udvalg kan optages en bestemmelse om, at udvalgsformanden og næstformanden vælges for kommunalbestyrelsens funktionstid.

Der findes ikke i KSL nogen bestemmelse, der udelukker en borgmester fra at være socialudvalgsformand. (Indenrigsministeriets skrivelse af 26. februar 1982).

Der er ikke noget til hinder for, at socialudvalget, dersom det ønsker det, kan vælge en næstformand, og en sådans eksistens er endog forudsat i BL § 127. Valg af formand og næstformand må foregå som 2 selvstændige flertalsvalg efter reglerne i KSL § 24, stk. 1, jfr. indenrigsministeriets skrivelse af 14. april 1950. Næstformandens funktion må være i formandens midlertidige forfald at varetage de nødvendige

forretninger, eventuelt indkalde til udvalgsmøde m.v. Dersom formanden endeligt udtræder af udvalget, kan det ikke antages, at næstformanden rykker op som formand. Der må da vælges en ny udvalgsformand.

Socialudvalgsformandens funktioner

Efter KSL § 22, stk. 1, forbereder, indkalder og leder formanden udvalgets møder og drager omsorg for, at dets beslutninger indføres i beslutningsprotokollen.

Efter KSL § 22, stk. 2, kan formanden på udvalgets vegne afgøre sager, som ikke tåler opsættelse eller ikke giver anledning til tvivl. Kommunalbestyrelsens formand skal forudgående underrettes om afgørelsen, jfr. KSL § 31a, medmindre der er tale om afgørelser, der ved lovgivningen er henlagt til udvalget, altså typisk sager vedrørende enkeltpersoner.

Det må understreges, at KSL § 22, stk. 2, kun omhandler udvalgsformandens ret til at træffe visse afgørelser på udvalgets vegne, d.v.s. i sager, som i øvrigt skulle have været forelagt udvalget. Udvalgsformanden tillægges altså ikke nogen form for daglig ledelse af socialforvaltningen, og grænsedragningen mellem borgmesterens og udvalgets områder er derfor principielt upåvirket af, at udvalgsformanden har visse beføjelser på udvalgets vegne.

Den forudgående orientering af borgmesteren sker alene for at give borgmesteren lejlighed til at varetage sine koordinerende beføjelser og eventuelt udøve sin indgrebsret efter KSL § 31a – den lejlighed, som modtagelsen af udvalgsdagsordener normalt giver ham.

Det bestemmes i KSL § 22, stk. 3, at ethvert medlem af udvalget for dette kan indbringe ethvert spørgsmål om formandens virksomhed, og at formanden skal meddele udvalget de oplysninger, dette forlanger. Formanden er i enhver henseende undergivet udvalgets beslutninger.

I BL § 127 er fastsat særlige regler om formandens funktion i forbindelse med hastende hjælpeforanstaltninger uden samtykke.

Forretningsorden, dagsorden, beslutningsgrundlag og afstemninger.

Det bestemmes i KSL § 20, stk. 2, at udvalgene selv fastsætter deres forretningsorden. Forretningsordenen behøver ikke være skriftlig. Betydningen af bestemmelsen er først og fremmest at fastslå, at der ikke tilkommer kommunalbestyrelsen nogen ret til at foreskrive udvalget

nærmere regler, hvorunder dets forhandlinger skal foregå.

Medens kommunalbestyrelsens formand har pligt til forud for hvert kommunalbestyrelsesmøde at udsende en dagsorden til medlemmerne, jfr. KSL §§ 8 og 9, er der ikke i lovgivningen foreskrevet nogen pligt til forudgående udsendelse af dagsorden for udvalgsmøder. Efter KSL § 20 fastsætter det enkelte udvalg imidlertid som nævnt selv sin forretningsorden og socialudvalget vil kunne vedtage, at formanden forud for møderne i videst muligt omfang skal give medlemmerne underretning om, hvilke sager der vil komme til behandling på mødet, og så vidt muligt sørge for, at sagsmateriale tilsendes medlemmerne eller at sagerne og de oplysninger, der er tilvejebragt til bedømmelse af disse, fremlægges til medlemmernes eftersyn i et passende tidsrum forinden mødet.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 21. april 1972 (nr. 93) udtalt, at der efter indenrigsministeriets opfattelse intet er til hinder for, at en kommunalbestyrelse træffer beslutning om, at de stående udvalg forud for udvalgsmøderne skal give offentligheden meddelelse om, hvilke sager der agtes behandlet på mødet, og beslutning om formen for sådanne meddelelser. Beslutning herom kan dog ikke træffes med hensyn til sager, som behandles af et udvalg (f.eks. det sociale udvalg) i henhold til en umiddelbar i lovgivningen fastsat kompetence.

Om borgmesterens adgang til dagsorden og protokoludskrifter se side 68 f.

Der kan ikke gives de øvrige kommunalbestyrelsesmedlemmer, der ikke er medlemmer af socialudvalget, dagsorden og protokoludskrifter vedrørende de sager, der hører under socialudvalgets selvstændige kompetenceområde, altså typisk sager efter bistandsloven vedrørende enkeltpersoner.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 22. juli 1971 udtalt, at kommunalbestyrelsen ikke kan pålægge socialudvalget at udsende dagsorden og protokoludskrifter vedrørende de sager, der hører under socialudvalgets selvstændige kompetenceområde, til alle kommunalbestyrelsens medlemmer.

Dersom der er udsendt dagsorden, må der ved mødets indledning gives de af udvalgets medlemmer, der ønsker det, ordet til dagsordenen.

Uanset om udvalget har vedtaget en forretningsorden og i bekræftende fald uanset dennes indhold, må det imidlertid påhvile udvalget

og i særlig grad formanden at sørge for, at der tilvejebringes det fornødne materiale til bedømmelsen af de foreliggende sager. Det må dog også i påkommende tilfælde påhvile det enkelte medlem af udvalget at henlede dettes opmærksomhed på forhold, som han skønner er relevante for en sags behandling.

For så vidt angår sagsbehandlingen i udvalg m.v. har indenrigsministeriet i skrivelse af 20. marts 1970 udtalt, at det enkelte medlem af udvalg, nævn og lignende har krav på det fornødne grundlag for, at han på forsvarlig måde kan tage stilling til de forelagte sager. Om dette grundlag skal tilvejebringes gennem udsendelse eller fremlægelse af materiale må afgøres af vedkommende udvalg m.v. Ministeriet tilføjede imidlertid, at medlemmerne dog altid så vidt muligt bør modtage en dagsorden i rimelig tid før mødet.

Det må antages, at forud for behandlingen af en sag, hvori udvalget skal træffe selvstændig afgørelse, må sagens akter være således tilgængelige, at samtlige medlemmer har lige adgang til at skaffe sig det fornødne grundlag for deltagelse i sagens behandling og afgørelse. Forretningsordensbestemmelser kan ikke begrænse de rettigheder, der tilkommer det enkelte medlem i henseende til f.eks. at få adgang til oplysninger, som af sekretariat eller lignende er tilvejebragt i sagen.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 1. marts 1976 udtalt, at indenrigsministeriet er af den opfattelse, at såfremt et udvalgsmedlem ønsker yderligere oplysninger og undersøgelser i en sag, må han rette henvendelse herom til formanden eller om fornødent under sagens behandling i udvalget stille forslag om, at yderligere oplysninger indhentes eller undersøgelser foretages. Der består således ikke nogen særlig adgang for det enkelte medlem til med henblik på en sags oplysning at rette henvendelse til kommunens forvaltning og institutioner ud over, hvad der udtrykkeligt eller sædvanemæssigt er tiltrådt af udvalget.

I sager, der falder uden for socialudvalgets lovbestemte kompetence, og hvor udvalget derfor er undergivet kommunalbestyrelsens beslutninger, kan ethvert medlem af udvalget efter den kommunale styrelseslovs § 23 standse udførelsen af en beslutning, der er truffet af udvalget, ved på mødet til beslutningsprotokollen at erklære, at han ønsker sagen indbragt til afgørelse af kommunalbestyrelsen, jfr. herom nærmere nedenfor side 65 f.

Det bestemmes i KSL § 20, stk. 1, at udvalgene udøver deres virksomhed i møder.

Socialudvalgets møder er ikke offentlige.

Tilsynsrådet for Århus amt har den 2. juni 1980 udtalt, at spørgsmålet om, hvorvidt byrådsmedlemmer kan medtage deres helt små børn til udvalgmøder, efter tilsynsrådets opfattelse ikke kan afgøres på grundlag af reglerne om, at udvalgenes møder foregår for lukkede døre, eller reglerne om tavshedspligt. Det kan ikke antages, at disse regler – når deres formål tages i betragtning – er til hinder for, at helt små børn tages med til udvalgmøder eller andre lukkede møder. Det påhviler imidlertid vedkommende mødeleder at sikre, at forhandlingerne forløber under iagttagelse af god ro og orden. Det må antages, at mødelederen under udøvelsen af denne forpligtelse vil have beføjelse til at træffe bestemmelse om, at små børn skal bringes bort fra mødelokalet, fordi de forstyrrer mødet.

Bestemmelsen om, at udvalgene udøver deres virksomhed i møder, udelukker ikke, at visse sager afgøres efter cirkulation blandt socialudvalgets medlemmer, når der er enighed herom. Ethvert af udvalgets medlemmer kan dog forlange en sag behandlet på et møde, og undertiden er afholdelsen af møde direkte foreskrevet i loven, jfr. BL § 126. Socialudvalget er, jfr. KSL § 20, stk. 1, beslutningsdygtigt, når mindst halvdelen af medlemmerne er til stede. Det er ikke nogen betingelse, at formanden er til stede.

Alle udvalgets beslutninger træffes ved almindeligt stemmeflertal, jfr. KSL § 20, stk. 1. Undtagelser fra denne regel kan dog findes i speciallovgivningen f.eks. BL § 126 om beslutninger om børns anbringelse uden for hjemmet.

Der findes ikke i lovgivningen regler om, hvorledes afstemningstemmet skal formuleres. Det er næppe heller muligt at fastsætte udtrykkelige regler herom. Afgørelsen må træffes efter det enkelte tilfældes beskaffenhed.

Socialudvalgets medlemmer kan kun deltage i afstemningerne, når de personligt er til stede under disse. Der vil altså ikke kunne afgives skriftlige stemmer eller stemmes ved fuldmægtig.

Det må antages, at dersom udvalgsformanden skønner, at en sags udfald er så utvivlsomt, at afstemning vil være overflødig, må han kunne udtale dette med angivelse af den opfattelse, han har med hensyn til sagens afgørelse. Dersom intet medlem herefter forlanger

afstemning, må formanden kunne erklære sagen for afgjort i overensstemmelse med den af ham angivne opfattelse, jfr. herved princippet i normalforretningsordenen for primærkommuner § 10, stk. 3.

Deltagelse i afstemningen er i øvrigt pligtmæssig. Lige så lidt som et medlem kan unddrage sig sin del af ansvaret for socialudvalgets beslutninger ved uden lovligt forfald at udeblive fra udvalgets møder, kan han unddrage sig sit ansvar ved at undlade at deltage i afstemningerne, jfr. KSL § 61, stk. 5.

Det må på denne baggrund fastholdes, at også et medlem, der som sit votum afgiver „stemmer ikke“, deltager i afstemningen og således kan blive medansvarlig for afgørelsen. Dette gælder også, hvis medlemmet ved sin holdning fremkalder den situation, at stemmerne står lige og et forslag derfor enten bortfalder eller evt. må afgøres ved lodtrækning, jfr. herom nedenfor.

Der er ikke fastlagt regler om, hvorledes der skal forholdes, dersom stemmerne står lige. Der tilkommer ikke i denne situation udvalgsformandens stemme nogen særlig vægt. Herefter må i hvert fald gælde, at dersom afstemningen drejer sig om en sag, som udvalget ikke har pligt til at tage stilling til, er forslaget forkastet, dersom stemmerne står lige, idet der ikke har kunnet samles et flertal for dets gennemførelse. Dersom udvalget er pligtigt at træffe beslutning i en sag – som tilfældet f.eks. er, hvor andragender efter bistandslovgivningen er til behandling – er forholdet noget tvivlsomt. Medens tildeling af f.eks. kontantydelse formentlig må kræve flertal, vil der i andre tilfælde formentlig kunne blive tale om lodtrækning, f.eks. i sager hvor stemmerne står lige m.h.t., hvilken af 2 ansøgere der skal indstilles til en ledig institutionsplads.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 25. maj 1979 udtalt, at der ikke i den kommunale styrelseslov findes regler for voteringen i det sociale udvalg, sålidt som i andre udvalg, nedsat af kommunalbestyrelsen. Den normale procedure for sagens behandling i udvalg er, at sagerne sættes på dagsordenen for et møde i udvalget. Umiddelbart efter udvalgets forhandling af sagen, skrider der til afstemning. Det antages, at et udvalgsmedlem kan ændre sit standpunkt, sålænge afstemning om forslaget ikke er påbegyndt, jfr. princippet i § 11 i normalforretningsordenen for primærkommuner, hvorefter ændrings- og underændringsforslag kan fremsættes, sålænge afstemning ikke er påbegyndt. Når udvalget har truffet beslutning i sagen, må afstemningen

anses for bindende for det enkelte udvalgsmedlem.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 25. maj 1979 udtalt, at spørgsmålet om, hvorvidt et medlem kan kræve at få en sag genoptaget, når der er truffet beslutning i den, må afhænge af, om der foreligger nye oplysninger eller ændrede forhold, således at grundlaget for den oprindelige beslutning er ændret.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 8. november 1982 som svar på et spørgsmål om, hvorvidt den pågældende klient har krav på selv at forelægge sin sag i socialudvalget, udtalt, at det er socialudvalget, der træffer afgørelse om, hvorvidt man af hensyn til en sags oplysning vil tillade andre personer at overvære socialudvalgets forhandlinger, jfr. KSL § 20, stk. 3. En klient har således ikke krav på selv at forelægge sin sag i socialudvalget.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 24. november 1982, jfr. skrivelse af 9. marts 1983, udtalt, at det i en nødretslignende situation vil være tilladeligt, at medlemmerne af det sociale udvalg udfører forberedende og udførende funktioner i det omfang, der er truffet beslutning herom af udvalget, og under forudsætning af, at beslutningen ikke tilsidesættes af kommunalbestyrelsen. Ved den konkrete vurdering af, om der foreligger en nødretslignende situation, må der tages hensyn til muligheden af at indgå beredskabsaftaler om varetagelsen af arbejdet på områder, som bør holdes uden for konflikten.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 16. august 1977 udtalt, at der, bortset fra tilfælde, hvor lovgivningen indeholder særlig hjemmel her til, ikke i vedtægten bør optages bestemmelse om adgang til at nedsætte underudvalg, idet der efter indenrigsministeriets opfattelse ikke kan tillægges sådanne underudvalg selvstændig kompetence til at udøve egentlige administrative funktioner. Dette er imidlertid ikke til hinder for, at stående udvalg nedsætter underudvalg med rent forberedende eller rådgivende funktioner i forbindelse med det stående udvalgs behandling af de i henhold til styrelsesvedtægten til udvalget henlagte sager. Underudvalg bør i givet fald vælges af og blandt medlemmerne af vedkommende stående udvalg efter forholdstalsvalg, jfr. principperne i KSL § 19, stk. 1, og § 28, stk. 1; der kan derfor ikke uden særlig lovhjemmel fastsættes bestemmelser, hvorefter formanden for vedkommende stående udvalg skal være født formand for eller medlem af underudvalget.

Socialudvalgets beslutningsprotokol og standsning af beslutning.

Socialudvalget skal efter KSL § 20, stk. 2, føre en protokol, hvori dets beslutninger indføres.

Beslutningsprotokollen underskrives efter hvert møde af de medlemmer, der har deltaget i mødet. Ethvert af disse medlemmer kan forlange sin afvigende mening kort tilført beslutningsprotokollen. Ved sager, der af udvalget fremsendes til et andet udvalg, kommunalbestyrelsen eller en anden myndighed, kan ethvert medlem kræve, at modtageren samtidig gøres bekendt med indholdet af protokollen. Det pågældende medlem kan ved sagens fremsendelse ledsage denne med en begrundelse for sit standpunkt.

Det er alene udvalgets beslutninger og ikke et referat af dets handlinger, der skal indføres i protokollen.

Retten til at få afvigende meninger indført i protokollen, må antages at være begrænset til sådanne særstandpunkter, som direkte vedrører det punkt på dagsordenen, som behandles.

Det må antages, at bestemmelsen i § 14 i kommunalbestyrelsernes normalforretningsorden om, at medlemmerne ikke under henvisning til deres stemmeafgivning eller andre grunde kan vægre sig ved at underskrive protokollen, finder tilsvarende anvendelse med hensyn til socialudvalgets beslutningsprotokol. Det samme på gælde bestemmelsen i normalforretningsordenens § 2 om, at det for hvert enkelt møde skal anføres i protokollen, hvilke medlemmer der har været fraværende.

Rettelser i beslutningsprotokollen skal ske ved en tilføjelse til protokollen, jfr. indenrigsministeriets skrivelse af 20. august 1968.

Det bestemmes i KSL § 23, at ethvert medlem af et udvalg kan standse udførelsen af en beslutning, der er truffet af udvalget, ved på mødet til beslutningsprotokollen at erklære, at han ønsker sagen indbragt til afgørelse af kommunalbestyrelsen. Dette gælder dog *ikke* afgørelser, der ved lovgivningen er henlagt til udvalget. I det omfang det sociale udvalg varetager opgaver, der henhører under kommunalbestyrelsens kompetenceområde, gælder bestemmelsen imidlertid også for dette udvalg.

Dersom et medlem erklærer, at han ønsker sagen indbragt for kommunalbestyrelsen, kan der dog næppe påhvile udvalget nogen pligt til under alle omstændigheder at rejse sagen i kommunalbestyrelsen, men det må være tilstrækkeligt, at udvalget opgiver den pågældende

beslutning. Er denne indført i beslutningsprotokollen, må der også ske indførelse af beslutningen om dens bortfald.

Såvel det protesterende som ethvert andet af udvalgets medlemmer vil kunne rejse sagen i kommunalbestyrelsen efter reglen i KSL § 11.

Dersom socialudvalget fastholder beslutningen, er det ikke ganske klart, om indbringelsen nødvendigvis skal ske i det førstkommende kommunalbestyrelsesmøde. Det bør dog af ordenshensyn antages, at indbringelse skal ske uden ugrundet ophold. Beslutningen vil ikke kunne iværksættes, forinden kommunalbestyrelsen har truffet beslutning i sagen.

Forholdet til de øvrige udvalg.

Det bestemmes i både normalstyrelsesvedtægten for kommuner og amtskommuner § 8, at hvis et stående udvalg agter at foretage dispositioner, der berører et andet udvalgs område, skal der inden iværksættelsen forhandles med dette udvalg, i fornødent omfang med inddragelse af økonomiudvalget og borgmesteren, jfr. KSL §§ 18 og 31a.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 1. april 1971 udtalt, at bestemmelser om, i hvilket nærmere omfang erklæringer fra andre stående udvalg end det, under hvis område sagen hører, skal indhentes som led i sagsbehandlingen, ikke bør optages i styrelsesvedtægten, men bør overlades til vedkommende udvalgs beslutning i den enkelte sag. Ministeriet henviste endvidere til bestemmelsen i § 7, stk. 2, i den da gældende normalstyrelsesvedtægt, jfr. nu KSL § 31, stk. 2, hvorefter borgmesteren skal drage omsorg for, at sager, der kræver beslutning af kommunalbestyrelsen, forelægges denne med eventuelle erklæringer.

Med hensyn til socialudvalgets forhold til kommunalbestyrelsens *økonomiudvalg* skal følgende fremhæves:

Der er ved KSL § 21, stk. 2, tillagt økonomiudvalget en selvstændig kompetence til at afkræve socialudvalget bidrag til årsbudgettet og til flerårige budgetoverslag.

Det er endvidere i en række bestemmelser i den kommunale styrelseslov pålagt socialudvalget at fremsende dets indstillinger til kommunalbestyrelsen gennem økonomiudvalget. Der kan her nævnes den generelle bestemmelse i § 18, stk. 2, om, at økonomiudvalgets erklæring skal indhentes om enhver sag, der vedrører kommunens økonomiske eller almindelige administrative forhold, forinden spørgsmålet

forlægges kommunalbestyrelsen til beslutning. Endvidere kan nævnes bestemmelsen i lovens § 21, stk. 1, hvorefter udvalget skal påse, at de bevilgede beløb ikke overskrides og gennem økonomiudvalget skal foretage indstilling til kommunalbestyrelsen, hvis bevillinger derudover anses for ønskelige eller fornødne. Socialudvalget må dog i givet fald kunne udbetale beløb, som det efter lovgivningen er pligtigt at yde, selvom indstilling og bevilling først kan ske efterfølgende, jfr. KSL § 40, stk. 2.

Efter KSL § 18 varetager økonomiudvalget den umiddelbare forvaltning af løn- og personaleforhold samt forestår samordningen af kommunens planlægning.

Når det nu udtrykkeligt er fastslået, at økonomiudvalget varetager personalefunktionen, skyldes det, at rækkevidden af den generelle bestemmelse om økonomiudvalgets indseende med det forvaltningsmæssige forhold på dette punkt tidligere gav anledning til nogen tvivl i praksis.

Det udtales i indenrigsministeriets cirkulære nr. 64 af 28. april 1981, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at kommunalbestyrelsen træffer beslutning om, at økonomiudvalget generelt eller i konkrete tilfælde skal følge en bestemt fremgangsmåde i f.eks. ansættelsessager, eller at kommunalbestyrelsen forbeholder sig at træffe beslutning i alle sager vedrørende ansættelser, forfremmelser eller afskedigelser eller i nærmere angivne kategorier af sådanne sager.

Det må understreges, at den omstændighed, at økonomiudvalget er personaleudvalg, ikke er ensbetydende med, at de berørte stående udvalg afskæres fra indflydelse på personalesagerne. Er en personalsag af væsentligere betydning for et stående udvalg, må det pågældende stående udvalg have lejlighed til at udtale sig. Dette følger af almindelige forvaltningsprincipper og er blandt andet kommet til udtryk i bestemmelsen i § 10, stk. 7, i NSV og den tilsvarende bestemmelse i normalstyrelsesvedtægt for amtskommuner samt i indenrigsministeriets cirkulære nr. 64 af 28. april 1981.

Økonomiudvalget vil kunne fastlægge en fremgangsmåde i f.eks. ansættelsessager, hvorefter de stående udvalg for nærmere angivne stillingskategoriers vedkommende foretager indstilling til økonomiudvalget eventuelt efter forudgående samtaler med ansøgerne eller enkelte af ansøgerne.

Når det siges, at økonomiudvalget forestår samordningen af plan-

lægningen i kommunen, er det hermed samtidig fastslået, at det principielt må være vedkommende fagudvalg, der udarbejder planerne og indstiller dem til kommunalbestyrelsen. Det er alene samordningen eller koordinationen, som økonomiudvalget har til opgave at sikre. Dette kan ske forudgående gennem fastsættelse af generelle forskrifter om planernes tilvejebringelse og oplysningsgrundlag, sideløbende gennem forhandlinger med det pågældende udvalg og efterfølgende gennem økonomiudvalgets indstillinger eller bemærkninger til kommunalbestyrelsen.

Litteraturhenvisninger

Preben Espersen: Kommunalbestyrelsens økonomiudvalg. Danske Kommuner 1970-71 nr. 2, side 3 ff.

Forholdet til borgmesteren.

Det er efter KSL § 31, stk. 2, borgmesteren, der har den øverste daglige ledelse af kommunens administration, og det umiddelbare ansvar for dennes virksomhed må derfor påhvile ham over for kommunalbestyrelsen. Det må derfor i første række være borgmesteren og ikke økonomiudvalget, der i givet fald må danne mellemlæddet mellem socialudvalget og den kommunale forvaltning. Skønner borgmesteren imidlertid, at et spørgsmål er af en sådan betydning, at det bør forelægges kommunalbestyrelsen, skal han dog efter KSL § 18, stk. 2, indhente økonomiudvalgets erklæring, dersom sagen drejer sig om kommunens almindelige administrative forhold.

Efter KSL § 31a har borgmesteren uden at være medlem ret til at deltage i forhandlingerne i udvalg uden stemmeret. Denne ret omfatter også socialudvalget. Borgmesteren skal underrettes om tidspunktet for udvalgsmøderne og modtage dagsorden, hvis en sådan udsendes til medlemmerne, samt udskrift af beslutningsprotokollen for hvert møde.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 16. april 1970 udtalt, at der ikke i en kommunes styrelsesvedtægt kan optages bestemmelser, der tilsigter at begrænse borgmesterens adgang til at overvære møder i socialudvalget.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 1. april 1971 udtalt, at styrelsesloven ikke stiller krav om, at der skal udarbejdes dagsorden for udvalgsmøder, men såfremt der faktisk udarbejdes en sådan, har

borgmesteren krav på at modtage dagsorden.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 2. april 1974 udtalt, at hverken kommunalbestyrelsen eller borgmesteren har nogen særlig adgang til at blive gjort bekendt med akterne i sager, der er omfattet af det sociale udvalgs selvstændige kompetence.

Den borgmesteren påhvilende tavshedspligt med hensyn til, hvad han gennem overværelse af udvalgsmøder eller modtagelse af dagsorden m. v. erfarer i sager, der hører under socialudvalgets selvstændige kompetence, gælder også over for kommunalbestyrelsesmedlemmer, der ikke er medlem af socialudvalget.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 27. februar 1981 udtalt, at indenrigsministeriet ikke har bemærkninger til, at borgmesteren ikke har forelagt uoverensstemmelsen mellem to kommunalt ansatte for kommunalbestyrelsen, idet dette efter indenrigsministeriets opfattelse har karakter af et samarbejdsspørgsmål. Indenrigsministeriet finder, at borgmesteren i sin egenskab af leder af den kommunale administration, jfr. KSL § 31, stk. 2. pkt., på egen hånd må kunne afgøre et sådant samarbejdsspørgsmål. Alternativet til at behandle sagen på egen hånd måtte i øvrigt efter indenrigsministeriets opfattelse have været at forelægge henvendelsen fra klageren for det pågældende stående udvalg med henblik på, at det kunne tage stilling til klagen.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 8. februar 1982 udtalt, at klager over *sagsbehandlingen* i enhver del af den kommunale forvaltning, herunder også social- og sundhedsforvaltningen, antages i almindelighed at kunne indgives til og behandles af borgmesteren, som efter § 31, stk. 2, 1. pkt., har den øverste daglige ledelse af kommunens administration. Dette antages at gælde, uanset at den sag, hvis behandling der klages over, henhører under socialudvalgets eller ligningskommissionens selvstændige kompetence.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 1. maj 1984 udtalt, at klager over kommunalt ansat personale i første omgang skal behandles af borgmesteren og byrådet og først derefter eventuelt kan behandles af tilsynsrådet.

Tavshedspligt og beskyttelse af fortroligt materiale.

Straffeloven indeholder bestemmelser, der foreskriver straf for brud på tavshedspligt. Dels hjemles der i § 129 straf for den, som uberettiget giver offentlig meddelelse om forhandlinger af fortrolig karakter

inden for offentlige råd og myndigheder, og dels straffes efter § 152 den, der virker i offentlig tjeneste eller hverv, og som røber, hvad han i tjenestens eller hvervets medfør har erfaret som hemmelighed, eller hvad der ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som sådan. Endelig straffes efter § 264b personer, som virker eller har virket i offentlig tjeneste eller hverv, eller som i medfør af offentlig beskikkelse eller anerkendelse udøver eller har udøvet et erhverv, såvel som sådanne personers medhjælpere, når de røber privatlivet tilhørende hemmeligheder, der er kommet til deres kundskab ved udøvelsen af deres virksomhed, medmindre de har været forpligtet til at udtale sig eller har handlet i berettiget varetagelse af åbenbar almeninteresse eller af eget eller andres tarv.

Der findes imidlertid ikke i lovgivningen nogen almindelig positiv beskrivelse af, hvornår det er uberettiget at give meddelelse om forhandlinger eller af, hvad der nærmere skal forstås ved hemmelighed. Dette hænger sammen med, at tavshedspligtens nærmere indhold må afhænge af, hvilke interesser der i det enkelte tilfælde skal beskyttes og således vil veksle efter de enkelte forvaltningsanliggenders karakter.

Den endelige afgørelse af, i hvilket omfang en sag medfører tavshedspligt for de enkelte medlemmer, ligger ikke hos socialudvalget eller dets flertal. Den bindende afgørelse heraf er et domstolsanliggende. Når en sag ikke efter sit indhold må betragtes som fortrolig, står det ethvert medlem frit for at referere sin egen opfattelse og stillingtagen. Derimod kan det næppe antages, at han frit kan omtale andre medlemmers indlæg fra forhandlingerne i udvalget, heller ikke indlæg vedrørende forhold, der ikke i sig selv er undergivet tavshedspligt.

Det må fremhæves, at sager vedrørende enkeltpersoners forhold normalt vil være undergivet tavshedspligt, og at det medlem, der udtaler sig om, hvad der er passeret i udvalget, selv bærer risikoen for, om han derved bryder en eventuel tavshedspligt og således pådrager sig strafansvar.

Det tilkommer anklagemyndigheden at tage stilling til, om der skal rejses offentlig påtale i anledning af en formodet overtrædelse af tavshedspligten. Hvis en straffesag ønskes rejst, må kommunalbestyrelsen, socialudvalget, det enkelte medlem eller en krænket borger derfor rette henvendelse til anklagemyndigheden med anmodning om at

foretage en nærmere undersøgelse af, om tavshedspligten er overtrådt.

Beslutninger i socialudvalget træffes i vid udstrækning på grundlag af skriftligt materiale, som den kommunale administration mangfoldiggør og udsender til det enkelte medlem inden mødet. Det kan næppe betvivles, at denne fremgangsmåde kan bidrage til at skabe det bedst mulige grundlag for afgørelserne, men fremgangsmåden rejser visse problemer i forhold til lovgivningens bestemmelser om tavshedspligt.

For omfanget af den tavshedspligt, der påhviler et kommunalbestyrelsesmedlem, gør det ingen forskel, om medlemmet er blevet bekendt med fortrolige forhold gennem modtagelsen af skriftligt materiale eller i forbindelse med overværelsen af et møde. Det kan heller ikke give anledning til tvivl, at vedkommende medlem ifalder strafansvar, hvis han ikke i rimeligt omfang sørger for, at uvedkommende afskæres fra at gøre sig bekendt med fortroligt materiale, der findes i hans varetægt.

Dette er imidlertid ikke altid tilstrækkeligt til beskyttelse af de interesser, der skal beskyttes gennem bestemmelserne om tavshedspligt.

Man kan således tænke sig den mulighed, at et socialudvalgsmedlem systematisk opbevarer det materiale, han modtager som grundlag for deltagelse i socialudvalgsmøder. Resultatet vil blive, at der oparbejdes et privat arkiv indeholdende oplysninger, der på grund af deres personlige karakter i vidt omfang kan være omfattet af tavshedspligt. „Ejeren“ af dette arkiv har erhvervet disse oplysninger gennem udførelsen af sit offentlige hverv og vil, dersom han ikke forhindrer uvedkommende i at gøre sig bekendt med arkivets fortrolige oplysninger, kunne straffes efter bl.a. straffelovens §§ 152 og 264b.

Ved „ejerens“ død er der imidlertid en nærliggende mulighed for, at arkivet i forbindelse med det øvrige bo overtages af arvingerne. Herved får arvingerne, der i forhold til arkivets oplysninger må betragtes som ganske uvedkommende personer, adgang til at gøre sig bekendt med det fortrolige materiale, og disse arvingers eventuelle videregivelse af oplysningerne kan ikke rammes af straffelovens §§ 152 og 264b, da arvingerne ikke virker i offentlig tjeneste eller hverv, men kun efter lovens §§ 129 og 264d, hvorefter bl.a. kun den offentlige meddelelse kan straffes.

Lignende problemer som behandlet i det foregående kan i princip-

pet opstå, selv om man undlader at udsende det fortrolige materiale til de enkelte medlemmer, nemlig dersom et medlem systematisk eller dog i større udstrækning opnoterer fortrolige oplysninger. Spørgsmålets praktiske interesse er dog her mindre, men man må ud fra forholdets natur kunne opstille den regel, at opnotering af fortrolige oplysninger kun kan ske i det omfang, det er påkrævet for hvervets udførelse. Hvornår opnotering går over til at blive utilladelig afskrift, er vanskeligt at afgøre, og i hvert fald vanskeligt at kontrollere. Den nævnte regel om, at opnotering af fortrolige oplysninger kun må ske, når det er nødvendigt for hvervets udførelse, kan imidlertid få betydning i tilfælde, hvor et medlem forlanger den kommunale administrations bistand med hensyn til fotokopiering eller afskrift af fortrolige sagsakter.

Som værn mod unødigt udbredelse af fortrolige oplysninger må man formentlig ud fra forholdets natur i det hele taget kunne opstille den regel, at den omstændighed, at en person virker i offentlig tjeneste og således omfattes af reglerne om en videregående tavshedspligt, ikke giver ham adgang til andre fortrolige oplysninger end sådanne, der er påkrævede for udførelsen af hans hverv.

I det følgende skal gengives en række principielle udtalelser fra indenrigsministeriet om tavshedspligt m.v.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 20. marts 1970 peget på muligheden af, at udvalg m.v. træffer bestemmelse om, at genparter, udskrifter og lignende af fortrolig karakter, som medlemmerne har modtaget til brug i sagen, skal afleveres, når sagens behandling er afsluttet, dog senest ved det pågældende medlems udtræden.

Med hensyn til den indvending, at udsendte genparter ofte bliver forsynet med personlige notater til støtte for arbejdet, bemærkes, at eventuelle forskrifter kan udbygges således, at det sikres, at udleveret materiale destrueres ved tilbagelevering, når dette ønskes af vedkommende medlem, jfr. herved indenrigsministeriets skrivelse af 17. januar 1969 (nr. 104).

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 9. juni 1981 udtalt, at spørgsmålet om beskyttelse af fortroligt materiale har fået øget betydning, fordi materiale, som indgår i kommunalbestyrelses og udvalgs arbejde, i stadigt stigende omfang tilsendes medlemmerne i fotokopi på deres bopæl til brug ved deres forberedelse af mødedeltagelsen. Der eksisterer ingen almindelige regler om, hvorledes kommunalbestyrel-

sesmedlemmer skal opbevare dette materiale, og hvorvidt og eventuelt hvornår der skal ske tilbagelevering af materialet til kommunen. Det antages imidlertid, at kommunalbestyrelserne har kompetence til for deres eget område at fastsætte regler om tilbagelevering. Såfremt der sker udsendelse af fortroligt materiale til medlemmerne, må det anses for hensigtsmæssigt, at kommunalbestyrelserne for at udelukke tvivl træffer udtrykkelig beslutning – eventuelt gennem optagelse af bestemmelser herom i forretningsordenen – om, hvad der skal være gældende i så henseende.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 18. februar 1983 udtalt, at uanset om et udleveret materiale må betegnes som fortroligt, kan en kommunalbestyrelse altid som led i sin kompetence til at fastsætte retningslinier for sagsforberedelsen i kommunalbestyrelsen og udvalgene træffe beslutning om, hvilke bestemmelser der skal være gældende med hensyn til opbevaring og tilbagelevering eller destruktion af udleveret materiale. På grund af den uklarhed, der kan bestå omkring spørgsmålet, må det anses for hensigtsmæssigt, om kommunalbestyrelsen træffer udtrykkelig beslutning om, hvilke retningslinier der skal være gældende. Indenrigsministeriet vil for sit vedkommende finde det rettest, at materiale der indeholder fortrolige oplysninger, altid kræves tilbageleveret eller tilintetgjort, når beslutning i sagen er truffet.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 6. februar 1973 udtalt, at der – under forudsætning af, at der ikke herved sker brud på lovgivningens regler om tavshedspligt – intet er til hinder for, at et kommunalbestyrelsesmedlem udtaler sin personlige mening om en sag, der senere skal behandles i kommunalbestyrelsen eller i et af dens udvalg.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 3. september 1973 udtalt, at den omstændighed, at en person selv virker i offentlig tjeneste og er omfattet af en videregående tavshedspligt i henhold til straffeloven, ikke medfører, at der til ham uden overtrædelse af tavshedspligten kan udleveres andre fortrolige oplysninger end sådanne, der er påkrævet for udførelsen af hans hverv som kommunalbestyrelsesmedlem eller kommunalt ansat.

Indenrigsministeriet har i forbindelse med besvarelsen af et spørgsmål til ministeren fra et folketingsmedlem (spørgsmål 509 stillet 28. maj 1976) udtalt, at der er accepteret en frihed for kommunalbestyrelsesmedlemmer til offentligt at referere egne udtalelser fra møder for

lukkede døre i kommunalbestyrelsen eller på møder i kommunalbestyrelsens udvalg i det omfang, hvori tavshedspligten ikke herved overtrædes. Indenrigsministeriet udtalte videre, at et medlems nægtelse af at referere egne udtalelser i en sådan situation ikke kan begrundes med den tavshedspligt, der påhviler ham som tjenestemand, hvis han tillige er ansat som sådan, men det må herved erindres, at hverken kommunalbestyrelsesmedlemmer eller folketingsmedlemmer har pligt til at ytre sig offentligt om egne udtalelser i et møde, der ikke har været offentligt.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 7. juni 1982 udtalt, at når det drejer sig om en sag, hvor der ikke gør sig særlige tavshedsplighetsyn gældende, kan et udvalgsmedlem referere egne udtalelser fra mødet, medens der ikke antages at bestå en adgang til at referere andre udvalgsmedlemmers udtalelser. Et udvalgsmedlem kan endvidere offentligt, men uden navns nævnelse, meddele, hvor mange der har stemt for, henholdsvis imod eller undladt at stemme for den givne beslutning, ligesom der kan gives oplysning om, hvor mange der har deltaget i sagens behandling i det pågældende udvalgs møde.

Indenrigsministeriet henledte dog opmærksomheden på, at det kan være sædvane eller vedtaget i udvalget, at udvalgsformanden over for dagspressen kan redegøre for udvalgets beslutninger eller indstillinger. Men også i så tilfælde er formanden afskåret fra at referere enkelte medlemmers udtalelser. Ministeriet tilføjede, at kommunalbestyrelsen navnlig for så vidt angår udvalgenes indstilling til kommunalbestyrelsen vil kunne begrænse adgangen til offentlig omtale af disse, da udvalgene i enhver henseende er underlagt kommunalbestyrelsens beslutning.

Indenrigsministeriet har den 2. juli 1976 i forbindelse med en besvarelse af et spørgsmål fra folketingets kommunaludvalg (spørgsmål 32 stillet 15. juni 1976) fremhævet, at det ofte kan give anledning til endog betydelig tvivl, hvorvidt et forhold er undergivet tavshedspligt, og at det i første omgang er den person, der agter offentligt at røbe forhold, som han i medfør af offentlig tjeneste eller hverv er blevet bekendt med, der selv må vurdere, om han ved en sådan offentliggørelse overtræder lovgivningens regler om tavshedspligt. Denne omstændighed vil vel naturligt fremkalde en vis tilbageholdenhed hos den pågældende.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 8. februar 1979 udtalt, at kom-

munalbestyrelsesmedlemmers adgang til at ytre sig i et gruppemøde om forhold, der i henhold til lovgivningens bestemmelser er undergivet tavshedspligt, ikke er videre end i andre situationer.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 12. februar 1979 udtalt, at afgørelsen af, i hvilket omfang oplysninger er omfattet af tavshedspligten for det enkelte socialudvalgsmedlem, henhører under domstolene. Da den bindende afgørelse af spørgsmålet således er et domstolsanliggende kan socialudvalget ikke ved at ophæve et medlems tavshedspligt udvide grænserne for det enkelte medlems adgang til at udtale sig til politiet eller andre. Det bemærkes, at det medlem, der udtaler sig, selv bærer risikoen for, om han derved bryder sin tavshedspligt og ifalder strafansvar efter straffelovens bestemmelser herom. Man henleder i denne forbindelse opmærksomheden på, at straffelovens § 263, stk. 2, (nu § 264b) gør en undtagelse for strafansvar, når den pågældende har handlet i berettiget varetægelse af åbenbar almeninteresse eller andres tarv.

Indenrigsministeriet har den 16. februar 1979 udsendt en cirkulæreskrivelse (nr. 27) om overholdelse af bestemmelserne om tavshedspligt. Indenrigsministeriet indskærper heri, at gældende bestemmelser om tavshedspligt skal overholdes og man peger på, at det ved besvarelse af telefoniske forespørgsler kan være nødvendigt at foretage kontrolopringninger.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 11. februar 1980 udtalt, at kommunalbestyrelsen har ansvaret for tilrettelæggelsen af den kommunale forvaltning. Det vil efter indenrigsministeriets opfattelse ikke være i strid med reglerne om tavshedspligt, at kommunalbestyrelsen træffer beslutning om, at der som led i en rationaliseringsundersøgelse af arbejdsgange i kommunens forvaltning gives en konsulent adgang til fortroligt materiale i socialforvaltningen i det omfang dette anses for påkrævet for gennemførelsen af undersøgelsen. Den nærmere gennemførelse af undersøgelsen i socialforvaltningen, herunder navnlig afgrænsning af, i hvilken udstrækning konsulenten skal have adgang til fortroligt materiale, kan imidlertid efter indenrigsministeriets opfattelse først ske efter forhandling med det sociale udvalg.

Konsulentens adgang til personlige oplysninger og øvrigt fortroligt materiale må begrænses mest muligt i forhold til formålet med undersøgelsen, og det må indskræpes over for den pågældende, at han ikke må røbe personlige eller i øvrigt fortrolige oplysninger, som han bliver

bekendt med under sit arbejde for kommunen. Eventuelle opståede tvivlsspørgsmål om konsulentens adgang til fortroligt materiale i socialforvaltningen må inden kommunalbestyrelsens stillingtagen forelægges det sociale udvalg til udtalelse.

Et kommunalbestyrelsesmedlem, der ønsker en drøftelse af spørgsmål i forbindelse med tilrettelæggelsen af rationaliseringsundersøgelser i socialforvaltningen, herunder eventuelt socialudvalgets fortolkning af kommunalbestyrelsens vedtagelse, kan indbringe spørgsmålet for kommunalbestyrelsen.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 12. maj 1980 udtalt, at det må antages, at borgmesteren i konsekvens af sit ansvar for den samlede kommunalforvaltnings funktion må have krav på de oplysninger, som er nødvendige for at bedømme, om forvaltningen fungerer hensigtsmæssigt. Socialudvalgets særlige kompetence kan næppe begrænse denne ret for borgmesteren, selv om den i andre henseender begrænser borgmesterens rettigheder. Indenrigsministeriet udtalte videre, at borgmesteren må have adgang til sådanne oplysninger, som er nødvendige for, at han kan varetage de funktioner, som lovgivningen pålægger ham, ikke mindst hans opgaver som koordinator af udvalgenes virksomhed og daglig leder af den kommunale administration. En sådan adgang kan f.eks. være fornøden til bedømmelse af klager over sagsekspektionen i socialforvaltningen.

Ved borgmesterens udnyttelse af denne ret må det imidlertid erindres, at han som borgmester ikke er tillagt nogen kompetence til at deltage i udvalgenes umiddelbare forvaltning af deres sagsområde – endsige socialudvalgets forvaltning af dets særlige område – og at udnyttelsen må ske under hensyntagen hertil. En borgmester vil således ikke uden det er begrundet i varetagelsen af hans funktioner kunne forlange oplysninger om sager, der ifølge lovgivningen er henlagt til socialudvalget.

Tilsynsrådet for Århus amt har den 2. juni 1980 udtalt, at spørgsmålet om, hvorvidt byrådsmedlemmer kan medtage deres helt små børn til udvalgmøder, efter tilsynsrådets opfattelse ikke kan afgøres på grundlag af reglerne om, at udvalgenes møder foregår for lukkede døre, eller reglerne om tavshedspligt. Det kan ikke antages, at disse regler – når deres formål tages i betragtning – er til hinder for, at helt små børn tages med til udvalgmøder eller andre lukkede møder. Det påhviler imidlertid vedkommende mødeleder at sikre, at forhandlin-

gerne forløber under iagttagelse af god ro og orden. Det må antages, at mødelederen under udøvelsen af denne forpligtelse vil have beføjelse til at træffe bestemmelse om, at små børn skal bringes bort fra mødelokalet, fordi de forstyrrer mødet.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 26. september 1980 udtalt, at man ikke på forhånd vil kunne fastlægge en bestemt aldersgrænse som afgørende for, hvornår små børn i givet fald vil kunne tages med til lukkede møder, idet det må være mødelederens opgave i det enkelte møde at træffe en afgørelse ud fra samtlige foreliggende omstændigheder og under hensyn til formålet med reglerne om tavshedspligt og lukkede møder.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 8. juli 1980 efter brevveksling med socialministeriet udtalt, at borgmesteren ifølge § 31, stk. 2, i den kommunale styrelseslov har den daglige ledelse af kommunens administration. Blandt de beføjelser, der i denne forbindelse tilkommer borgmesteren, er beføjelsen til at fordele sagerne til de pågældende udvalg og beføjelsen til om fornødent at udfærdige forskrifter for sagernes ekspedition. Borgmesteren er i det hele ansvarlig for de formelle forhold omkring sagsbehandlingen. Borgmesteren udøver disse beføjelser i samarbejde med de enkelte grene af den kommunale forvaltning.

Det må efter indenrigsministeriets opfattelse følge heraf, at borgmesteren er berettiget til at foreskrive regler om, at al post, der indgår til kommunen og dennes forvaltningsgrene, åbnes centralt og fordeles efter nærmere fastsatte retningslinier, såfremt han skønner, at dette er påkrævet for at sikre den ham påhvilende sagsfordelingsopgave.

Uanset at socialudvalget, som af socialministeriet anført, i et vist omfang udøver sin virksomhed i medfør af en særlig lovbestemt kompetence, må indenrigsministeriet med socialministeriet være enigt i, at der må tilkomme borgmesteren adgang til efter forhandling med socialforvaltningen at træffe beslutning om at etablere central poståbning også omfattende post stilet til socialforvaltningen og det sociale udvalg i vedkommende kommune, når de nødvendige hensyn tages, herunder at det bl.a. foreskrives, at breve, der ikke blot er stilet til bestemte personer, men som også er mærket „personligt“ el.lign., ikke åbnes af andre end dem, til hvem de er stilet.

Indenrigsministeriet er opmærksomt på de problemer omkring tavshedspligten, der i særlig grad gør sig gældende i sociale sager, men

finder dog anledning til at pege på, dels at de personer, der måtte være betroet at foretage den daglige poståbning og postfordeling (under borgmesterens ansvar) som andre ansatte er undergivet tavshedspligt og således kun må anvende deres eventuelle viden om brevets indhold i deres arbejde med postens rette fordeling.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 21. december 1982 udtalt, at det som led i etableringen af en central poståbning i en kommune ikke er udelukket at fastsætte regler, hvorefter *al* post, som indgår til kommunen, åbnes centralt, selv om en forsendelse måtte være stilet til en navngiven person, medmindre forsendelsen er mærket „personligt“, „privat“ eller lignende.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 23. februar 1983 udtalt, at som led i etableringen af en central poståbning kan det bestemmes, at *al* post, der tilsendes kommunen, herunder *også* post til det sociale udvalg og ligningskommissionen eller ligningsmyndigheden i kommunen, åbnes centralt.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 9. juni 1981 til folketingets kommunaludvalg udtalt, at materiale, som indgår i kommunalbestyrelsers eller disses udvalgs arbejde, vil være omfattet af straffelovens § 152, såfremt materialet indeholder oplysninger, som ved lov er betegnet som hemmelighed, eller såfremt det indeholder oplysninger om kommunens forhold, som kommunalbestyrelsen har kunnet foreskrive medlemmerne at hemmeligholde.

Også i de tilfælde, hvor der ikke er tale om, at oplysninger ved lov eller ved kommunalbestyrelsens udtrykkelige vedtagelse er betegnet som hemmeligheder, kan kommunalbestyrelsers og udvalgs arbejds materiale være omfattet af straffelovens § 152.

Indenrigsministeriet fremhævede imidlertid, at det ofte giver anledning til endog betydelig tvivl, hvorvidt et forhold er undergivet tavshedspligt, og at det i første omgang er den person, der agter offentligt at røbe forhold, som vedkommende i medfør af offentlig tjeneste eller hverv er blevet bekendt med, der selv må vurdere, om der ved en sådan offentliggørelse vil ske overtrædelse af reglerne om tavshedspligt.

Til brug for besvarelsen af spørgsmålet om, hvorvidt tavshedspligten i straffelovens § 152 kan være overtrådt, hvis et enkelt kommunalbestyrelsesmedlem ikke viser den fornødne omsorg for, at fortroligt materiale ikke kommer uvedkommende i hænde, har indenrigsmini-

steriet indhentet en udtalelse fra justitsministeriet. Af denne udtalelse fremgår bl.a., at der ved „røbelse“ forstås videregivelse til uvedkommende af oplysninger, der skal holdes hemmelige. Tavshedspligten må efter omstændighederne også antages at kunne tilsidesættes ved passivitet, f.eks. ved, at fortrolige dokumenter ikke opbevares på forsvarlig måde.

Justitsministeriet har endvidere bemærket, at ansvaret efter straffelovens § 152 er betinget af, at tilsidesættelsen af tavshedspligten er sket forsætligt, jfr. straffelovens § 19. Det vil sige, at den pågældende enten skal have haft til hensigt at tilsidesætte sin tavshedspligt eller skal have anset det for nødvendigt eller overvejende sandsynligt, at dette ville blive følgen af den adfærd, han udviste. Forsæt antages dog også at kunne foreligge, selv om den pågældende kun har anset det for muligt, at hans adfærd ville medføre en tilsidesættelse af tavshedspligten. I så fald er det dog en forudsætning, enten at den pågældende ville have optrådt, som han gjorde, selv om han havde anset det for sikkert, at han derved ville tilsidesætte tavshedspligten, eller at han kan siges at have accepteret denne eventualitet også for det tilfælde, at den virkelig indtrådte.

Indenrigsministeriet udtalte videre, at der ikke eksisterer egentlige forældelsesregler for materiale, der indeholder fortrolige oplysninger. Kravet om fortrolighed kan skyldes hensynet til private, til kommunen eller til medlemmer af kommunalbestyrelsen. Dette hensyn er imidlertid ikke upåvirket af tidsforløbet. De hensyn, der har bevirket, at oplysningerne må betragtes som fortrolige, vil – når det ikke drejer sig om oplysninger om personlige forhold – ofte kun gøre sig gældende i kort tid og ofte ikke ud over det tidspunkt, hvor der er truffet endelig beslutning i sagen. En tavshedspligt vil derfor som regel bortfalde i løbet af kortere eller længere tid.

Et udvalg under justitsministeriet har afgivet en omfattende betænkning om tavshedspligt (bet. 998/1984). I betænkningen behandles bl.a. spørgsmålet om udveksling af fortrolige oplysninger mellem offentlige myndigheder.

Litteraturhenvisninger

Betænkning om tavshedspligt. Afgivet af et udvalg, som justitsministeriet nedsatte den 18. juli 1979 (998/1984).

Preben Espersen: Kommunalbestyrelsesmedlemmers tavshedspligt. Kommunal Årbog 1964, side 833 ff.

Preben Espersen: Nogle spørgsmål i forbindelse med anvendelsen af fortroligt materiale i den offentlige forvaltning. Juristen 1968, side 197 ff.

Preben Espersen: Beskyttelse af fortroligt materiale. Juristen 1969, side 246 ff.

Særlige udvalg og hverv.

Kommunalbestyrelsen kan efter KSL § 17, stk. 4, nedsætte særlige udvalg til varetagelse af bestemte hverv eller til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for kommunalbestyrelsen, økonomiudvalget eller de stående udvalg. Bestemmelsen omhandler kommunalbestyrelsens adgang til at nedsætte udvalg til at tage sig af anliggender, der ikke er omfattet af den kompetence, som kommunens styrelsesvedtægt tillægger de stående udvalg. Der er imidlertid intet til hinder for, at kommunalbestyrelsen kan henvise en sag, der ikke henhører under noget udvalgs kompetenceområde, til behandling i et stående udvalg, jfr. normalforretningsordenen for primærkommuner § 7, stk. 3, og dette sker ikke sjældent i praksis.

Til de i KSL § 17, stk. 4, omhandlede særlige udvalg kan medlemmer vælges uden for kommunalbestyrelsen. Noget sådant vil bl.a. kunne være hensigtsmæssigt, hvor man ønsker en udvalgsbehandling med sagkyndige medlemmer, f.eks. bedømmelsesudvalg, undersøgelsesudvalg, udvalg til at forberede en bestemt anlægsopgave m.v.

Det udtales udtrykkeligt i BET 1 side 103, at nedsættelse af særlige udvalg efter KSL § 17, stk. 4, vil kunne ske til varetagelse af bestemte hverv eller til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for udvalget for sociale, sundhedsmæssige og arbejdsmarkedsmæssige spørgsmål. Det nævnes i betænkningen, at sådanne særlige udvalg f.eks. kunne tænkes nedsat vedrørende omsorgsarbejde for ældre og handicappede, vedrørende tilsyn med sociale institutioner eller vedrørende særlige problemer, der kunne opstå i kommunen i forbindelse med større erhvervsvirksomheders oprettelse eller ophør eller i forbindelse med gennemførelse af større bygge- og anlægsarbejder.

Det bestemmes i KSL § 17, stk. 5, at medlemmerne af kommunalbestyrelsen er pligtige at modtage valg til udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende samt til at udføre øvrige hverv, som kommunal-

bestyrelsen måtte tildele dem. Kommunalbestyrelsen kan også, medmindre andet særligt er bestemt, overlade hverv til andre af kommunens beboere, som er villige dertil.

Det må dog antages, at omfanget af de hverv, der kan pålægges kommunalbestyrelsens medlemmer uden vederlag, er blevet indskrænket som følge af den udvikling, der er foregået i retning af at lade kommunale funktioner udføre ved betalt arbejdskraft. Denne udvikling er da også forudsætningsvis anerkendt ved de indførte diætreger, jfr. KSL § 16.

I BET 1 udtales side 103, at bestemmelsen i KSL § 17, stk. 5, f.eks. vil kunne benyttes til at lade kommunalbestyrelsesmedlemmer eller andre varetage særlige undersøgelser over behovet for iværksættelse af sociale foranstaltninger. Sådanne hverv kunne også bestå i at holde kontakt med beboere anbragt på plejehjem uden for kommunen eller at aflægge besøg hos enligtbøende ældre eller invaliderede. Baggrunden for udtalelsen er formentlig bl.a., at impulser fra en bredere kreds af befolkningen må anses for ønskværdige som en vis modvægt mod den stigende specialisering.

Formandshonorar m.v.

Det bestemmes i KSL § 16, stk. 7, at der i kommunens styrelsesvedtægt kan fastsættes bestemmelser om ydelse af vederlag til formændene for de af kommunalbestyrelsen nedsatte udvalg. For formandshverv, hvor der ydes vederlag, fastsættes endvidere i styrelsesvedtægten bestemmelser om ydelse af vederlag til et medlem, der fungerer som udvalgsformand på grund af formandens sygdom, ferie eller fravær af anden årsag.

I normalstyrelsesvedtægten for kommuner § 24 og normalstyrelsesvedtægten for amtskommuner § 23 er der herefter optaget en bestemmelse om, at formanden for det sociale udvalg/social- og sundhedsudvalget oppebærer et vederlag, som udgør ... pct. af (amts)borgmesterens vederlag. I normalstyrelsesvedtægternes § 25, resp. § 24, er der endvidere optaget en bestemmelse om, at når et medlem af et stående udvalg på grund af formandens sygdom, ferie eller fravær af anden årsag af udvalget er konstitueret som formand i en periode på mindst 2 uger, oppebærer vedkommende i funktionsperioden vederlag efter samme regler som formanden. Funktionsvederlag kan dog højst oppebæres i en uafbrudt periode på 6 måneder.

I det omfang udvalgsformanden afholder nødvendige og rimelige udgifter til befordring i forbindelse med varetagelsen af formands-hvervet i udvalget, vil der kunne ydes beforderingsgodtgørelse herfor.

Diæter og beforderingsgodtgørelse.

For deltagelse i møder i socialudvalget ydes der efter KSL § 16 medlemmerne diæter.

Der kan endvidere ydes diæter for andre kommunale hverv, der udføres efter valg af kommunalbestyrelsen eller kommunens beboere, samt for deltagelse i kurser m.v., der må anses af betydning for udøvelsen af hvervet, herunder af hvervet som kommunalbestyrelsesmedlem. Dersom udgifterne til deltagelse i kurser m.v. afholdes af kommunen, ydes der dog altid diæter. Som eksempler på sådanne andre kommunale hverv kan nævnes legatbestyrelser, bestyrelser for fælleskommunale plejehjem og lign. og bestyrelser for almennyttige boligselskaber.

Indenrigsministeren fastsætter størrelsen af diæterne. Disse fastsættes til et bestemt beløb pr. dag, og således at der for dage, hvor varetagelsen af hvervet beslaglægger mere end 4 timer, ydes det dobbelte beløb. Ved beregningen af den tid, varetagelsen af hvervet beslaglægger, medtages også den tid, der er fornøden til rejse til og fra det sted, hvor hvervet udføres, medmindre hele rejsen foregår inden for samme primærkommunes grænser. Ethvert medlem af kommunalbestyrelsen er forpligtet til at modtage de diæteløb, der tilkommer den pågældende.

Hvor et medlem dokumenterer mistet arbejdsfortjeneste, ydes der ud over det fastsatte diæteløb erstatning herfor, såfremt medlemmet ikke modtager fast vederlag som kommunalbestyrelsesmedlem, jfr. KSL § 16, stk. 1. Erstatningen kan pr. dag dog højst udgøre det tredobbelte af det diæteløb, der af indenrigsministeren er fastsat for møder af ikke over 4 timers varighed.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 6. februar 1969 udtalt, at diætbestemmelserne efter indenrigsministeriets opfattelse forudsætter, at møder alene afholdes, når der til behandling og beslutning foreligger sådanne spørgsmål, som gør sammenkaldelse af medlemmerne påkrævet.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 4. februar 1971 udtalt, at det bl.a. er en betingelse for ydelse af diæter for varetagelse af de i KSL §

16 omtalte andre kommunale hverv, at hvervet udføres efter valg af kommunalbestyrelsen eller kommunens beboere, og at ministeriet i overensstemmelse hermed intet havde at erindre imod, at der meddeltes samtykke til ydelse af diæter til de af en kommunalbestyrelse valgte medlemmer for deltagelse i møder i tilsynsudvalget for kommunale børneinstitutioner, hvorimod bestemmelsen efter indenrigsministeriets opfattelse ikke åbner mulighed for at yde diæter til de øvrige medlemmer eller til medlemmerne af forældrerådene ved de kommunale børneinstitutioner, idet disse ikke kan betragtes som valgt af kommunens beboere i lovens forstand.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 17. august 1973 udtalt, at bestemmelsen om erstatning for mistet arbejdsfortjeneste også finder anvendelse på personer, der oppebærer diæter for andre kommunale hverv eller i forbindelse med kurser m.v.

Der udtales i indenrigsministeriets cirkulære nr. 87 af 2. maj 1979, at det som hidtil tilkommer kommunalbestyrelsen at afgøre, hvorvidt der foreligger tilstrækkelig dokumentation for en påstået mistet arbejdsfortjeneste. For så vidt angår selvstændigt erhvervsdrivende udtales, at det efter indenrigsministeriets opfattelse vil kunne være forvarsligt at anse dokumentationskravet for opfyldt, når der foreligger en skriftlig erklæring fra den pågældende om indtægtstabets størrelse, og de foreliggende omstændigheder i øvrigt sandsynliggør, at det påståede tab er lidt. For lønmodtagernes vedkommende vil en skriftlig erklæring fra vedkommende arbejdsgiver om størrelsen af den tabte arbejdsfortjeneste normalt være tilstrækkelig.

Det udtales videre i det nævnte cirkulære, at der vil kunne ydes erstatning for dokumenterede nødvendige udgifter til børnepasning under forudsætning af, at pasningen af børnene er etableret i forbindelse med det konkrete møde.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 27. marts 1985 udtalt, at udgifter vedrørende etablering af børnepasning i forbindelse med varetagelse af kommunale hverv for et medlem, der har valgt at modtage det faste vederlag, ikke kan ligestilles med de ydelser, der af kommunens kasse kan godtgøres efter § 16, stk. 6, i lov om kommunernes styrelse, om erstatning for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste.

Ministeriet udtalte videre, at ovennævnte udgift til børnepasning, der er etableret i forbindelse med varetagelse af et konkret kommunalt hverv, kan godtgøres som en udgift, der er afholdt i forbindelse

med hvervets varetagelse, på samme måde som f.eks. befordringsudgifter i forbindelse med kommunale hverv, jfr. styrelseslovens § 16, stk. 8. Dette gælder, uanset om et medlem har valgt at modtage det faste vederlag for medlemskab af kommunalbestyrelsen eller erstatning for tabt arbejdsfortjeneste.

Er der tillagt nogen særligt honorar eller vederlag, bortset fra fast vederlag som kommunalbestyrelsesmedlem eller erstatning for tabt arbejdsfortjeneste efter KSL § 16, stk. 1, for bestridelse af et kommunalt hverv, kan der dog ikke ydes den pågældende diæter for møder m.v. i forbindelse med hvervets varetagelse. Dersom der er tillagt socialudvalgsformanden honorar, vil han derfor ikke kunne oppebære diæter for møder i socialudvalget. Der er imidlertid intet til hinder for, at formanden oppebærer diæter for møder i kommunalbestyrelsen eller i andre udvalg. Er socialudvalgsformanden tillige medlem af f.eks. teknisk udvalg, kan han således oppebære diæter for møder i dette udvalg.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 17. januar 1984 som svar på et spørgsmål om, hvorvidt en socialudvalgsformand er berettiget til at modtage diæter for sin deltagelse i møder i et byggeudvalg vedrørende opførelsen af et alderdomshjem, vejledende udtalt, at spørgsmålet må besvares bekræftende. Ministeriet har herved lagt vægt på oplysningerne om, *at* det omhandlede byggeudvalg er nedsat under ejendomsudvalget, der i henhold til kommunens styrelsesvedtægt bl.a. varetager den umiddelbare forvaltning vedrørende projektforslag, forprojekt og hovedprojekt samt udførelse af alle kommunale bygge- og anlægsarbejder, uanset benyttelsesformål, når denne opgave ikke er henlagt under noget andet udvalgs område, *at* det pågældende medlem af kommunalbestyrelsen er medlem af ejendomsudvalget, og *at* han må antages at have deltaget i møderne i byggeudvalget i sin egenskab af medlem af ejendomsudvalget og ikke i sin egenskab af (vederlagt) formand for socialudvalget.

Indenrigsministeriet udtalte endvidere, at spørgsmålet om, hvorvidt den vederlagte formand for det sociale udvalg kan modtage diæter for møder i en selvejende institution, hvis arbejdsområde falder inden for socialudvalgets sagsområde, efter indenrigsministeriets opfattelse må besvares benægtende i de tilfælde, hvor den pågældende er udpeget af kommunalbestyrelsen eller socialudvalget.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 14. august 1984 udtalt, at efter

§ 16, stk. 4, i lov om kommunernes styrelse kan en vederlagt udvalgsformand ikke oppebære diæter for møder m.v. i forbindelse med hvervet varetagelse. Dette medfører, at udvalgsformanden ikke kan oppebære diæter i udvalg, kommissioner, råd, bestyrelser m.v., hvis arbejdsområde falder indenfor det stående udvalgs område.

Vejledende herfor er, om udvalget, kommissionen m.v. finansierer sin virksomhed ved bevillinger inden for det stående udvalgs område, og om der foretages indstillinger m.v. til det stående udvalg, og evt. via dette til kommunalbestyrelsen.

Borgmesteren kan ikke oppebære diæter for deltagelse i møder i socialudvalget.

Kommunalbestyrelsen kan ifølge KSL § 16, stk. 8, yde befordringsgodtgørelse samt godtgørelse for fraværelse fra hjemstedet i forbindelse med varetagelsen af kommunale hverv.

Det er således kommunalbestyrelsen, der selv, uden at tilsynsmyndighedens samtykke er fornødent, fastsætter, hvornår og med hvilke beløb disse godtgørelser ydes. Kommunalbestyrelsen er dog ikke helt frit stillet. Det vil klart være i strid med loven og dennes forudsætninger, om de nævnte godtgørelser ydes med så store beløb og under sådanne omstændigheder, at godtgørelsen antager karakter af vederlag. Formålet med ydelse af disse godtgørelser er alene at skaffe dækning for positive udgifter.

Befordringsgodtgørelse samt godtgørelse for fraværelse fra hjemstedet kan ydes samtidig med diæter, og godtgørelse kan ydes, uanset om det pågældende medlem i den givne situation overhovedet kan oppebære diæter.

4. Jfr. § 16.

Stk. 2 er indsat ved lov nr. 156 af 11. april 1984. Baggrunden for bestemmelsen er, at Kommunernes Landsforening havde anmodet indenrigsministeriet om at tilvejebringe mulighed for forsøg med ultraditionelle udvalgsstrukturer i kommunerne bl.a. inden for det sociale område, idet der i den sociale lovgivning findes visse bindinger for tilrettelæggelse af udvalgsstrukturen, som hindrer sådanne forsøg. F.eks. hindres en ændret udvalgsplacering af beslutninger om oprettelse og drift af daginstitutioner for børn og unge med deraf følgende mulighed for koordination således af den nugældende § 6 i DSS. Det samme gælder for institutioner for ældre i henhold til BL.

Det udtales i bemærkningerne til lovforslaget vedrørende stk. 2, at indenrigsministeriet og socialministeriet er enige om, at der ikke gennem styrelsesvedtægterne skal åbnes adgang til forsøg med utraditionelle udvalgsstrukturer for så vidt angår afgørelser, der hører under det sociale udvalgs selvstændige kompetence. Den selvstændige kompetence vedrører sager om sociale ydelser til enkeltpersoner, og er begrundet i, at afgørelser i disse sager ofte forudsætter indgående kendskab til den enkelte persons sociale og økonomiske forhold. Den beskyttelse, der ligger i, at disse sager udelukkende kan behandles i de sociale udvalg og ikke i andre udvalg eller i kommunalbestyrelsen, er det således ikke hensigten at antaste. Der vil derfor ikke med henvisning til dispensationsbestemmelsen blive godkendt udvalgsstrukturer, hvorved opgaver under det sociale udvalgs selvstændige kompetence henlægges til andre udvalg.

I overensstemmelse hermed er det i indenrigsministeriets cirkulære nr. 88 af 29. juni 1984 om ændring af de kommunale styrelseslove m.fl. udtalt, at vedtægtsændringer, hvorved opgaver under det sociale udvalgs selvstændige kompetence henlægges til andre udvalg, ikke vil kunne opnå stadfæstelse.

Det udtales endvidere i det nævnte cirkulære, at et forslag om at ændre styrelsesvedtægten for at etablere forsøg med utraditionel udvalgsstruktur på det sociale område forudsættes behandlet i det sociale udvalg, inden kommunalbestyrelsen tager endelig stilling til forslaget.

En kommunes udvalgsstruktur er fastlagt i kommunens styrelsesvedtægt og kan kun ændres ved en ændring af denne. Ændringer i styrelsesvedtægten skal vedtages af kommunalbestyrelsen, hvorefter ændringen skal forelægges indenrigsministeriet til stadfæstelse. Forsøg med utraditionel udvalgsstruktur kan således udelukkende ske på initiativ fra vedkommende kommunalbestyrelse.

Indenrigsministeren kan kun stadfæste vedtægtsændringer, som opfylder de almindelige ulovbestemte krav til sådanne ændringer. Der stilles således krav om entydighed, om at sagligt nært sammenhængende områder så vidt muligt skal behandles i samme udvalg, samt om at der så vidt muligt ikke bliver uforholdsmæssig stor forskel i størrelsen og betydningen af de enkelte udvalgs sagsområder.

Ifølge § 9 og § 17, stk. 1, 1. punktum, skal de sager, der henhører under det sociale udvalg, behandles i socialforvaltningen. Disse bestemmelser er dog ikke til hinder for, at der i socialforvaltningen

behandles sager, der ikke hører under det sociale udvalg. Bestemmelsen om, at § 9 og § 17, stk. 1, 1. punktum, kan fraviges i styrelsesvedtægterne er derimod nødvendig for at sikre, at sagsområder, der overføres fra andre udvalg til det sociale udvalg, ikke nødvendigvis tillige skal overgå til behandling i socialforvaltningen.

Det anføres endvidere i bemærkningerne til lovforslaget vedrørende stk. 2, at inden udløbet af den kommunale valgperiode 1986-89 vil de gennemførte forsøg blive vurderet med henblik på at overveje, bl.a. om der fortsat er et behov for den foreslåede mulighed for forsøg med utraditionelle udvalgs- og forvaltningsstrukturer.

§ 7[1]

Ophævet ved lov nr. 224 af 12. juni 1975.

1. Efter den tidligere bestemmelse skulle kommunalbestyrelsen nedsætte et børne- og ungdomsværn til forvaltning af de anliggender vedrørende børn og unge, der blev henlagt til værnet. Med bistandsloven er børneforsorgsloven blevet ophævet og børne- og ungdomsværnets opgaver overført til det sociale udvalg. I BL er af bestemmelser specielt vedrørende børn alene bevaret institutionsbestemmelserne om dag- og døgninstitutioner for børn, de i kapitel 8 nævnte særlige regler om tilsyn m.v. vedrørende de forhold, hvorunder børn og unge lever, og om hjælpeforanstaltninger påkrævet af hensyn til børns tarv samt bestemmelserne i kapitel 18 om foranstaltninger uden samtykke (tvangsfjernelse). I de særlige sager om tvangsmæssige foranstaltninger efter kapitel 18 skal det sociale udvalg, som tidligere børneværnet, tiltrædes af dommeren i den stedlige byretskreds samt af en pædagogisk/psykologisk konsulent, jfr. BL § 126. Der gælder ved behandling af disse sager særlige procedureregler, jfr. BL §§ 125 og 126. Til vedtagelse af en beslutning kræves således, at mindst $\frac{2}{3}$ af udvalgets medlemmer stemmer for.

§ 8

For kommuner, der har en magistratsordning,[1] kan socialministeren godkende en særlig ordning til varetagelse af det sociale udvalgs funktion.

1. Det bestemmes i KSL § 64, at der i styrelsesvedtægten for Frederiksberg, Odense, Ålborg og Århus kommuner kan træffes bestemmelse om, at der til deltagelse i styrelsen af kommunens anliggender oprettes en magistrat. Bestemmelser om den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender, herunder hvilke forretninger der henlægges til de enkelte magistratsmedlemmer til udførelse på disses eget ansvar, skal i så fald fastsættes i styrelsesvedtægten.

Det vigtigste træk i en magistratsordning er således, at den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender ikke er henlagt til udvalg, men fordelt mellem borgmesteren og et antal rådmænd til udførelse på den pågældendes eget ansvar.

Der er med hjemmel i KSL § 64 indført magistratsordninger i de 4 nævnte kommuner. Den i Frederiksberg indførte ordning må dog betegnes som en uegentlig magistratsordning, idet den umiddelbare forvaltning af kommunens anliggender varetages gennem et udvalgsstyre og ikke gennem rådmænd med selvstændig kompetence og ansvar.

Etablering af en magistratsordning kræver lovhjemmel. Indførelse af magistratsordninger i andre kommuner end de nævnte vil derfor kræve en ændring af den kommunale styrelseslov.

§ 9[1]

I hver kommune oprettes en særlig forvaltning for de anliggender, der henhører under de i §§ 6-8 nævnte organer.

1. Det anføres i BET 1 side 113, pkt. 5, at den tidligere ordning, hvorefter der i alle lidt større kommuner skulle indrettes et socialkontor, ikke burde opretholdes uændret, idet den traditionelle afgrænsning af disse kontorers arbejdsområde ikke vil svare til nye målsætninger for et koordineret socialt og sundhedsmæssigt velfærdsarbejde. Det vil ifølge betænkningen være hensigtsmæssigt at erstatte den hidtil gældende regel med en regel om, at alle sagsområder, der henlægges under det stående udvalg for sociale, sundhedsmæssige og arbejdsmarkedsmæssige spørgsmål, skal henhøre under én forvaltning, social- og sundhedsforvaltningen.

Lovens § 9 er i overensstemmelse med det af kommissionen anførte synspunkt.

Der skal altså i kommunerne oprettes en særlig forvaltning – social- og sundhedsforvaltningen – til at varetage forvaltningen af alle kommunens sociale anliggender, herunder også de opgaver af sundhedsmæssig art, der skal administreres af de sociale udvalg sammen med de sociale opgaver.

Det fremgår af forudsætningerne for bestemmelserne, se BET 1 side 113 pkt. 5 og side 121 pkt. 11, at ordet „forvaltning“ må fortolkes vidtgående, således at det ikke alene omfatter de rent kontormæssige funktioner, men også den sagkyndige assistance, der skal tilknyttes kommunen i forbindelse med dens arbejde med de sociale og sundhedsmæssige områder. Det følger heraf, at vejledning og rådgivningsforanstaltninger efter BL kapitel 7 falder ind under styrelseslovens § 9, uanset at denne virksomhed skal tilrettelægges på en sådan måde, at udgifterne ved den kan holdes adskilt fra de øvrige administrationsudgifter, jfr. BL § 133.

I en skrivelse til folketingets socialudvalg, se bilag 1 til udvalgets betænkning over lovforslaget, henstillede de primærkommunale organisationer, at bestemmelsen udgik, idet den indebar, at kommunalbestyrelserne blev afskåret fra at foretage den tilrettelæggelse af kommunernes samlede forvaltning, der til enhver tid måtte forekomme mest hensigtsmæssig. Man fandt imidlertid fra regeringens og folketingets side, at sikringen af koordinationen mellem de forskellige sociale og sundhedsmæssige foranstaltninger var så væsentlig, at hensynet til kommunernes ret til frit at tilrettelægge deres administration måtte vige. Inden for grænserne af begrebet *en særskilt forvaltning* må den enkelte kommune imidlertid have adgang til at foretage den opdeling, den finder mest hensigtsmæssig.

Bindingerne vedrørende socialforvaltningens sagsområde er ikke til hinder for, at socialforvaltningen behandler sager, som ikke efter styrelsesvedtægten hører under det sociale udvalg.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 3. juni 1982 udtalt, at socialministeriet har tilkendegivet, at meningen med den sociale styrelseslovs § 9 må antages at være, at det alene er de sagsområder, der i den sociale styrelseslov er henført under det sociale udvalgs kompetenceområder, der *skal* behandles af social- og sundhedsforvaltningen. Derimod er der næppe støtte at hente i § 9 for det synspunkt, at opgaver, der i medfør af bestemmelser uden for den sociale styrelseslov, f.eks. ved en styrelsesvedtægt, er henført til det sociale udvalg, er bundet af

§ 9

bestemmelsens krav om, at sagerne skal behandles af social- og sundhedsforvaltningen. Disse opgaver kan derfor efter socialministeriets opfattelse efter omstændighederne fordeles på de forvaltningsgrene, som det måtte være naturligt at henhøre dem under. Den sociale styrelseslovs § 9 synes således ikke at være til hinder for, at den administrative behandling af sagerne vedrørende beboerindskud og boligsikring varetages af en anden forvaltning, uagtet at sagsområdet er henlagt under det sociale udvalgs kompetenceområde.

Reglen i socialstyrelseslovens § 9 kan give anledning til en række tvivlsspørgsmål i forhold til den kommunale styrelseslov, navnlig dennes bestemmelser om borgmesterens beføjelser. Ansvar for ledelsen af kommunens administration i forhold til kommunalbestyrelsen ligger imidlertid formelt hos borgmesteren, og det kan på denne baggrund ikke antages, at der tilkommer den i § 9 nævnte særlige administration eller dennes chef nogen lovbestemt selvstændig kompetence. Bestemmelsen i § 9 synes derfor først og fremmest at indebære visse krav til den interne organisation af kommunens forvaltning.

Ved lov nr. 156 af 11. april 1984 § 2 nr. 1 blev der ved tilføjelse af et stk. 2 til § 6 givet adgang til som en forsøgsordning at fravige § 9. Det fremgår af bemærkningerne, at ændringen er nødvendig for at sikre, at man ikke i forbindelse med en evt. flytning af opgaver mellem udvalgene, vil blive nødt til samtidig at flytte administrationen.

Kapitel 4

Amtsrådets funktioner

§ 10

Amtsrådet vejleder kommunerne i sociale og sundhedsmæssige anliggender.[1]

Stk. 2. Amtsrådet er i sin vejledningsvirksomhed berettiget til at forlange oplysninger meddelt af de kommunale myndigheder.

1. Bestemmelsen blev ændret ved lov nr. 271 af 10. juni 1981. Indtil ændringen havde amtsrådet pligt til at føre tilsyn med de funktioner, kommunalbestyrelsen udøvede efter kap. 2. Det tilsyn amtsrådet havde efter § 10 var et specielt fagligt betonet tilsyn. Formålet med at ophæve dette særlige tilsyn var at begrænse dobbeltadministration.

Amtsrådets funktion efter denne bestemmelse er i forhold til kommunerne herefter indskrænket til vejledningsfunktion på det sociale og sundhedsmæssige område. I praksis er ændringen ikke særlig stor. Den tilsynsfunktion, amtsrådet tidligere havde over for kommunalbestyrelsen efter § 10, var ikke et led i et over/underordningsforhold, og amtsrådet havde ikke med hjemmel i § 10 en almindelig beføjelse til at ophæve eller omgøre en kommunalbestyrelses lovlige beslutninger eller hjemmel til at handle i kommunalbestyrelsens sted. Den væsentligste funktion blev derfor den vejledning, man via tilsynet fik mulighed for at udøve.

Bestemmelsen skal iøvrigt ses i sammenhæng med § 17, stk. 2, hvorefter der i amtskommunen, som et led i forvaltningen på det sociale og sundhedsmæssige område, skal oprettes et socialcenter, der kan yde kommunernes social- og sundhedsforvaltning m.fl. fornøden bistand, der henvises til note 4 til § 17.

§ 11 [1]

Ophævet ved lov nr. 163 af 27. april 1983

1. Der henvises til note 1 til § 26.

§ 12[1]

Amtsrådet bistår kommunerne med rådgivning om projektering af institutionsbyggeri i det omfang, kommunalbestyrelserne ønsker det.

1. Bestemmelsen er ændret senest ved lov nr. 163 af 27. april 1983. Ved ændringen ophævedes en bestemmelse, hvorefter amtsrådet kunne påse, at kommunernes beslutning efter §§ 4 og 5 var i overensstemmelse med udbygningsplanen. Ved samme lovændring ophævede man § 4, ændrede § 5 og indføjede iøvrigt ny bestemmelse om planlægning i § 26. Der henvises til note 1 til § 26.

Ved bestemmelsens nuværende udformning er den i realiteten en særlig udbygning af § 10, således at man på et specielt område, nemlig ved projektering af institutionsbyggeri, er forpligtet til en mere detaljeret rådgivning i det omfang, kommunalbestyrelsen ønsker det.

§ 13 [1]

Ophævet ved lov nr. 224 af 12. juni 1975.

1. Om baggrunden for ophævelsen af § 13 om forvaltningsregulativ henvises til kommentaren til § 3.

§ 14 [1]

Amtsrådet kan træffe beslutning om iværksættelse af foranstaltninger – herunder oprettelse af institutioner – på sociale og sundhedsmæssige områder, når disse foranstaltninger ikke skal varetages af kommuner.[2]

Stk. 2. Socialministeren kan fastsætte regler om godkendelse af projekter til institutioner eller foranstaltninger, som i almindelighed iværksættes med henblik på at betjene et større område end amtskommunen.[3]

1. Udover de foranstaltninger eller institutioner, som amtskommunerne efter gældende lovgivning er pålagt at tage sig af, se f.eks. BL kap. 17, eller som det ved kommende lovrevisioner måtte blive pålagt amtskommunerne at iværksætte eller oprette, giver denne bestemmelse mulighed for, at amtsrådet kan tage initiativ til iværksættelse af foranstaltninger eller oprettelse af institutioner, som det ikke påhviler primærkommunerne at iværksætte eller oprette.

Der tænkes herved på foranstaltninger, der ikke nærmere er reguleret ved lovgivning, og på foranstaltninger, der vil kunne supplere allerede bestående sociale ordninger. Der kan peges på eventuelle kollektive befordringsordninger for gangbesværede personer til og fra behandlings- eller uddannelsessteder. Der kan endvidere med hjemmel i denne bestemmelse iværksættes visse forsøgsprojekter.

2. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at der i overensstemmelse med det bærende princip i socialreformkommissionens 1. betænkning er lagt vægt på, at primærkommunerne er den myndighed, der har den nærmeste kontakt med borgernes ønsker og behov på det sociale og sundhedsmæssige område. Det anses derfor for vigtigt i lovgivningen at fastslå kommunernes ansvar på de væsentligste områder, f.eks. med hensyn til oprettelse og drift af institutioner, iværksættelse af eksterne bistandsordninger m.v. På de områder, der således henlægges til kommunernes ansvar, vil amtskommunen være afskåret fra at oprette institutioner m.v., medmindre der med særlig hjemmel træffes overenskomst herom med vedkommende kommune.

3. Bestemmelsen opretholder socialministerens ret til at fastsætte retningslinier for godkendelse af projekter eller foranstaltninger, der iværksættes med henblik på at betjene et større område end den enkelte amtskommune, henholdsvis Københavns og Frederiksberg kommune.

§ 15[1]

Ophævet ved lov nr. 224 af 12. juni 1975.

1. Efter de tidligere gældende bestemmelser i § 3, stk. 2, og § 15 skulle kommuner og amtskommuner udarbejde henholdsvis en oversigt over kommunens sociale og sundhedsmæssige virksomhed og en årsberetning for amtskommunens tilsvarende virksomhed. Det udtales i bemærkningerne til forslaget til ophævelsen af bestemmelserne, at forslaget om ophævelsen skal ses i sammenhæng med de udbygningsplaner, jfr. § 11, som amtskommunen og kommunerne i fællesskab skal udarbejde, og hvor der vil blive mulighed for at give en redegørelse for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed i områderne. Det udtales videre i bemærkningerne, at de socialstatistiske oplysninger, der var indhentet gennem § 15-tællingerne, fortsat vil kunne indkræves med hjemmel i KSL § 63 og DSS § 23.

Reglerne om planlægning findes nu i § 26.

Kapitel 5

Udvalg, forvaltning og nævn i amtsråds kredsen

§ 16[1]

Amtsrådet nedsætter i overensstemmelse med § 17, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse et udvalg til forvaltning af amtskommunens sociale og sundhedsmæssige anliggender uden for sygehusvæsenet.

Stk. 2.[2] Det kan i amtskommunens styrelsesvedtægt bestemmes, at sygesikringsopgaver henlægges til et andet stående udvalg end det i stk. 1 nævnte.

Stk. 3. Indenrigsministeren kan efter aftale med socialministeren stadfæste bestemmelser i amtskommunens styrelsesvedtægt, hvorved stk. 1 og § 17, stk. 1, 1. pkt., som led i en forsøgsordning fraviges[3].

1. I BET 1 side 106 pkt. 36 er der stillet forslag om, at de omfattende opgaver, der vil komme til at påhvile amtskommunerne på social- og sundhedsområdet uden for sygehusvæsenet, henlægges til et lovpligtigt stående sundheds- og socialudvalg, der under ansvar over for amtsrådet forvalter amtskommunernes herhenhørende anliggender.

Det udtales videre i betænkningen, at der vil bestå et særligt koordinationsproblem i forhold til sygehusvæsenet, der efter de gennemførte ændringer i sygehusloven er henlagt under et særligt sygehusudvalg. På mange punkter må planlægning af sygehusvæsenets og det eksterne sundhedsvæsens forhold afstemmes efter hinanden, ligesom sociale støtteforanstaltninger og sociale institutioner må udvikles i samarbejde med sygehusvæsenet. Eksempelvis kan nævnes, at plejehjem og sygehusenes langtidsafdelinger varetager nært beslægtede opgaver.

Det anføres i betænkningen, at den højeste grad af koordination ville kunne opnås, såfremt ét udvalg varetager såvel sygehusopgaver som opgaverne vedrørende sociale og eksterne sundhedsmæssige forhold, men at opgaverne formentlig i almindelighed vil være så omfattende, at det vil blive anset for nødvendigt at fordele dem på to udvalg. Der bør i så fald på anden måde søges sikret en nær koordination mellem udvalgene. Det udtales, at det kan være hensigtsmæssigt, at

formanden for det ene udvalg tillige er medlem af det andet udvalg, og at der også i øvrigt er et vist medlemssammenfald. Der kan også tænkes nedsat fællesudvalg enten med henblik på en mere permanent koordination eller med henblik på behandling af særlige fælles problemer.

M.h.t. koordineringsspørgsmålet kan der nu henvises til SYL § 23, hvorefter amtsrådet skal nedsætte et udvalg til fremme af samarbejde og samordning mellem praktiserende læger, sygehuse og anden sundhedsmæssig og social virksomhed.

Det i § 16 omhandlede udvalg er et stående udvalg på samme måde som f.eks. sygehusudvalget. Spørgsmål, der er af budgetmæssig betydning for amtskommunen, må afgøres af amtsrådet efter sædvanlig erklæring fra økonomiudvalget, jfr. KSL § 18.

Udarbejdelsen af de i § 26 omhandlede udbygningsplaner vil være en af udvalgets hovedfunktioner.

Bemærkningerne i note 3 til § 6 om forhandlingsproceduren i udvalget samt om nedsættelse af særlige udvalg eller tildeling af særlige kommunale hverv finder tilsvarende anvendelse for amtsrådets vedkommende.

I amtskommunernes styrelse vil der være følgende obligatoriske organer med funktioner på sociale og sundhedsmæssige områder:

- a) Amtsrådet
- b) Amtsrådets økonomiudvalg, der har indseende med de økonomiske og almindelige administrative forhold inden for samtlige amtskommunens administrationsområder, jfr. KSL § 18, stk. 2.
- c) Udvalget for sociale og sundhedsmæssige anliggender uden for sygehusvæsenet jfr. § 16.
- d) Sygehusudvalget.
- e) Samordningsudvalg efter SYL § 23.
- f) Social- og sundhedsforvaltningen, jfr. § 17.

Desuden er der mulighed for nedsættelse af:

Særlige udvalg til varetagelse af bestemte hverv eller til udførelse af forberedende eller rådgivende funktioner for amtsrådet, økonomiudvalget eller de stående udvalg, jfr. KSL § 17, stk. 4.

2. Stk. 2 og 3 er indsat ved lov nr. 156 af 11. april 1984. Ændringsloven indeholder bl.a. forskellige ændringer som følge af den gennem-

førte ressortændring, hvorved sygesikringsspørgsmål blev overført fra socialministerens til indenrigsministerens ansvarsområde. Denne ændring blev gennemført for at samle ansvaret for landets sundhedspolitik på det centrale niveau.

Da det også må anses for vigtigt, at det samlede sundhedsvæsen kan koordineres bedre på det amtskommunale niveau ophæver ændringsloven de bestemmelser i sygesikringsloven, der henlagde den umiddelbare forvaltning af sygesikringen til amtsrådets social- og sundhedsudvalg.

Ændringsloven må iøvrigt ses i sammenhæng med lov nr. 215 af 16. maj 1984 om ændring af lov om sygehusvæsenet, hvorved der er sket en ophævelse af denne lovs udvalgmæssige binding m.h.t. sygehusudvalget.

De nævnte ændringer vil fremover stille amtsrådene frit både med hensyn til, hvilke af de stående udvalg der skal varetage sygesikringsopgaver og med hensyn til, hvilket udvalg der skal varetage sygehusopgaver. Amtsrådene vil således kunne vælge at lade begge sæt af sundhedsmæssige opgaver varetage af ét udvalg, men de vil også kunne vælge fortsat at lade social- og sundhedsudvalget og sygehusudvalget varetage de samme opgaver som hidtil og fortsat lade hele koordinationen af de to områder foregå i § 23, stk. 2-udvalgene. Sidstnævnte udvalg vil ligeledes kunne varetage koordinationen af de nævnte opgaver med amtsrådets opgaver vedrørende de øvrige kommunale sundhedsordninger (hjemmesygepleje, sundhedspleje m.v.) i det omfang, opgavefordelingen mellem de stående udvalg medfører behov herfor.

Den umiddelbare forvaltning af de amtskommunale anliggender dvs. forvaltning, der kræver amtsrådsmedlemmernes medvirken, men ikke nødvendiggør forelæggelse for det samlede amtsråd, skal efter den kommunale styrelseslov varetages af stående udvalg, nedsat af amtsrådet af dets midte ved forholdstalsvalg. Den indbyrdes sagsfordeling mellem amtsrådets stående udvalg skal være fastlagt i amtskommunens styrelsesvedtægt. I denne ordning er der ikke sket nogen ændring. Der er alene tale om en smidiggørelse af reglerne for den indbyrdes sagsfordeling mellem amtsrådets stående udvalg.

Under folketingsbehandlingen af forslaget til ændring af DSS § 16 stillede folketingets kommunaludvalg indenrigsministeren følgende spørgsmål:

„Hvis man fra amtskommunernes side ændrer på udvalgsstrukturen

i overensstemmelse med de muligheder, lovforslaget lægger op til, kan konsekvensen formentlig blive, at et udvalg skal administrere 60-70 pct. af amtsrådets budget. Det ønskes oplyst, om ministeren finder dette hensigtsmæssigt.“

Indenrigsministeren afgav følgende svar:

„Ved indenrigsministeriets stadfæstelse af styrelsesvedtægterne påses bl.a., at der så vidt muligt ikke bliver uforholdsmæssig stor forskel på størrelsen og betydningen af de enkelte stående udvalgs sagsområder. En af intentionerne bag udvalgsstrukturen er netop, at der skal ske en arbejdsdeling mellem kommunalbestyrelsesmedlemmerne, og at også mindretal kommer med i den umiddelbare forvaltning. En hensigtsmæssig koordination af opgaverne på udvalgsniveau – hvilket ligeledes har været tanken med udvalgsstyret – må imidlertid føre til, at forskelle i størrelsen af udvalgenes opgaver ikke kan undgås. Da en koordinering af opgaverne inden for sygehussektoren og praksissektoren netop nu påkalder sig meget stor interesse – ikke mindst når ressourceforbruget på de to områder tages i betragtning – finder jeg, som det også er intentionen med forslaget, at det bør overlades til den enkelte amtskommune at bestemme, om sygesikringsopgaverne skal henlægges til sygehusudvalget.“ (Spørgsmål og svar er optaget i betænkning afgivet af kommunaludvalget den 20. marts 1984).

Ændringen af § 16, stk. 2, nødvendiggør ikke en tilsvarende ændring af lovens § 17, hvorefter der i hver amtskommune oprettes en særlig forvaltning for de anliggender, der hører under det i § 16 nævnte udvalg. I det omfang et amtsråd herefter måtte beslutte at henlægge sygesikringsopgaver til et andet udvalg end social- og sundhedsudvalget, indskrænkes de opgaver, der efter § 17 skal henlægges til den særlige forvaltning, tilsvarende.

Dette udelukker dog ikke, at amtsrådet kan træffe beslutning om, at sygesikringsopgaver fortsat skal varetages af den pågældende forvaltning.

3. Stk. 3 er indsat ved lov nr. 156 af 11. april 1984.

Med hensyn til muligheden for også på det amtskommunale plan at gennemføre forsøgsordninger kan henvises til § 6, stk. 2, med note.

Under folketingsbehandlingen af forslaget til ændring af DDS § 16 stillede folketingets kommunaludvalg indenrigsministeren følgende spørgsmål:

„Vil ministeren – eventuelt ved sin stadfæstelse af en amtskommunes styrelsesvedtægt – sikre, at der ikke sker sammenlægning af sygehusudvalg med social- og sundhedsudvalget?“

Indenrigsministeren afgav følgende svar:

„En af intentionerne bag den kommunale styrelseslovs bestemmelser om udvalgsstyre er, at der sker en arbejdsdeling mellem kommunalbestyrelsens medlemmer, og at også mindretal kommer med i den umiddelbare forvaltning.

Indenrigsministeriet påser derfor ved stadfæstelsen af styrelsesvedtægterne, at der så vidt muligt ikke bliver uforholdsmæssig stor forskel i størrelsen og betydningen af de enkelte udvalgs sagsområder. Det må imidlertid erkendes, at sådanne forskelle ikke helt kan undgås, hvis hensynet til en koordination på udvalgsniveau af nært sammenhængende områder skal tilgodeses.

En sammenlægning af amtskommunernes sygehusudvalg og social- og sundhedsudvalg vil imidlertid efter min opfattelse – uagtet der er tale om områder med store berøringsflader – medføre, at et sådant fælles udvalg tillægges en endog overordentlig stor indflydelse i sammenligning med amtskommunens øvrige udvalg.

En sådan reduktion af antallet af stående udvalg i amtskommunerne vil desuden forringe mindretallenes muligheder for at deltage i den umiddelbare forvaltning.

Jeg har derfor umiddelbart vanskeligt ved at forestille mig, at en styrelsesvedtægt, der indeholder en bestemmelse om sammenlægning af social- og sundhedsudvalget og sygehusudvalget, vil kunne opnå stadfæstelse.“ (Spørgsmål og svar er optaget i betænkning afgivet af kommunaludvalget den 20. marts 1984).

§ 17

I hver amtskommune oprettes en særlig forvaltning for de anliggender, der hører under det i § 16 nævnte udvalg.[1] Lederen af denne forvaltning ansættes af amtsrådet.

Stk. 2. Under den i stk. 1 nævnte forvaltning opretter amtskommunen et socialcenter[2], der skal yde kommunernes social- og sundhedsforvaltning og de i §§ 18, 18a og 18b omhandlede nævn[3] fornøden bistand og i øvrigt varetage sådanne opgaver[4], som pålægges centrene

i medfør af lovgivningen.[5] Socialministeren kan efter forhandling med indenrigsministeren fastsætte nærmere regler for socialcentrenes virksomhed[6].

1. I BET 1 side 114 pkt. 9 er der stillet forslag om, at en amtskommunal forvaltning med egen chef (social- og sundhedsforvaltningen) får ansvaret for forberedelse og udførelse af sociale og sundhedsmæssige anliggender, der ikke er en del af sygehusforvaltningen.

Om social- og sundhedsforvaltningens funktioner er det i betænkningen side 127 pkt. 40 anført, at disse groft vil kunne inddeles i tre områder, der dog ikke kan afgrænses skarpt indbyrdes:

A. De egentlige administrative funktioner.

Der tænkes her f.eks. på planlægning, budgetlægning, udarbejdelse af indstillinger om personaleudnævnelse (evt. ansættelse af personale, som forvaltningen har fået bemyndigelse til at ansætte), visse spørgsmål om lokal tilrettelæggelse af personaleuddannelse (medens den egentlige landsplanlægning af uddannelse bør ske centralt), indstilling om godkendelse af institutionsprojekter.

B. Generelle vejlednings- og tilsynsfunktioner.

Der tænkes her f.eks. på den virksomhed, der udøves af personale som mere eller mindre svarer til de hidtil kendte ledende sundhedsplejersker og børneværnskonsulenter, og de alment rådgivende funktioner, som amtskontorer, revalideringscentre, mødrehjælp og visse centrale myndigheder i dag påtager sig over for kommuner. Funktionerne har en nær sammenhæng med embedslægernes virksomhed.

C. Behandling af enkeltpersoners forhold.

Det anføres i betænkningen, at den amtskommunale social- og sundhedsforvaltnings bistand ved behandling af enkeltpersoners forhold kan synes motiveret på bl.a. nedennævnte områder:

a) Forberedelse og vurdering (socialt og lægeligt) af sager, der skal forelægges revaliderings- og pensionsnævnet til afgørelse.

Til- eller frakendelse af førtidspension eller tillæg til pension. Ydelse af lån eller anden støtte til invalidebil eller til særlige hjælpemidler. Visse mere principielle eller vidtrækkende afgørelser om

revalideringshjælp. Spørgsmål om fortsat ydelse af dagpengehjælp til langvarigt syge (evt. overgang til revalidering eller pension).

- b) Forberedelse og vurdering af ansøgninger om tilladelse til abort eller sterilisation.

Det forudsættes, at tilladelsen som hidtil gives af et regionalt sagkyndigt organ.

- c) Sagkyndig bistand, der i almindelighed ikke hensigtsmæssigt kan organiseres på kommunal basis.

Børneværnskonsulentvirksomhed.

Pædagogisk-psykologisk konsulentvirksomhed.

Sagkyndig bistand til støtte for familievejledning.

Visse funktioner, der tidligere blev varetaget af mødrehjælpsinstitutioner og revalideringscentre.

Rådgivningsvirksomhed for børn og unge med adfærdsvanskeligheder.

Det anføres videre i betænkningen, at på de nævnte områder er ressourcerne så begrænsede, at der i hvert fald ikke i en årrække er mulighed for at dække alle kommuner forsvarligt med eget sagkyndigt personale. På den anden side må der forudses en udvikling, hvor i hvert fald de store kommuner efterhånden bliver i stand til – med amtsrådets godkendelse – at påtage sig mere specielle behandlings- og rådgivningsopgaver, som ligger ud over, hvad andre kommuner er i stand til.

Det foreslås derfor i betænkningen, at der til varetagelse af den amtskommunale behandling af individualsager under hvert amts social- og sundhedsforvaltning oprettes et socialcenter.

Det udtales endvidere i BET 1 side 129 pkt. 44, at forholdet mellem amtets social- og sundhedsforvaltning (specielt dennes socialcenter) og primærkommunernes social- og sundhedsforvaltninger bliver af fundamental betydning for hele systemets funktion, men at dette forhold ikke kan fastlægges efter en fælles, for hele landet gældende retningslinje. Dels vil forholdet være påvirket af, i hvilket tempo både primærkommunens og amtskommunens socialforvaltning tilpasses det nye system. Endvidere vil forholdet mellem amts- og primærkommunen nødvendigvis være forskelligt under hensyn til, om der er tale om små eller store primærkommuner. Endelig kan geografiske og andre lokale forhold gøre forskellige løsninger hensigtsmæssige i forskellige

egne af landet. Det understreges imidlertid i betænkningen, at der påhviler amtskommunen et selvstændigt ansvar for tilrettelæggelsen af samarbejdet, og at denne som den koordinerende instans må tage initiativet til forhandling med primærkommunerne om samarbejdets nærmere form.

Det udtales videre i BET 1 side 129 pkt. 45, at det også må påhvile amtsrådet at tilvejebringe koordination til andre områder, f.eks. sygehusvæsen, skolevæsen (herunder særlig skolepsykologisk arbejde) og teknisk forvaltning, og at det i denne forbindelse må være et ledende synspunkt, at de enkelte forvaltninger bør stille ekspertise til hinandens rådighed, således at der ikke sker en unødigt dublering af kvalificeret personale. Det udtales, at det vil være en konsekvens heraf, at social- og sundhedsforvaltningen må betjene såvel sygehuse som skolevæsen med socialt sagkyndigt specialpersonale, og at social- og sundhedsforvaltningen f.eks. ved institutionsprojektering bør kunne drage nytte af den tekniske forvaltnings viden, ligesom sygehusvæsenet bør stille lægeligt personale til rådighed for socialcentret.

Endelig nævnes i betænkningen, at det er vigtigt, at det nævnte synspunkt også finder anvendelse i forholdet mellem socialcentret og arbejdsformidlingen (herunder erhvervsvejledning og arbejdspsykologisk tjeneste), uanset hvorledes denne i øvrigt måtte blive organiseret.

Om forvaltningens koordinerende opgaver se tillige § 9, note 1.

Med vedtagelsen af bistandsloven er opgavefordelingen mellem amtskommuner og primærkommuner fastlagt, og med denne opgavefordeling vil den amtskommunale social- og sundhedsforvaltnings funktioner, incl. socialcentrets funktioner, komme til at svare til det i socialreformkommissionens betænkninger udtalte. I BL § 12 fastlægges således, at amtskommunernes socialcentre skal yde de sociale udvalg vejledning og stille sagkyndige til rådighed for udvalgene, medens amtskommunen efter lovens afsnit VII skal yde kommunerne vejledning vedr. institutioner.

Det udtales i socialministeriets cirkulære nr. 148 af 23. juni 1970, at der må lægges vægt på, at forvaltningen skal tjene som bindeled mellem kommunerne og de centrale myndigheder. Forvaltningen vil bl.a. gennem socialcentret komme til at virke som rådgivnings- og bistandsorgan for kommunerne og det i § 18 nævnte revaliderings- og pensionsnævn samtidig med, at den over for de centrale myndigheder står som det organ, der formidler administrationen af de sociale love og

sikrer, at der landet over hersker en vis ensartethed inden for denne administration.

Amtsborgmesteren har, jfr. KSL § 31, stk. 2, den øverste daglige ledelse af amtskommunens administration. Borgmesteren har således bl.a. en vigtig tværkoordinerende funktion mellem amtskommunens social- og sundhedsforvaltning og amtskommunens øvrige forvaltningsområder, jfr. note 2 nedenfor.

Jfr. tillige § 16 note 2 in fine.

2. Af det forhold, at socialcentret oprettes under den i stk. 1 nævnte forvaltning følger, at medmindre andet særligt er hjemlet i lovgivningen, er socialcentret undergivet de beslutninger, der træffes af de almindelige amtskommunale beslutningsorganer, d.v.s. amtsrådet, amtsrådets social- og sundhedsudvalg samt amtsborgmesteren, jfr. herved KSL § 1, stk. 2.

Efter KSL § 18, stk. 2, har amtskommunens økonomiudvalg, for hvilket amtsborgmesteren er formand, indseende med de forvaltningsmæssige forhold inden for samtlige amtskommunens administrationsområder og efter KSL § 31 har amtsborgmesteren den øverste daglige ledelse af amtskommunens administration. KSL § 18, stk. 2, og § 31 angiver et princip om enhed i det kommunale administrationsapparat og dettes arbejdsgang. Den i DSS § 17, stk. 1, nævnte særlige forvaltning er en del af amtskommunens administrationsapparat, og de nævnte bestemmelser i KSL gælder derfor også socialcentret. Socialcentret er således med hensyn til den daglige personaleledelse, daglig lokaleadministration og andre løbende administrative spørgsmål undergivet amtsborgmesterens beslutningskompetence, men de fleste sådanne spørgsmål vil naturligvis i praksis blive afgjort af lederen for den i DSS § 17, stk. 1, nævnte særlige forvaltning efter udtrykkelig eller stiltiende delegation.

3. Socialcentret udfører således sekretariatsforretningerne for revaliderings- og pensionsnævnet og for amtsankenævnet. Det forhold, at de 2 af amtsankenævnets 3 medlemmer udpeges af amtsrådet blandt dets medlemmer, kan give anledning til visse spørgsmål med hensyn til socialcentrenes eventuelle inhabilitet, jfr. herom Jørgen Kock: Nogle bemærkninger om de kommende ændringer i rekursystemet på det socialforvaltningsmæssige område, Juristen 1975 side 190 ff, og Hen-

rik Rothe: Nogle bemærkninger om amsankenævn i sociale klagesager, Juristen 1975 side 273 f. og Jørgen Kocks svar herpå side 275.

Jfr. endvidere om socialcentrets sekretariatsvirksomhed for revaliderings- og pensionsnævnet og for amsankenævnet BET 2, side 154 ff.

Efter stk. 2 skal det under amtskommunens socialforvaltning oprettede socialcenter yde revaliderings- og pensionsnævnene og ankenævnet fornøden bistand, d.v.s. varetage sekretariatsarbejde for nævnene. Om de særlige habilitets- og kompetencespørgsmål, der er knyttet hertil, se note 3 og 5. Ud over disse to spørgsmål giver bestemmelsen om de særlige sekretariatsmæssige funktioner visse administrative uklarheder for social- og sundhedsforvaltningen. Som anført i note 2 har amtsborgmesteren og chefen for socialforvaltningen instruktionsbeføjelser over for personalet. For såvidt angår de specielle sekretariatsopgaver for de to nævn har imidlertid de to nævnsformænd, der er uafhængige af amtsrådet, også en sådan beføjelse. Det er derfor nødvendigt at tage særlige hensyn ved arbejdstilrettelæggelsen for at søge at hindre situationer, hvor personalet kommer ud for prioriteringskonflikter. På samme måde må der tages hensyn til de problemer, der vil opstå, hvis der gives modstridende instruktioner. For så vidt angår de rent rådgivende funktioner, der efter kommissionens oplæg skulle være centrets egentlige opgave, giver opdelingen alene arbejdsbelastningsproblemer.

4. Socialcentrets funktion består efter bistandsloven navnlig i at yde vejledning ved særlig sagkyndige til de sociale udvalg og kommunale social- og sundhedsforvaltninger. Derimod skal centret i almindelighed ikke yde direkte vejledning til enkeltpersoner. Efter BL § 29, stk 1, 2. pkt., kan socialcentret dog i specielle tilfælde påtage sig vejledningsarbejdet direkte.

I bistandsloven er der iøvrigt givet regler for socialcentrets funktioner i følgende bestemmelser: § 12 (vejledning af de sociale udvalg), § 29 (rådgivning), § 32, stk. 5, (konsulentbistand med hensyn til børn og unge), § 98 (pædagogisk tilsyn med døgninstitutioner for børn og unge), og § 108, stk. 2, (tvivl om hensigtsmæssighed af anbringelse i forsorgshjem m.v.). Det fremgår endvidere af BL § 87, stk. 2, at rådgivningscentre for børn og unge drives i forbindelse med socialcentret.

Efter §§ 4, stk. 1, 8, stk. 1 og 2, og 9 i lov om svangerskabsafbrydelse medvirker socialcentret i visse abortsager bl.a. gennem medlemskab af samrådet.

5. Der har i den danske kommunallovgivning været en fast tradition for, at den enkelte kommunalbestyrelse og det enkelte amtsråd selv afgør, hvilke beføjelser man ønsker at overlade til de personer, der er ansat i kommunens eller amtskommunens tjeneste. Det kommunalt ansatte personale har således ingen selvstændig, d.v.s. af kommunalbestyrelsen eller amtsrådet uafhængig kompetence. Det er det folkevalgte organ, der har det politiske ansvar for, at de kommunale eller amtskommunale opgaver udføres på forsvarlig vis.

Derimod har det inden for sociallovgivningen længe været det almindelige, at kompetencen til at træffe afgørelser i sager vedrørende enkeltpersoner ved lovgivningen blev tillagt ikke den samlede kommunalbestyrelse, men det sociale udvalg eller for så vidt angår amtsrådet, udvalget til forvaltning af amtskommunens sociale og sundhedsmæssige anliggender uden for sygehusvæsenet. Disse udvalg vælges af det pågældende kommunale råd blandt dets medlemmer ved forholdstal, jfr. KSL §§ 19 og 25, og består således udelukkende af folkevalgte kommunalpolitikere.

Det er på denne baggrund bemærkelsesværdigt, at socialstyrelseslovens § 17, stk. 2, taler om, at de socialcentre, der skal oprettes under amtskommunernes social- og sundhedsforvaltninger, skal varetage sådanne opgaver, som pålægges *centre* i medfør af lovgivningen, idet dette synes at indeholde en forudsætning om, at der kan tillægges socialcentret, d.v.s. kommunalt ansat personale, en selvstændig kompetence. Bemærkningerne til § 17 i forslaget til socialstyrelsesloven indeholder ingen væsentlige bidrag til bestemmelsens forståelse. Ej heller BET 1 og 2 behandler selvstændigt problemet om, hvorvidt socialcentre bør tillægges en selvstændig forvaltningskompetence.

Det synes vanskeligt at indpasse ordninger, der tillægger kommunalt ansat personale selvstændig kompetence i det almindelige kommunale beslutnings- og ansvarssystem. De pågældende er som følge af deres kommunale ansættelsesforhold ikke omfattet af det statslige beslutnings- og ansvarssystem, og statslige myndigheder vil ikke kunne give dem konkrete tjenestebefalinger. På den anden side har de pågældende ikke som kommunalbestyrelser og amtsråd og disses udvalg

noget politisk mandat fra den stedlige befolkning, og de handler derfor ikke under noget politisk ansvar.

Det synes på denne baggrund ikke at harmonere med almindelige forvaltningsmæssige grundprincipper, at der ved lovgivningen henlægges selvstændig forvaltningskompetence til kommunalt ansat personale. Bestemmelser, der i så henseende kan give anledning til fortolkningstvivl, bør fortolkes snævert, og kun bestemmelser, der helt klart tillægger socialcentret selvstændig kompetence, kan antages at bryde det sædvanlige beslutnings- og ansvarsmønster. En sådan fortolkning harmonerer med KSL § 1, hvorefter den almindelige kommunale styrelseslovs bestemmelser finder anvendelse på alle forhold i den kommunale styrelse, medmindre andet særligt er hjemlet i lovgivningen.

6. I socialministeriets bekendtgørelser af forretningsordener for revaliderings- og pensionsnævnene og for amsankenævnene, jfr. bilag 1 og 2 side 147 ff og 151 ff er givet detaljerede regler for socialcentrenes virksomhed for nævnene.

§ 18[1]

I hvert amt nedsættes et revaliderings- og pensionsnævn, der består af 1 formand og 7 medlemmer samt det nødvendige antal stedfortrædere, som udpeges for en periode af 4 år[2]. 2 medlemmer udpeges af amtsrådet, 2 medlemmer udpeges af kommuneforeningen, 2 medlemmer udpeges af socialministeren efter indstilling fra arbejdsmarkedsnævnet, og 1 medlem udpeges af socialministeren efter indstilling fra De samvirkende Invalideorganisationer[3]. Formanden, der skal have bestået juridisk, statsvidenskabelig, økonomisk eller anden dermed ligestillet kandidateksamen, udpeges af socialministeren.

Stk. 2. Nævnet træffer afgørelser i sagen om sociale pensioner, [4] dagpenge,[5] og social bistand[6] i det omfang, lovgivningen om disse ydelser henlægger sådanne sager til nævnet.

Stk. 3. Socialministeren fastsætter nævnets forretningsorden.[7] Ministeren kan bemyndige nævnet til efter nærmere fastsatte regler at henvise sager, i hvilke afgørelse ikke skønnes at frembyde tvivl, til formandens afgørelse[8].

Stk. 4. Udgifterne ved nævnets virksomhed afholdes af staten[9].

1. Bestemmelsen trådte i kraft den 1. januar 1976 med henblik på, at nævnet fra 1. april 1976 skal varetage de opgaver, der pålægges i medfør af lovgivningen, jfr. socialministeriets bekendtgørelse nr. 547 af 24. oktober 1975, udstedt i henhold til DSS § 27.

2. Bestemmelsen blev ændret ved lov nr. 54 af 20. februar 1985 § 1, hvor man for at fremme nævnens sagsbehandling, så den ikke forsinkes enten fordi nævnets formand ikke kan overkomme så stort mødeantal, eller fordi medlemmer har forfald, gav adgang til at udvide antallet af stedfortrædere. Se iøvrigt note 7 til § 18b, stk. 5.

3. Nævnets sammensætning blev ændret først ved lov nr. 224 af 12. juni 1975, jfr. socialministeriets cirkulære af 10. september 1975 om ændringer i den sociale styrelseslov, punkt 4, og derefter ved lov nr. 271 af 10. juni 1981. Før den første ændring var revaliderings- og pensionsnævnet sammensat af amtmænd og 6 andre medlemmer, hvoraf 3 var udpeget af amtsrådet og 3 af socialministeren.

Af bemærkningerne til ændringsforslaget fremgår det, at man under hensyn til de overvejelser, der foregik om statsamternes fremtid, fandt, at amtmænd måtte udgå som fast medlem af revaliderings- og pensionsnævnene.

Endvidere fremgår det, at man udvidede antallet af medlemmer af nævnet fra 7 til 8 med henblik på at drage kommunal fagkundskab på socialområdet ind i nævnet. I stedet for at lade 3 medlemmer udpege af amtsrådet, lod man derfor 2 medlemmer udpege af amtsrådet blandt medlemmerne af sundheds- og socialudvalget og 2 medlemmer udpege af vedkommende kommune-forening blandt medlemmerne af kommunalbestyrelserne i amtskommunen.

Da amtmænd ikke længere var medlem af nævnet, var der ingen sikkerhed for, at man med den nye sammensætning i nævnet ville have et medlem, der opfyldte samme uddannelsesmæssige krav, som gælder for invalideforsikringsrettens formand. Man har derfor ændret reglen for udpegelse af nævnets formand, således at det bestemmes, at den, der udpeges af socialministeren, skal have bestået juridisk, statsvidenskabelig, økonomisk eller anden dermed ligestillet kandidateksamensamen.

Efter ændringen i 1981 kræves det ikke længere, at de af henholdsvis amtsrådet og kommune-foreningen udpegede, er medlemmer af hen-

holdsvis amtsrådets social- og sundhedsudvalg og en kommunalbestyrelse i amtskommunen.

Ved ændringen i 1981 blev nævnes funktionsperiode samtidig ændret fra at være en periode svarende til de kommunale råds funktionsperiode til en 4-års periode, der løber fra førstkommende 1. april efter påbegyndelsen af en ny kommunal valgperiode, jfr. socialministeriets cirkulære nr. 183 af 29. september 1981 om ændring af lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender pkt. 5.

4. Nævnets hovedopgave er tildeling af førtidspensioner. Ved lov nr. 336 af 26. juni 1975 om ændring af lov om invalidepension m.v. ændrede man invalidepensionslovens § 16, således at revaliderings- og pensionsnævnene fra 1. april 1976 fik tillagt samme afgørelseskompetence, som invalideforsikringsretten havde efter de hidtil gældende regler, samt som det hidtil i medfør af folkepensionslovens § 2, stk. 4, nedsatte udvalg havde haft til at tillægge dispensationspension efter folkepensionslovens § 2, stk. 2, og enkepensionslovens § 1, stk. 2.

Ved lov nr. 217 af 16. maj 1984 om social pension, der har afløst folkepensionsloven samt lov om invalidepension og førtidspension, har man fastholdt, at det er revaliderings- og pensionsnævnet, jvf. lovens § 23, der træffer afgørelser i sager om højeste og mellemste førtidspension samt forhøjet almindelig førtidspension eller almindelig førtidspension m.v.

5. Der er ikke i DPL bestemmelser, der tillægger revaliderings- og pensionsnævnene kompetence i sager om dagpenge. I forslag til lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel § 47 (Folketingstidende 1971-72, tillæg A, 7309) var det foreslået, at det sociale udvalg skulle have ret til at rejse sager om, hvorvidt en sikret skulle overgå til at modtage en social pension p.gr.a. svigtende helbred. Denne bestemmelse blev ikke vedtaget. Efter DPL § 47 skal det sociale udvalg imidlertid senest 3 måneder efter en sygdoms indtræden tage sikredes forhold op til vurdering, herunder med henblik på, om der fortsat er ret til dagpenge, eller om der er behov for overgang til pension. Efter lov om social pension § 21 kan det sociale udvalg rejse sag om pension til en person, der ikke selv har søgt herom.

6. Efter bistanndsloven henlægges kompetence til revaliderings- og pensionsnævnene i følgende bestemmelser:

§ 42, stk. 3, om hjælp til iværksættelse af selvstændig virksomhed.

§ 43, stk. 3, om løbende varig hjælp til underhold, der overstiger folkepensionsbeløbet.

§ 56, stk. 6, om støtte til motorkøretøjer.

7. Socialministeriet har fastsat nævnenes forretningsorden ved bekendtgørelse nr. 121 af 28. marts 1985. Bekendtgørelsen er optaget som bilag 1, se side 147 ff.

8. Bestemmelsen svarer til de muligheder, formanden for invalideforsikringsretten havde. Da nævnet må antages at få et meget stort sagsantal, har man skønnet det nødvendigt at give formanden en sådan beføjelse, for at sikre at nævnene kommer til at virke tilstrækkeligt hurtigt og smidigt.

9. Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at man med udgifterne ved nævnets virksomhed i denne bestemmelse alene har tænkt på eventuelle honorarer, møder, rejsedækkelse til medlemmer, udgifter til lægeundersøgelse og lignende, som er besluttet af nævnet, og som *ikke* kan udføres af amtets hospitalsvæsen eller socialcentrets sagkyndige. Efter lov om social pension § 25 betaler amtskommunen nødvendige udgifter, herunder til lægeerklæringer, som en ansøger har haft som følge af pålæg fra det sociale udvalg eller revaliderings- og pensionsnævnet. Der har derimod ikke været tænkt på administrationsudgifterne, som må afholdes af amtskommunen, jfr. § 17, stk. 2, hvorefter socialcentret bl.a. skal yde revaliderings- og pensionsnævnet fornøden bistand.

§ 18 a [1]

I hvert amt nedsættes et ankenævn. Statsamtmanden er nævnets formand. [2] Nævnet består i øvrigt af 2 medlemmer, der sammen med det nødvendige antal [3] stedfortrædere udpeges af amtsrådet for en periode af 4 år. Som medlemmer eller stedfortrædere kan ikke udpeges personer, der er ansat inden for den offentlige social- og sundhedsfor-

valtning eller på institutioner med socialt formål, og som dér er beskæftiget med sagsbehandling, klientbehandling eller lignende[4].

1. Bestemmelsen er indført ved lov nr. 224 af 12. juni 1975. Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår, at bestemmelsen bygger på socialreformkommissionens overvejelser og forslag vedrørende anken på regionalt niveau i BET 1, afsnit VII, kap. 4 og 5.

Spørgsmålet om sammensætningen af et regionalt ankeorgan havde været drøftet af et udvalg om statsamternes fremtid, der blev nedsat af indenrigsministeriet i 1972, og som afgav betænkning i 1975 (Bet. 731/75), idet et underudvalg bl.a. har beskæftiget sig med statsamternes opgaver som ankeinstans i afgørelser efter sociallovgivningen. Udvalget tog under sine drøftelser i overensstemmelse med BET 1, afsnit VII, punkt 23 (side 164) udgangspunkt i, at det ved sammensætningen af 1. ankeinstans må tillægges vægt, at opgaven ikke alene består i lovfortolkning, der sikrer en person en lovbestemt ydelse eller ret, men også i at foretage et friere skøn, såvel over for en persons økonomiske behov som i det hele taget over, hvilke af samtlige hjælpeforanstaltninger fra pengehjælp over behandling, uddannelse m.v. til institutionsforsorg der i det enkelte tilfælde bør tages i anvendelse.

Socialreformkommissionen havde i BET 1, afsnit VII, pkt. 60 (side 172) som en mulighed peget på, at amtsankenævnene enten gøres identiske med revaliderings- og pensionsnævnene eller at de to nævn får fælles sekretariat støttet på amtskommunens administrative apparat. Udvalget fremhævede, at medens revaliderings- og pensionsnævnet som 1. instans træffer afgørelser i forhold til borgerne, vil karakteren af amtsankenævnens funktioner være bestemt af, at de fungerer som ankeinstans, det vil sige, at de skal tage stilling til en konstateret uenighed imellem den enkelte borger og en offentlig myndighed. De to nævns funktioner ville derfor blive så forskelligartede, at den funktionelle sammenhæng ikke isoleret talte for en sammenlægning. Udvalget fandt, at en *sammenlægning* af de to nævn kunne indebære en risiko for forringelse af amtsankenævnens muligheder for at fungere hurtigt og effektivt, hvortil kom, at de fordele, der kunne tænkes opnået ved en sammenlægning, i høj grad ville kunne opnås ved et samarbejde på sekretariatsplan.

Bestemmelsen er ændret ved lov nr. 271 af 10. juni 1981 og lov nr. 54 af 20. februar 1985.

Om bestemmelsen og ændringen, se socialministeriets cirkulære nr. 183 af 29. september 1981 om ændring af lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender.

2. Bestemmelsen er ændret ved lov nr. 271 af 10. juni 1981. Tidligere var statsamtmanden ikke født formand, men det var bestemt, at formanden og dennes stedfortræder skulle have bestået juridisk, statsvidenskabelig eller anden dermed ligestillet eksamen. Ved samme ændring blev nævnets funktionsperiode ændret fra at være en periode svarende til de kommunale råds funktionsperiode til en 4 års periode.

3. Bestemmelsen blev ændret ved lov nr. 54 af 20. februar 1985 § 1, hvor man for at fremme nævnenes sagsbehandling, så den ikke forsinkes fordi medlemmer har forfald, gav adgang til at udvide antallet af stedfortrædere, se iøvrigt note 7 til § 18, stk. 5.

4. Af socialministeriets bek. nr. 120 af 28. marts 1985 af forretningsorden for ankenævn § 4 fremgår det, at ingen må deltage i en sags behandling, når

a) vedkommende er interesseret i udfaldet eller er repræsentant for en, der er interesseret i udfaldet,

b) vedkommende er beslægtet eller besvogret i op- eller nedstigende linie eller i sidelinien så nær som søskendebørn med en af de under a) nævnte personer eller er sådanne personers ægtefælle, værge, adoptiv- eller plejefader eller -moder, adoptiv- eller plejebarn,

c) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnet til at vække tvivl om vedkommendes fuldstændige upartiskhed.

Reglerne svarer til de regler om speciel inhabilitet, der er fastsat for personer, der deltager i behandlingen og afgørelse af sagerne i den sociale ankestyrelse.

Det fremgår i øvrigt af DSS § 18 b, stk. 3, at amsankenævnet i sin virksomhed er uafhængigt af instruktioner vedrørende den enkelte sags behandling og afgørelse.

Habilitetsreglerne i øvrigt, hvorefter personer, der er ansat inden for den offentlige social- og sundhedsforvaltning m.fl., ikke kan udpeges som medlemmer af amsankenævnet, svarer til bestemmelsen i § 4 i lov om den sociale ankestyrelse.

§ 18 b [1]

Ankenævnet er klageinstans for afgørelser truffet af det sociale udvalg i det omfang, det fastsættes i lovgivningen.[2]

Stk. 2[3]. Nævnets afgørelser kan gå ud på afvisning, stadfæstelse, ophævelse eller ændring af den påklagede afgørelse. Nævnet kan endvidere hjemvise sagen til fornyet behandling eller henvise den til behandling hos en myndighed, der ikke tidligere har truffet afgørelse i sagen. Nævnet er ikke herved bundet af parternes påstande.

Stk. 3[4]. Nævnet er i sin virksomhed uafhængig af instruktioner vedrørende den enkelte sags behandling og afgørelse.

Stk. 4[5]. Ingen må medvirke som særligt sagkyndig i en sag, når vedkommende har medvirket ved behandlingen af sagen i 1. instans.

Stk. 5. Socialministeren fastsætter nævnets forretningsorden[6] og kan herunder bemyndige nævnet til efter nærmere fastsatte regler at henvise sager, i hvilke afgørelsen ikke skønnes at frembyde tvivl, til formandens afgørelse[7]. Socialministeren kan endvidere fastsætte regler om, at formanden i tilfælde, hvor der er tale om en øjeblikkelig opstået trangssituation, kan træffe en foreløbig[8] afgørelse.

Stk. 6. Nævnets afgørelser udfærdiges skriftligt og skal være ledsaget af en begrundelse[9] samt vejledning om eventuel klageadgang.

Stk. 7. Udgifterne ved nævnets virksomhed afholdes af staten[10].

1. Det sociale udvalgs afgørelser kan fra 1. oktober 1975 indbringes for amsankenævnet, i Københavns og Frederiksberg kommuner for den sociale ankestyrelse, medmindre andet er fastsat ved lov. Fra 1. april 1976 kan det sociale udvalgs afgørelser efter bistandsloven samt efter lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel på tilsvarende måde indbringes for amsankenævnene. Amsankenævnet har således fra 1. oktober 1975 erstattet amtmanden som klageinstans i klagesager vedrørende enkeltpersoners rettigheder og pligter efter de sociale love, bortset fra klager over institutionsbehandling og klager over forsorgens udøvelse. Klager af denne art skal fortsat behandles af tilsynsmyndigheden, se § 22.

2. Begrænsninger i mulighederne for at indbringe en afgørelse, truffet af det sociale udvalg, for ankenævnet, er blandt andet fastsat i følgende bestemmelser:

Bistandsloven:

§ 27 om fastsættelse af betalingsordning for tilbagebetalingskrav.

§ 57 om tildeling af hjemmehjælp.

§ 59, stk. 2, om støtte til dækning af udgift til medhjælp eller særlig indretning i kollektivboliger.

§ 60 om støtte til omsorgsarbejde.

§ 61 om tilskud til kollektive transportmidler.

§ 64 om anbringelse i dagpleje.

§ 72 om optagelse i en daginstitution.

§ 77 om optagelse i daghjem eller dagcenter.

Afgørelser efter de nævnte bestemmelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

Afgørelser efter § 123 om hjælpeforanstaltninger uden samtykke, § 124 om hjemtagelse og § 127 om foreløbige foranstaltninger kan ikke indbringes for amsankenævnet, men direkte for den sociale ankestyrelse.

Lov om offentlig sygesikring:

Afgørelser om ydelse af supplerende hjælp efter § 13.

København og Frederiksberg.

Afgørelser truffet af de sociale myndigheder i København og Frederiksberg, kan ikke påklages til et amsankenævn, men i stedet til den sociale ankestyrelse, hvor der uden for København og Frederiksberg er adgang til at klage til amsankenævnet. Undtagelse herfra gælder dog *familieydelseslovens* § 32, stk.4, hvorefter de af de kommunale myndigheder i København og Frederiksberg truffne afgørelser vedrørende udbetaling af ungdomsydelse efter kapitel 2 eller det udøvede skøn vedrørende evnen til tilbagebetaling af forskudsvis udlagte bidrag ikke kan indbringes for anden administrativ myndighed.

3. Bestemmelserne tilsigter efter bemærkningerne til lovforslaget at give nævnet mulighed for at træffe en hvilken som helst afgørelse, der inden for lovgivningens rammer må betragtes som den rigtige i den konkrete situation, uden hensyn til om klageren måtte ønske en anden afgørelse. Amsankenævnet kan således nedsætte en ydelse, der er tilkendt at det sociale udvalg.

Såfremt amsankenævnet træffer en afgørelse, hvorefter klageren

ikke har været berettiget til en ydelse, som han allerede har modtaget, eller hvor ydelsen nedsættes, er der ikke hjemmel til at kræve tilbagebetaling, medmindre særlige forhold gør sig gældende, som f.eks. at ydelsen er modtaget mod bedre vidende.

4. Bestemmelsen tilsigter at understrege amtsankenævnets uafhængighed. Om instruktionen af personalet se note 3 til § 17.

5. Bestemmelsen svarer til § 7, stk. 2, i lov om den sociale ankestyrelse og må ses på baggrund af bestemmelsen i § 17, stk. 2, hvorefter den amtskommunale socialforvaltnings socialcenter skal yde såvel kommunernes social- og sundhedsforvaltning som ankenævnet fornøden bistand.

Om de særlige inhabilitets- og kompetenceproblemer se iøvrigt note 2-5 til § 17.

6. Socialministeriets bekendtgørelse nr. 120 af 28. marts 1985 er optaget som bilag 2 side 151 ff.

7. Bestemmelsen er ændret ved lov nr. 54 af 20. februar 1985 § 1, nr. 2. Ved ændringen blev der givet adgang til, at nævnet, efter nærmere af socialministeren fastsatte regler, kan henvise sager, i hvilken afgørelsen ikke skønnes at frembyde tvivl, til formandens afgørelse. Hidtil havde der ikke været en sådan mulighed i amtsankenævnet i modsætning til revaliderings- og pensionsnævnet.

Ændringen blev gennemført på grundlag af et arbejde i et sagkyndigt udvalg, der havde til opgave at overveje muligheden for at effektivisere ankesystemet samt forretningsgangen i såvel ankestyrelsen og amtsankenævnet som i revaliderings- og pensionsnævnet. Der blev samtidig med den ændring foretaget ændringer i lov om den sociale ankestyrelse og i bistandsloven. Det fremgår, at de sager, man tænker på, er sager, hvor formanden skønner, at de foreliggende oplysninger i tilstrækkelig grad belyser sagen, at afgørelsen af sagen ikke giver anledning til tvivl, at sagen kan afgøres i overensstemmelse med det sociale udvalgs afgørelse, og at sagen ikke kan anses for at være af principiel betydning. Der henvises iøvrigt til bilag 2, forretningsordningen for ankenævnet § 16, se side 154.

8. Formanden kan i disse sager, cfr.1. pkt., alene bemyndiges til at træffe foreløbige afgørelser. Det følger heraf, at de efterfølgende må behandles i nævnet, og at afgørelsen kan blive omgjort. Se iøvrigt forretningsordenens § 15, side 153 f.

9. Bestemmelsen svarer til bestemmelsen i ankestyrelseslovens § 10.

10. Bestemmelsen svarer til den tilsvarende bestemmelse i § 18, stk. 4, se note 9 til denne bestemmelse.

§ 18 c [1]

Socialministeren fastsætter efter forhandling med de kommunale organisationer og De samvirkende Invalideorganisationer regler om oprettelse af rådgivende forbrugerorganer i amtet.

1. Bestemmelsen blev indført ved lov nr. 258 af 8. juni 1978 som et led i lovkomplekset omkring særforsorgens udlægning. I de tidligere særlige love om for sorgen for åndssvage og andre særlig svagt begavede og vedrørende foranstaltninger omkring døve, tunghøre, blinde m.v. havde der været centrale og lokale vejledende råd inden for disse områder. Disse råd bortfaldt med ophævelsen af lovene.

Regler om oprettelse af rådgivende forbrugerorganer er fastsat i socialministeriets bekendtgørelse nr. 300 af 26. juni 1979 om oprettelse af brugerråd i amtskommunerne og i Københavns og Frederiksberg kommuner.

Kapitel 6

Københavns og Frederiksberg kommuner

§ 19

For Københavns og Frederiksberg kommuner nedsættes et revaliderings- og pensionsnævn med funktioner svarende til det i § 18 omhandlede nævn[1]. Nævnet består af 1 formand og 7 medlemmer samt det nødvendige antal stedfortrædere, der udpeges for en periode af 4 år[2]. 3 medlemmer udpeges af Københavns borgerrepræsentation og 1 medlem af Frederiksberg kommunalbestyrelse, 2 medlemmer udpeges af socialministeren efter indstilling fra arbejdsmarkedsnævnet for Københavns-området og 1 medlem udpeges af socialministeren efter indstilling fra De samvirkende Invalideorganisationer. Formanden, der skal have bestået juridisk, statsvidenskabelig, økonomisk eller anden dermed lige-stillet eksamen, udpeges af socialministeren.

Stk. 2. Københavns og Frederiksberg kommuner udarbejder[3] planer for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed efter de regler, der fastsættes i henhold til § 26, stk. 2[4]. Bestemmelserne i § 26, stk. 4-5, finder anvendelse for Københavns og Frederiksberg kommuner.

1. Bestemmelsen er en konsekvens af decentraliseringen af invalideforsikringsretten og af bistandslovens ikrafttræden, se note 3-5 til § 18.

Reglerne i § 18 om fastsættelse af en forretningsorden for revaliderings- og pensionsnævnet gælder også for Københavns og Frederiksberg kommuner, ligesom også bestemmelsen i § 18, stk. 4, om, at staten afholder nævnets udgifter, gælder for dette nævn.

Der er ikke for dette revaliderings- og pensionsnævn fastsat en til § 17, stk. 2, svarende bestemmelse om bistand til nævnet. I § 1, stk. 3, i forretningsordenen for revaliderings- og pensionsnævnene, se bilag 1 side 147 har socialministeren bestemt, at sekretariatsopgaverne varetages af de to kommuners social- og sundhedsforvaltninger. Om de administrative uklarheder henvises til note 3 til § 17.

2. Nævnets funktionsperiode blev ændret ved lov nr. 271 af 10. juni 1981 fra at være en periode svarende til de kommunale råds funktionsperiode til en 4 års periode. Se pkt. 10 i socialministeriets cirkulære nr. 183 af 29. september 1981 om ændring af DSS.

Bestemmelsen blev ændret igen ved lov nr. 54 af 20. februar 1985 § 1, hvor man for at fremme nævnenes sagsbehandling, så den ikke forsinkes enten fordi nævnets formand ikke kan overkomme så stort mødeantal eller fordi medlemmer har forfald, gav adgang til at udvide antallet af stedfortrædere. Se iøvrigt note 7 til § 18 b, stk. 5.

3. Efter denne bestemmelse er også Københavns kommune i modsætning til tidligere forpligtet til at udarbejde planer for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed.

4. Bestemmelsen blev ændret ved lov nr. 163 af 27. april 1983, se note 1 til § 26. Se iøvrigt socialministeriets cirkulære af 14. november 1983 om social- og sundhedsplanlægning.

Ved samme lov ophævedes den hidtidige bestemmelse i § 19, stk. 3, hvorefter socialministeren, respektive indenrigsministeren, udøvede de funktioner, der efter §§ 10 og 12 var henlagt til amtsrådet. Ved ændringen ophævede man de særlige tilsynsfunktioner, amtsrådet havde efter den sociale styrelseslov jfr. note 1 til § 12, og man fandt herefter ikke længere grundlag for at opretholde den særlige tilsynsbestemmelse for Frederiksberg kommune.

§ 19 a[1]

Socialministeren fastsætter efter forhandling med Københavns og Frederiksberg kommuner og De samvirkende Invalideorganisationer regler om oprettelse af rådgivende forbrugerorganer i kommunerne.

1. Bestemmelsen blev indført ved lov nr. 258 af 8. juni 1978 som et led i lovkomplekset omkring særforsorgens udlægning. I de tidligere særlige love om for sorgen for åndssvage og andre særlig svagt begavede og vedrørende foranstaltninger omkring døve, tunghøre, blinde m.v. havde der været centrale og lokale vejledende råd inden for disse områder. Disse råd bortfaldt med ophævelsen af lovene.

Regler om oprettelse af rådgivende forbrugerorganer er fastsat i socialministeriets bekendtgørelse nr. 300 af 26. juni 1979 om oprettelse af forbrugerråd i amtskommunerne og i Københavns og Frederiksberg kommuner.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 10. april 1979 til hovedstadsrådet udtalt, at hovedstadsrådet i lighed med hvad der er tilfældet i landets kommuner og amtskommuner kan inddrage brugere eller brugerorganisationer, interesseorganisationer m.v. i sin forvaltningsudøvelse, således at de pågældende får lejlighed til at udtale sig om driften eller styringen af hovedstadsrådets institutioner eller anliggender. Det endelige ansvar for opgavernes udførelse påhviler imidlertid hovedstadsrådet, og det må derfor være overladt til hovedstadsrådet at vurdere, hvorvidt og i bekræftende fald på hvilken måde og i hvilket omfang de pågældende bør inddrages i hovedstadsrådets arbejde. Der er ikke i lovgivningen tillagt indenrigsministeriet beføjelser til at give hovedstadsrådet pålæg med hensyn til disse forhold.

Kapitel 7

Centrale myndigheder

§ 20

Der oprettes under socialministeriet en socialstyrelse, der i det omfang, socialministeren bestemmer, varetager den centrale forvaltning af sociale anliggender[1].

1. Ved de samtidig med DSS vedtagne ændringer i lov om forsorgen for åndssvage og andre svagt begavede, lov om revalidering og lov om børne- og ungdomsforsorg, blev de opgaver, der hidtil havde været varetaget af åndssvageforsorgens bestyrelse og hovedkontor, direktoratet for revalidering og forsorg og direktoratet for børne- og ungdomsforsorg, overflyttet til socialstyrelsen. § 20 giver socialministeren mulighed for at overflytte yderligere opgaver til socialstyrelsen, ligesom der i § 24 er givet socialministeren bemyndigelse til at lade socialstyrelsen eller en anden central styrelse (til eksempel sikringsstyrelsen) udøve de beføjelser, socialministeren har efter DSS.

Vedrørende socialstyrelsens organisation se cirkulæreskrivelse af 12. juni 1979 om socialstyrelsens organisation (nr. 657) og supplement hertil af 13. august 1980.

Efter BL § 13 varetager socialstyrelsen centrale opgaver vedrørende social bistand i det omfang, det bestemmes i bistandsloven eller ved bemyndigelse fra socialministeren.

§ 21

Styrelsens chef rådfører sig med et styrelsesråd i det omfang, socialministeren fastsætter[1].

Stk. 2. Styrelsesrådet består af styrelsens chef som formand og 15 andre medlemmer, som beskikkes af socialministeren for 4 år ad gangen, svarende til de kommunale råds funktionsperiode.

Stk. 3. De kommunale organisationer udpeger 4 medlemmer, hvoraf

2 repræsenterer kommunerne og 2 repræsenterer amtskommunerne. Københavns kommune udpeger 1 medlem. Landsorganisationen i Danmark og Dansk Arbejdsgiverforening udpeger hver 1 medlem. Arbejdsministeren og indenrigsministeren udpeger hver 1 medlem, der repræsenterer henholdsvis arbejdsdirektoratet og sundhedsstyrelsen. Undervisningsministeren udpeger 1 medlem. De samvirkende Invalideorganisationer udpeger 2 medlemmer[2]. Socialministeren udpeger 3 medlemmer, hvoraf 1 skal have tilknytning til den centrale forvaltning af de sociale forsikringslove.

Stk. 4. Styrelsesrådet kan tilkalde særligt sagkyndige til behandlingen af enkelte spørgsmål.

1. I medfør af § 21, stk. 1, har socialministeren den 15. juni 1971 fastsat følgende regler for socialstyrelsens styrelsesråd:

§ 1.

Socialstyrelsens styrelsesråd består af styrelsens chef som formand og 13 andre medlemmer, som beskikkes af socialministeren for 4 år ad gangen, svarende til de kommunale råds funktionsperiode.

De kommunale organisationer udpeger 4 medlemmer, hvoraf 2 repræsenterer kommunerne og 2 repræsenterer amtskommunerne. Københavns kommune udpeger 1 medlem. Landsorganisationen i Danmark og Dansk Arbejdsgiverforening udpeger hver 1 medlem. Arbejdsministeren og indenrigsministeren udpeger hver 1 medlem, der repræsenterer henholdsvis arbejdsdirektoratet og sundhedsstyrelsen. Undervisningsministeren udpeger 1 medlem. Socialministeren udpeger 3 medlemmer, hvoraf 1 skal have tilknytning til den centrale forvaltning af de sociale forsikringslove.

§ 2.

Rådet har til opgave at være rådgivende for socialstyrelsens chef og medvirker herunder til, at styrelsens virksomhed koordineres med kommunale, arbejdsmarkedsmæssige, sundhedsmæssige og undervisningsmæssige områder m.v.

§ 3.

Styrelseschefen rådfører sig med rådet om emner af generel og principiel karakter vedrørende socialstyrelsens centrale forvaltning.

Hvert af rådets medlemmer kan indbringe sådanne spørgsmål til drøftelse i rådet. Henvendelse herom rettes til rådets formand senest 8 dage forinden det møde, på hvilket spørgsmålet ønskes drøftet.

Styrelseschefen drager omsorg for, at rådets medlemmer til stadighed orienteres om udviklingen inden for styrelsens omståde.

§ 4.

Rådet kan tilkalde særligt sagkyndig bistand til behandling af enkelte spørgsmål.

§ 5.

Rådet afholder møde, så ofte det er fornødent, dog mindst 1 gang hvert halve år.

Formanden træffer bestemmelse om tid og sted for rådets møder og leder dets forhandlinger.

Der udarbejdes referat af alle møder, som udsendes til medlemmerne.

2. Ved lov nr. 258 af 8. juni 1978 blev bestemmelsen ændret, så De samvirkende Invalideorganisationer fik adgang til at udpege 2 medlemmer. Ændringen var et led i det lovkompleks om særforsorgens udlægning, hvorved man ophævede de særlige love om forsorgen for åndssvage, døve, tunghøre, blinde m.v., og de i medfør af disse love oprettede centraler og lokale vejledende råd.

Samtidig blev bestemmelserne i §§ 18 c, 19 a og 25 a om rådgivende forbrugerorganer for amterne og Københavns og Frederiksberg kommuner og om et centralt handicapråd vedtaget.

§ 22[1]

Socialministeren fører tilsyn med kommunernes og amtskommunernes socialvæsen og med offentligt støttede eller anerkendte institutioner, der virker inden for det sociale område.

1. En kommunalbestyrelse står ikke i noget almindeligt underordningsforhold til højere myndighed, og statslige myndigheder kan kun på områder, hvor der findes hjemmel dertil, give en kommunalbestyrelse

tjenestebefalinger. Der findes heller ikke nogen overordnet myndighed, som har en almindelig beføjelse til at ophæve eller omgøre en kommunalbestyrelses lovlige beslutninger eller handle i dens sted.

Kommunernes virksomhed er dog underkastet et statsligt tilsyn. Reglerne herom findes dels i den kommunale styrelseslovgivning, dels i speciallovgivningen. Det tilsyn, der omhandles i den kommunale styrelseslov, benævnes ofte „det almindelige tilsyn med kommunalforvaltningen“ og de myndigheder, der udøver dette tilsyn – indenrigsministeriet og tilsynsrådene – benævnes tilsvarende „de almindelige tilsynsmyndigheder“.

I det følgende vil der under I blive gjort nogle bemærkninger om det almindelige legalitetstilsyn med kommunalforvaltningen, der er hjemlet i den kommunale styrelseslov, medens det i nærværende lovs § 22 omhandlede tilsyn behandles nedenfor under II.

I. Legalitetstilsynet efter den kommunale styrelseslov.

Der er efter KSL § 61 hjemlet tilsynsmyndighederne – d.v.s. indenrigsministeriet i forhold til amtskommuner, København og Frederiksberg og tilsynsrådet i det pågældende amt i forhold til primærkommuner – sanktioner over for ulovlige kommunale handlinger eller undladelser samt over for kommunalbestyrelsesmedlemmer, som er ansvarlige for at kommunen er påført et tab.

Der gælder en række fælles betingelser for anvendelse af sanktionerne i KSL § 61. For det første er det en betingelse, at kommunalbestyrelsens adfærd har været i strid med lovgivningen. Udtrykket lovgivningen må forstås som gældende ret i almindelighed, d.v.s. både skreven og uskreven ret, herunder især retsgrundsætninger som f.eks. lighedsgrundsætningen. Ordet lovgivningen må dog i én henseende forstås indskrænkende, idet det antages i teori og praksis, at tilsynsmyndighedens sanktioner ikke kan anvendes til gennemtvungelse af krav, der grunder sig på privatretlige forpligtelser, f.eks. betaling for leverancer til kommunen, hvis gennemtvungelse forudsætter, at tilsynsmyndigheden skal tage stilling til kravet. Det samme gælder ved uoverensstemmelser mellem en kommunalbestyrelse og dennes ansatte.

Det er yderligere en betingelse, at der foreligger den fornødne klarhed, d.v.s. at der ikke er rimelig tvivl om, at lovgivningen er tilsidesat.

Klarhedskriteriet har længe været anerkendt i de kommunale tilsynsmyndigheders praksis.

Det har i tidligere teori været hævdet, at sanktioner efter § 61 kun kan benyttes, hvor borgeren ikke har mulighed for at anfægte en kommunal beslutning ved sagsanlæg. Det må imidlertid i dag anses for anerkendt i teori og praksis, at tilsynsmyndigheden også skal varetage den enkelte borgers interesse i en lovlig forvaltning.

Tilsynsmyndigheden vurderer, hvilken reaktion der vil være nødvendig i den konkrete situation. Tilsynsmyndigheden er således normalt ikke forpligtet til at anvende sanktioner efter § 61, hvis en ulovlighed kan afhjælpes ved mindre indgribende reaktioner, jfr. at der overalt benyttes ordet „kan“.

Det antages generelt, at tilsynsmyndigheder også uden udtrykkelig lovhjemmel kan afgive vejledende udtalelser og fremkomme med henstillinger og anmodninger. Herudover kan de kommunale tilsynsmyndigheder hjemvise sager i tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen har en handlepligt. Tilsynsmyndighederne kan også benytte (konstaterende) pålæg i tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen ikke overholder sine forpligtelser efter lovgivningen. Både hjemvisning og konstaterende pålæg må imidlertid anses for beføjelser uden selvstændige retsvirkninger, som alene skaber et klarere retsgrundlag for senere at kunne anvende § 61-sanktioner.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 2. april 1979 udtalt, at en forudsætning for, at tilsynsmyndigheden kan træffe foranstaltninger over for en kommunalbestyrelse i anledning af dennes handlemåde eller passivitet på daginstitutionsområdet, er, at de centrale sociale tilsynsmyndigheder har den opfattelse, at kommunalbestyrelsen har tilsidesat lovgivningen. Tilsynsmyndigheden må endvidere antages først at have anledning til at gribe ind, når den pågældende kommunalbestyrelse har handlet i strid med eller undladt at efterkomme vedkommende sociale tilsynsmyndigheds anvisninger. Da socialministeren har det overordnede tilsyn med, at kommunerne overholder den sociale lovgivning, må den almindelige tilsynsmyndighed ved sin vurdering af, hvilket skridt den bør tage over for kommunalbestyrelsen, lægge vægt på, om socialministeren eller vedkommende sociale myndighed anser det for påkrævet, at der træffes foranstaltninger over for kommunalbestyrelsen.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 16. maj 1979 i en besvarelse til folketingets kommunaludvalg udtalt, at der ikke i lovgivningen findes regler om, at tilsynsmyndigheden er afskåret fra at behandle bestemte typer af sager. I de tilfælde, hvor der klages over forholdene på et område, hvor der ved lovgivningen er etableret særlige klageveje og klageorganer, vil det dog være den særlige klagemyndighed og ikke den almindelige tilsynsmyndighed, der tager stilling til klagen. Tilsynsmyndigheden vil imidlertid også i en sådan sag komme ind i billedet, hvis kommunalbestyrelsen nægter at efterkomme en afgørelse, der er truffet af en særlig klageinstans.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 28. maj 1979 i anledning af bl.a. en redegørelse fra folketingets ombudsmand udtalt, at ministeriet kan tilslutte sig hovedsynspunktet i ombudsmandens redegørelse om, at det følger af kompetenceordningen på den sociale lovgivnings område, at der med den endelige administrative afgørelse fra amtsankenævnet eller ankestyrelse om tildeling af en ydelse til en social klient er pålagt kommunen en klar pligt til at foretage udbetaling af ydelsen. Hvis kommunen undlader at udbetale ydelsen, foreligger der således et lovstridigt forhold fra kommunens side, hvor tilsynsrådet kan gribe ind.

Indenrigsministeriet kan ligeledes tilslutte sig det synspunkt i redegørelsen, at et tilsynsråd kun i det – formentlig sjældent forekommende – tilfælde, hvor den endelige administrative afgørelse fra amtsankenævnet eller ankestyrelsen måtte have et åbenbart ulovligt indhold, eller hvor afgørelsen i øvrigt måtte være behæftet med en åbenbar væsentlig mangel eller grov mangel, vil være beføjet til at afslå at anvende sanktioner med den begrundelse, at den forudsætning, der er indeholdt i den kommunale styrelseslovs § 61, „at der ikke er rimelig tvivl om, at den foranstaltning, der skal fremtvinges, påhviler kommunen og er hjemlet i loven“ ikke er opfyldt.

Indenrigsministeriet kan endelig tilslutte sig det synspunkt i redegørelsen, at uanset et amtsankenævns afgørelse er anket til den sociale ankestyrelse og således ikke er endelig, er en kommune forpligtet til at udbetale ydelser, der er forfaldne efter amtsankenævnets afgørelse – for så vidt angår løbende ydelser for tiden indtil det tidspunkt, hvor enten ankestyrelsen har ændret amtsankenævnets afgørelse, eller anken eventuelt er tillagt opsættende virkning. Også i disse tilfælde vil tilsynsrådet derfor kunne gribe ind over for en kommune, der ikke

efterkommer amtsankenævnets afgørelse.

Det er indenrigsministeriets opfattelse, at tilsynsmyndigheden ved en sådan efterprøvelse af, om der foreligger en åbenbar ulovlighed m.v., må kunne støtte sig til socialministeriets fortolkning af den pågældende bestemmelse i loven, eventuelt ved at indhente en udtalelse fra socialministeriet.

Indenrigsministeriet har i skrivelse af 11. oktober 1982 udtalt, at det er antaget i indenrigsministeriets praksis, at tilsynsmyndigheden er forpligtet til at skride ind, når der foreligger en udtalelse fra ressortmyndigheden om, at kommunalbestyrelsen har handlet ulovligt, medmindre ressortmyndighedens tilkendegivne opfattelse er åbenbart ulovlig eller i øvrigt er behæftet med en åbenbar væsentlig eller grov mangel. Herudover tilkommer det vedkommende tilsynsmyndighed selv at træffe beslutning om, hvilke foranstaltninger der er i en given sag forekommer nødvendige.

Annulotion

Det bestemmes i KSL § 61, stk. 1, at dersom kommunalbestyrelsen har truffet en beslutning, der strider mod lovgivningen, kan tilsynsmyndigheden sætte beslutningen ud af kraft, hvis den ikke er bragt til udførelse.

En beslutning er bragt til udførelse, når den har fået retsvirkninger udadtil, typisk ved at adressaten har fået meddelelse om beslutningen fra et kompetent organ. Hvis en beslutning kun delvist er bragt til udførelse, kan annullation anvendes over for den del, der endnu ikke er udført.

Reglen om adgangen til at annullere en kommunalbestyrelses beslutning finder kun anvendelse over for ulovlige beslutninger, ikke over for blot uhensigtsmæssige beslutninger.

Virkningen af annullationen er alene, at beslutningen betragtes som ikke truffet, og tilsynsmyndigheden har ingen mulighed for at sætte en anden beslutning i stedet for den annullerede.

Spørgsmålet om lovligheden af en annullation kan af vedkommende kommunalbestyrelse indbringes for domstolene. Derimod påhviler der ikke tilsynsmyndigheden nogen pligt til selv at foranledige en efterfølgende domstolsprøvelse af en foretaget annullation.

Der er ikke holdepunkter for at antage, at en kommunalbestyrelses indbringelse for domstolene af spørgsmålet om en annullations lovlig-

hed skulle have opsættende virkning. Annulationen står altså ved magt, indtil den underkendes ved en domsafgørelse.

Tvangsbøder

Det bestemmes endvidere i KSL § 61, stk. 2, at dersom kommunalbestyrelsen undlader at udføre en foranstaltning, som den efter lovgivningen har pligt til at udføre, kan tilsynsmyndigheden pålægge de medlemmer af kommunalbestyrelsen, som er ansvarlige for undladelsen, tvangsbøder.

Tvangsbøder kan kun anvendes i tilfælde, hvor der ikke er rimelig tvivl om, at den foranstaltning, der skal fremtvinges, påhviler kommunen og er hjemlet i loven.

Tvangsbøder kan kun anvendes til gennemtvingelse af pligter, der påhviler kommunalbestyrelsen, men ikke til at gennemtvinge pligter, som påhviler det enkelte kommunalbestyrelsesmedlem, f.eks. mødepligt og tavshedspligt.

Tvangsbøder pålægges det enkelte kommunalbestyrelsesmedlem. Tvangsbøderne skal ikke rettes mod samtlige medlemmer, men kun mod de medlemmer, som er ansvarlige for den ulovlige undladelse.

Tvangsbøder kan alene pålægges af den pågældende almindelige kommunale tilsynsmyndighed, altså af indenrigsministeriet eller tilsynsrådet. Dersom andre forvaltningsmyndigheder ønsker tvangsbøder anvendt, må de derfor rette anmodning herom til den kommunale tilsynsmyndighed. Efterkommes anmodningen ikke, må den pågældende myndighed være henvist til søgsmål ved domstolene mod kommunalbestyrelsen.

Tilsynsmyndigheden kan også søge en bestemt adfærd gennemtvunget ved at anlægge anerkendelsessøgsmål ved domstolene.

Erstatningssøgsmål

Efter KSL § 61, stk. 3, kan tilsynsmyndigheden anlægge en erstatningssag ved domstolene mod de medlemmer af kommunalbestyrelsen, som er ansvarlige for, at kommunen er påført et tab.

Det må afgøres ud fra dansk rets almindelige erstatningsretlige regler, om der er det fornødne ansvarsgrundlag. Det betyder, at der skal foreligge en uforsvarlig adfærd (beslutning eller undladelse), som kan tilregnes det pågældende kommunalbestyrelsesmedlem som forsætlig

eller uagtsom, og der skal som en forudselig følge heraf være opstået et tab for kommunen. Der vil dog ofte foreligge en række momenter, der kan gøre det rimeligt at lade ansvaret nedsætte eller bortfalde. For disse tilfælde er der dels indført en lempelsesmulighed for tilsynsmyndigheden i KSL § 61 stk. 4, dels en lempelsesmulighed for domstolene i KSL § 61 b.

Søgsmålskompetencen tilkommer tilsynsmyndigheden. Borgerne har ingen søgsmålskompetence. Kommunalbestyrelsen vil selv kunne anlægge en erstatningssag.

Efter KSL § 61, stk. 4, kan tilsynsmyndigheden frafalde sagsanlæg mod, at det pågældende medlem inden en fastsat frist indbetaler et nærmere angivet beløb til kommunen. Ved beløbets fastsættelse kan der tages hensyn til den udviste skyld, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt. Dersom medlemmet indvilliger i at betale beløbet og indbetaler dette inden den fastsatte frist, kan der ikke fremsættes yderligere erstatningskrav mod den pågældende.

Der er ikke tale om solidarisk ansvar for de ansvarlige medlemmer. Tilsynsmyndigheden må derfor fastsætte et beløb for hvert enkelt medlem.

Det medlem, som accepterer at betale det af tilsynsmyndigheden fastsatte beløb til kommunen, må have sikkerhed for, at erstatnings-søgsmål ikke herefter kan rejses mod ham. Det er derfor fastsat, at både tilsynsmyndigheden og kommunalbestyrelsen er udelukket fra at anlægge erstatningssag, når medlemmet har indvilliget i at betale.

Efter KSL § 61 b er der tillagt domstolene en lempelsesmulighed i de tilfælde, hvor der under en erstatningssag anlagt i henhold til KSL § 61, stk. 3, fastslås erstatningspligt. De kriterier, der kan bevirke en nedsættelse eller bortfald af erstatningen, er de samme, som tilsynsmyndigheden kan lægge vægt på ved anvendelse af lempelsesmuligheden i henhold til KSL § 61, stk. 4.

Stemmepligt

Det fastsættes udtrykkeligt i KSL § 61, stk. 5, at medlemmerne ikke kan unddrage sig ansvar ved at undlade at stemme.

Om et medlem kan pådrage sig et ansvar ved at undlade at stemme, må afhænge af de konkrete omstændigheder, herunder af afstemningstemaets formulering. Hvis der er stillet forslag om en beslutning, som

kommunalbestyrelsen har pligt til at træffe, skal medlemmerne stemme for denne beslutnings vedtagelse. Et medlem har ligeledes pligt til at stemme mod en beslutning, som han ved eller burde vide er ulovlig.

Sanktioner mod socialudvalget og dets medlemmer.

De kommunale tilsynsmyndigheder kunne tidligere ikke anvende sanktioner over for det sociale udvalg, når udvalget handlede inden for sit lovbestemte selvstændige kompetenceområde. I disse sager kan udvalgets afgørelser ikke indbringes for kommunalbestyrelsen. Hvis det sociale udvalgs afgørelse er endelig, kan heller ikke de sociale ankemyndigheder eller de sociale tilsynsmyndigheder gribe ind over for eventuelle ulovligheder. Da det forekom utilfredsstillende, at der fandtes et væsentligt område, hvor ulovligheder ikke kunne rammes af andre sanktioner end straf, er de kommunale tilsynsmyndigheders kompetence udvidet ved en lovændring i 1984 (lov nr. 210 af 16. maj 1984).

Det bestemmes herefter i KSL § 61, stk. 6, at bestemmelserne om sanktioner mod kommunalbestyrelsen og dens medlemmer efter stk. 1-5 gælder tilsvarende for bl.a.:

Det sociale udvalg og dets medlemmer, selv om det drejer sig om anliggender, der efter lovgivningen er henlagt til udvalgets selvstændige afgørelse.

Den rådmand, til hvem de sociale anliggender er henlagt, selv om det drejer sig om anliggender, der efter lovgivningen er henlagt til vedkommendes selvstændige afgørelse.

Et udvalg nedsat af kommunalbestyrelsen i en magistratskommune til at varetage opgaver efter bistandslovens afsnit VIII og udvalgets medlemmer.

Et kommunalt fællesskab, jfr. § 60, og medlemmerne af fællesskabets organer.

I magistratskommunerne varetages den umiddelbare forvaltning af de sociale opgaver af vedkommende rådmand, bortset fra foranstaltninger i henhold til bistandslovens afsnit VIII om hjælpeforanstaltninger uden samtykke. Disse foranstaltninger varetages af særlige udvalg nedsat af kommunalbestyrelsen med vedkommende rådmand som formand og fra 3-7 kommunalbestyrelsesmedlemmer. Udvalgene tiltrædes af juridisk og pædagogisk-psykologisk sagkyndige, der deltager uden stemmeret.

De her nævnte udvalg omfattes også at sanktionsbestemmelserne. Det følger af forholdets natur, at de sagkyndige, der deltager uden stemmeret, ikke kan underkastes sanktioner.

Tilsvarende sanktionsbestemmelser som i KSL § 61, stk. 1-5 og bestemmelse om, at disse også gælder for socialborgmesteren og udvalget efter BL afsnit VIII (børne- og ungdomsnævnet) findes i den københavnske styrelseslovs § 48.

Det er en konsekvens af tilsynsmyndighedernes beføjelser over for socialudvalget, at tilsynsmyndigheden får tilstrækkelig indsigt i socialudvalgets sager til at kunne vurdere, om der skal anvendes § 61-sanktioner. Dette forekommer dog heller ikke betænkeligt, da tilsynsmyndigheden vil være undergivet samme fortrolighedskrav som andre myndigheder, der behandler sociale sager.

De kommunale tilsynsmyndigheder kan kun efterprøve lovligheden af socialudvalgets afgørelser og altså ikke det skøn, som udøves inden for lovens rammer. I tvivlstilfælde må der forudsættes indhentet en udtalelse fra de sociale tilsynsmyndigheder om, hvorvidt de anser sociallovgivningen for overtrådt.

Ankemuligheder

Det bestemmes i KSL § 61, stk. 7, at kommunalbestyrelsen kan anke tilsynsrådernes afgørelser om annullation til indenrigsministeren. Tilsynsrådernes afgørelser om tvangsbøder, erstatningssøgsmål og indbetaling af beløb til kommunen kan af de pågældende medlemmer af kommunalbestyrelsen ankes til indenrigsministeren.

Det kan ikke antages, at indbringelse af afgørelser om annullation og tvangsbøder har opsættende virkning.

Hvad kan udløse tilsynsmyndighedens indgriben?

En reaktion fra tilsynsmyndighedens side som led i legalitetstilsynets gennemførelse efter den kommunale styrelseslov kan i princippet foranlediges på et hvilket som helst grundlag, der giver tilsynsmyndigheden formodning om, at en kommunalbestyrelse har handlet ulovligt. Som praktiske eksempler kan nævnes klager fra mindretal i kommunalbestyrelsen eller fra borgere. Endvidere kan nævnes tilsynsmyndighedens gennemsyn af kommunens regnskaber, der efter KSL § 54 skal indsendes til tilsynsmyndigheden.

Tilsynsmyndigheden kan også blive inddraget i sagen, dersom kom-

munalbestyrelsen ikke retter sig efter en sektormyndigheds afgørelse, idet normalt kun den kommunale tilsynsmyndighed råder over administrative tvangsmidler. Sektormyndighederne er derfor i reglen henvist til at rette henvendelse til tilsynsmyndigheden med anmodning om at gribe ind efter KSL § 61, hvis deres afgørelse i f.eks. en klagesag ikke frivilligt efterleves af kommunalbestyrelsen.

I praksis har det undertiden været tvivlsomt, om ressortmyndighederne ønskede tilsynsmyndighedens indgriben i en konkret sag. Tvivl kan opstå, hvis ressortmyndigheden ikke udtrykkeligt angiver, at ulovligheden efter myndighedens opfattelse er af en sådan karakter, at en indgriben efter § 61 er ønskelig/påkrævet. Det vil imidlertid normalt være en forudsætning for tilsynsmyndighedens indgriben, at der foreligger en udtalelse fra den myndighed, hvis lovgivning er overtrådt, om, *at* der foreligger en klar ulovlighed, og *at* ulovligheden er så alvorlig, at den ikke kan tolereres, således at anvendelse af § 61-sanktioner af ressortmyndigheden skønnes påkrævet. Normalt vil ressortmyndigheden først have søgt at formå kommunalbestyrelsen til at overholde lovgivningen ved andre, mindre indgribende midler, f.eks. vejledning og henstilling, og det vil da være naturligt at give meddelelse herom i henvendelsen til tilsynsmyndigheden.

Hvis der foreligger en klar udtalelse fra ressortmyndigheden, vil denne normalt blive lagt til grund for tilsynsmyndighedens afgørelse. Tilsynsmyndighederne forbeholder sig dog en ret til selvstændig vurdering af sagen. Det er således yderligere en betingelse, at også tilsynsmyndigheden finder det påkrævet at anvende § 61-sanktioner.

Strafansvar for kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Det bestemmes i KSL § 61 c, der er indsat i KSL ved lov nr. 210 af 16. maj 1984, at et kommunalbestyrelsesmedlem, der gør sig skyldig i grov tilsidesættelse af de pligter, som den pågældendes hverv medfører, straffes med bøde. Simpel uagtsom pligttilsidesættelse straffes dog ikke.

Påtale kan kun ske efter tilsynsmyndighedens begæring. Et tilsynsråds afgørelse herom kan ikke indbringes for indenrigsministeren.

Det strafbare gerningsindhold beskrives som grov tilsidesættelse af de pligter, som den pågældendes hverv medfører. Udtrykket „tilsidesættelse“ omfatter både aktiv handling og tilfælde af pligtforsømmelser og skødesløshed, dvs. tilfælde, hvor et kommunalbestyrelsesmed-

lem har tilsidesat eller undladt at opfylde en handlepligt. Medlemmernes pligter i henseende til at føre tilsyn og kontrol med den kommunale forvaltning er dog ikke særligt vidtgående, og der vil derfor formentlig kun i sjældne tilfælde blive tale om „grov tilsidesættelse“. Medlemmernes selvstændige undersøgelsespligter er heller ikke vidtgående. Hvis der foreligger en redegørelse fra forvaltningen, må medlemmerne normalt kunne lægge denne til grund for deres stillingtagen, medmindre det er oplagt, at redegørelsen er forkert eller mangelfuld. Medlemmerne ifalder normalt ikke ansvar ved at gå mod en indstilling fra forvaltningen. Et ansvar kan dog blive aktuelt, hvis de indså eller klart burde have indset, at de herved overtræder lovgivningen. Det medfører normalt heller ikke noget ansvar at træffe beslutning, uden at der foreligger en redegørelse eller en indstilling, men et ansvar kan komme på tale, hvis det er klart, at sagen er utilstrækkeligt oplyst. Om medlemmernes pligter, ansvar for pligtforsømmelser og frigørelsesmuligheder kan henvises til betænkning nr. 996/1983 om ansvarsplacering og reaktionsmuligheder i kommunestyret, især kapitel III, afsnit 2-5.

Bestemmelsen i § 61 c omfatter også de særlige pligter, som påhviler borgmesteren og andre magistratsmedlemmer, jfr. ordene „pligter, som den pågældendes hverv medfører“. Også hvervet som medlem af eller formand for et udvalg kan medføre særlige pligter.

Om borgmesterens og udvalgsformandens særlige pligter kan henvises til den tidligere omtalte betænkning, kapitel III, afsnit 6 og 7. Om magistratsmedlemmers pligter kan henvises til kapitel XI. Straffebestemmelsen i KSL § 61c omfatter også socialudvalgets medlemmer og dets formand.

Strafframmen er fastsat til bøde. Denne strafframme, hvor bøden kan gradueres efter grovheden, og hvor der ikke er noget maksimum for bødens størrelse, skønnede man ville have tilstrækkelig præventiv virkning. Det må herved tages i betragtning, at der også kan blive tale om valgbarhedsfortabelse efter den kommunale valglov.

Bestemmelsen i KSL § 61 c er naturligvis ikke til hinder for, at der kan straffes efter bestemmelser med andet gerningsindhold, f.eks. straffelovens § 152 om tavshedspligt.

II. Tilsynet efter den sociale styrelseslov.

Bestemmelsen i DSS § 22 blev ændret til den nuværende formulering ved lov nr. 271 af 10. juni 1981. Formålet med denne ændring var at modvirke dobbelt administration. Ved ændringen, der fandt sted samtidig med ændringer i § 10, udgik amtsrådet som egentlig tilsynsmyndighed. I praksis ligger tilsynsfunktionen for bistandslovsområdet m.v. hos socialstyrelsen og for pensions- og dagpengeområdet hos sikringsstyrelsen.

Efter tidligere gældende lovgivning førte socialministeren et overordnet tilsyn med socialvæsenet og tog herunder initiativer med henblik på at rette mulige mangler og misforhold.

En arbejdsgruppe under socialministeriet med repræsentanter fra såvel socialministeriet som indenrigsministeriet har i en rapport „Redegørelse fra socialministeriets arbejdsgruppe om sociallovgivningens regler om tilsyn og om klageadgang. Socialministeriet maj 1984“ beskrevet de gældende regler om det tilsyn, socialministeren har i henhold til § 22 mv. I rapporten anføres det, at den decentralisering af den sociale forvaltning, der har fundet sted i de senere år til kommunale myndigheder, som ikke indgår i et almindeligt underordningsforhold til socialministeren, medfører visse begrænsninger i socialministerens tilsynsforpligtelser.

Det fremgår endvidere af arbejdsgruppens redegørelse, at socialministeriet (sikringsstyrelsen/socialstyrelsen) ikke i medfør af bestemmelsen kan gribe direkte ind i den enkelte afgørelse, men at ministeriet har en pligt til at reagere, såfremt der fremkommer oplysninger, der kan være udtryk for, at der består et forhold, som er ulovligt, eller sociallovgivningens generelle niveauer ikke opfyldes. Ministeriet og styrelserne vil kunne handle på grundlag af oplysninger til ministeriet eller styrelserne om kommunernes budgetter, statistik over sociale forhold m.v.

Såfremt man finder, at der kan konstateres ulovligheder, kan man henstille, at loven overholdes, og man kan, såfremt der opstår behov for anvendelse af sanktioner, rette henvendelse til tilsynsmyndighederne. Efter en ændring i den kommunale styrelseslov § 61, vil tilsynsmyndigheden også kunne anvende sanktioner overfor det sociale udvalg, hvor det handler indenfor en selvstændig kompetence, jfr. ovenfor under I.

Arbejdsgruppen finder, at det omhandlede tilsyn må antages at

være gældende også uden udtrykkelig lovbestemmelse, dvs. uanset bestemmelsen i § 22. Iøvrigt henvises til note 8 til § 26 om den mere konkrete tilsynsbeføjelse socialministeren har i medfør af § 26.

§ 23[1]

Socialministeren og indenrigsministeren kan af kommunerne, amtskommunerne og af institutioner, der virker ved offentlig anerkendelse eller støtte, fordre alle oplysninger, som skønnes fornødne.

1. Efter KSL § 63 skal kommunalbestyrelserne, herunder amtsrådene, tilvejebringe og meddele vedkommende minister de oplysninger, som denne måtte forlange om forhold i kommunen (amtskommunen). Efter den københavnske styrelseslovs § 50 påhviler en tilsvarende pligt borgerrepræsentationen og magistraten. Bestemmelsen i § 23 har således alene selvstændig betydning i forhold til de omhandlede institutioner.

Det udtales i bemærkningerne til § 23, at socialministerens og indenrigsministerens adgang til at fordre alle fornødne oplysninger fra vedkommende myndigheder og institutioner må betragtes som et naturligt led i tilsynsfunktionerne, og at bestemmelsen herudover vil kunne anvendes som grundlag for tilvejebringelsen af nødvendige statistiske oplysninger eller oplysninger om forsøgsvirksomhed eller erfaringer, som bør kunne formidles på landsomfattende basis.

§ 24[1]

Socialministeren kan bemyndige socialstyrelsen eller en anden central styrelse til i nærmere angivet omfang at udøve beføjelser, som i denne lov er tillagt socialministeren.

1. Det drejer sig om socialministerens beføjelser i følgende bestemmelser:

§ 8, hvorefter socialministeren kan godkende særlige ordninger til varetagelse af socialudvalgets funktioner i kommuner med magistratsordning. § 14, stk. 2, hvorefter socialministeren kan fastsætte regler

om godkendelse af visse projekter. § 17, stk. 2, hvorefter socialministeren efter forhandling med indenrigsministeren fastsætter nærmere regler for socialcentrets virksomhed. § 18, stk. 1, hvorefter socialministeren udpeger eller beskikker visse medlemmer af revaliderings- og pensionsnævnet. § 18, stk. 3, hvorefter socialministeren fastsætter nævnets forretningsorden, og hvorefter ministeren kan bemyndige nævnet til at henvise visse sager til formandens afgørelse. § 18 b, stk. 5, hvorefter socialministeren fastsætter forretningsordenen for amtsankenævnet. § 18 c, hvorefter socialministeren fastsætter regler om oprettelse af rådgivende forbrugerorganer i amtet. § 19, stk. 1, hvorefter socialministeren udpeger eller beskikker visse medlemmer af revaliderings- og pensionsnævnet for Københavns og Frederiksberg kommuner. § 19a, hvorefter socialministeren fastsætter regler om oprettelse af rådgivende forbrugerorganer i Københavns og Frederiksberg kommuner. § 21, stk. 1, hvorefter socialministeren kan fastsætte bestemmelser om, i hvilket omfang socialstyrelsens chef skal anvende styrelsesrådet. § 21, stk. 3, hvorefter socialministeren udpeger visse medlemmer til styrelsesrådet. § 22, hvorefter socialministeren fører tilsyn med kommunernes og amtskommunernes socialvæsen. § 23 om socialministerens adgang til at afkræve visse oplysninger. § 25a, hvorefter socialministeren fastsætter regler om nedsættelse af et centralt handicapråd m.v. § 26, stk. 2, hvorefter socialministeren fastsætter regler for udarbejdelse af planer for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed i kommuner og amtskommuner. § 26, stk. 4, hvorefter socialministeren skal påse, at planerne er udarbejdet i overensstemmelse med de fastsatte regler m.v., samt i forbindelse hermed træffe afgørelse omkring planerne. § 26, stk. 6, hvorefter socialministeren på grundlag af planerne udarbejder en redegørelse for udviklingen på det sociale og sundhedsmæssige område.

§ 25

Ophævet ved lov nr. 271 af 10. juni 1981.

§ 25a [1]

Socialministeren fastsætter regler om nedsættelse af et centralt handicapråd og om rådets sammensætning og opgaver. Staten afholder udgifterne ved rådets virksomhed.

1. Bestemmelsen blev indført ved lov nr. 258 af 8. juni 1978 som et led i lovkomplekset omkring særforsorgens udlægning. I de tidligere særlige love om for sorgen for åndssvage og andre særlig svagt begavede og vedrørende foranstaltninger omkring døve, tunghøre, blinde m.v. havde der været centrale og lokale vejledende råd inden for disse områder. Disse råd bortfaldt med ophævelsen af lovene.

Regler for handicaprådet er fastsat i socialministeriets bekendtgørelse nr. 299 af 26. juni 1976 om nedsættelse af et centralt handicapråd.

Kapitel 8

Planlægning

§ 26[1]

Kommunalbestyrelsen og amtsrådet udarbejder en plan for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed i kommunen, henholdsvis amtskommunen[2].

Stk. 2. Socialministeren fastsætter nærmere regler[3] for udarbejdelsen af planer, herunder om tidsfrister herfor, den periode og det sagsområde, planerne skal dække, koordineringen til tilgrænsende områder og om revision af planerne.

Stk. 3. Ved udarbejdelsen af planerne efter stk. 1 samarbejder kommunalbestyrelsen og amtsrådet med henblik på at koordinere planerne[4]. Amtsrådet udarbejder efter hver planrevision en redegørelse for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed under kommunerne og amtskommunen[5].

Stk. 4. Kommunalbestyrelsens og amtsrådets planer indsendes til socialministeren, der påser, at de for planlægningen fastsatte regler er fulgt, at kommunens og amtskommunens pligt efter lovgivningen til at tilvejebringe social og sundhedsmæssig service er opfyldt, samt at de samfundsmæssige hensyn til forbrug af ressourcer er tilgodeset[6]. Socialministeren kan meddele kommunalbestyrelsen og amtsrådet sine bemærkninger til planerne[7]. Socialministeren kan herunder bestemme, at en plan efter kommunalbestyrelsens, henholdsvis amtsrådets, fornyede gennemgang helt eller delvis skal godkendes af socialministeren. Nægtelse af godkendelse kan kun ske efter forudgående forhandling med pågældende kommunalbestyrelse eller amtsråd[8].

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen og amtsrådet udøver sin virksomhed på sociale og sundhedsmæssige områder i overensstemmelse med den senest vedtagne social- og sundhedsplan[9].

Stk. 6. På grundlag af de indkomne planer udarbejder socialministeren en redegørelse for udviklingen på det sociale og sundhedsmæssige område. Redegørelsen udsendes til amtsråd og kommunalbestyrelser[10].

Stk. 7. I det omfang planerne indeholder foranstaltninger, der hører under indenrigsministerens område, udøver socialministeren sine funktioner efter bestemmelserne i denne paragraf efter forhandling med indenrigsministeren[11].

1. Kapitel 8 blev ændret ved lov nr. 163 af 27. april 1983. Ved samme lov blev §§ 4, 11 og 12, 2. punktum, samt § 19, stk. 3 ophævet, og § 5, stk. 1, ændret, så bestemmelsen i dette stykke om rammerne for udbygningsplaner og underretningspligten til amtsrådet blev ophævet. Endvidere blev § 19, stk. 2 ændret, så der henvises til bestemmelserne vedrørende planer for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed i § 26 og ikke til de hidtidige regler om udbygningsplaner i § 11.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår det, at man som hovedformål havde at skabe grundlag for at gøre planlægningen mere anvendelig end hidtil for den politiske beslutningsproces i den enkelte kommune og amtskommune og i forbindelse hermed at understøtte og fremme omstilling og nytænkning.

Det fremgår endvidere, at efter den hidtidige lovs § 11 påhvilede det kommunalbestyrelser og amtsråd at udarbejde en plan for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed i kommunen/amtskommunen. Planen skulle dække en periode på 5 år og optages til revision én gang om året. I forbindelse med de årlige revisioner skulle planerne indsendes til de centrale myndigheder.

De første planer blev udarbejdet 1974/75 og dækkede perioden 1975-80. Ved de årlige revisioner rykkes planperioden 1 år. De seneste planer var indsendt i 1982 og dækkede perioden 1983-88. Der var således tale om en rullende planlægning.

Planlægningen skal bidrage til en samlet koordineret og langsigtet prioritering indenfor social- og sundhedsområdet og skabe overblik og sammenhæng mellem de mange forskellige foranstaltninger. Endvidere skal planlægningen åbne mulighed for koordinering med andre forvaltningsområder og fungere som informationssystem mellem forvaltningsområder og mellem kommuner og amtskommuner.

Det siges endvidere i bemærkningerne, at for de centrale myndigheder er social- og sundhedsplanerne i første række et informationssystem, der kan give indseende med tendenser i udviklingen på området.

Som baggrund for ændringsforslaget peges der desuden dels på de

senere års tendenser til, at udbygningsplanlægning er blevet for plan- og skemaorienteret, hvilket har gjort den vanskelig anvendelig som politisk beslutningsgrundlag. Dels peges på igangværende bestræbelser på at etablere et fælles og koordineret system for offentlig sektorplanlægning. Der henvises her til planredegørelse 2: Samordning af data i offentlig budgetplanlægning afgivet i 1978 af finansministeriet. Disse overvejelser er videreført i et under finansministeriet nedsat permanent planinformationsudvalg og udvalg knyttet hertil.

Ved ændringen af den sociale styrelseslov på dette punkt forventede man, under hensyntagen til det sociale og sundhedsmæssige områdes særlige karakter, at skabe mulighed for en løbende tilpasning af det sociale og sundhedsmæssige planlægningssystem i overensstemmelse med de beslutninger, der måtte blive truffet om udvikling og gensidige tilpasninger i de offentlige sektorplanlægningssystemer.

Endelig peges der på, at man gennem de foreslåede ændringer giver mulighed for at fastsætte regler om en mere langsigtet planlægning og mere fleksible regler om revision og om koordinering med andre sektorer og udvidelse af dækningsområdet i det omfang, det viser sig praktisk muligt. Man tilsigtede ingen ændringer i formålet med planlægningen, men at planlægning blev gjort mere anvendelig for den politiske beslutningsproces i den enkelte kommune/amtskommune. Hensigten er således, at planlægningen kan styrke det lokale selvstyre og understøtte omprioritering og omstilling.

I forhold til de hidtidige bestemmelser om udbygningsplanlægning i lovens § 11 er hovedændringen, at amtskommunerne ikke længere har hovedansvaret for en udbygningsplan for det sociale og sundhedsmæssige område. Kommunalbestyrelserne skulle efter § 11 udarbejde forslag til planer for udbygningen og indsende disse til amtsrådet, der skulle sikre en koordinering. Efter den nye bestemmelse er kommunalbestyrelse og amtsråd principielt ligestillede og skal ved udarbejdelsen af planerne samarbejde med henblik på koordinering. En anden ændring er, at planerne efter de hidtidige bestemmelser skulle dække en periode på mindst 5 år og revideres en gang om året. Efter de nu vedtagne bestemmelser fastsætter socialministeren regler for, hvilken periode planerne skal dække og for revision af dem.

2. Efter den sociale styrelseslov i 1970 lå hele initiativet til udbygningsplanerne hos amtsrådet. Ved en ændring i § 11 i 1975 fik kommu-

nalbestyrelsen selvstændigt ansvar for at udarbejde forslag til udbygningsplan for kommunens sociale og sundhedsmæssige virksomhed. Amtskommunen skulle udarbejde en plan for udbygningen af det sociale og sundhedsmæssige område, medens kommunalbestyrelsen skulle udarbejde et forslag til plan til brug for amtsrådet, der ved forhandling med kommunalbestyrelsen kunne sikre koordinering. Kommunalbestyrelsen og amtsrådet er nu blevet sidestillet.

3. Socialministeren har i cirkulære nr. 181 af 14. november 1983 om social- og sundhedsplanlægning fastsat regler for planernes fagområde, indhold, tidshorisont, revision og ajourføring samt vedtagelse. Cirkulæret er optaget som bilag 4, side 158 f.

Vedrørende planens indhold er det fastsat, at der dels skal være en politisk sammenfatningsdel, der angiver planens hovedindhold, problemformuleringer og prioriteringer og dels en basisdel, der udgør underlaget for den politiske sammenfatningsdel.

Tidshorisonten for planerne er fastsat til en 2-årig statusperiode og en 4-årig programperiode, der sammenfalder med budgetoverslagsperioden. Herudover skal der være en perspektivperiode på 8 år regnet fra et revisionsår.

Vedrørende revision og ajourføring er det fastsat, at planen skal revideres hvert 4. år og ajourføres hvert år.

Planerne skal vedtages i september måned i tilknytning til budgetvedtagelsen og indsendes til socialstyrelsen inden udgangen af oktober. Kommunalbestyrelsen skal samtidig sende sin plan til amtsrådet. Amtsrådet skal hvert år udarbejde en redegørelse for den sociale og sundhedsmæssige virksomhed i hele amtskommunen og sende den til socialstyrelsen og kommunalbestyrelserne i hele amtskommunen inden udgangen af januar.

4. Der er ikke i socialministeriets cirkulære om social- og sundhedsplanlægning – se bilag 4, side 158 – fastsat nærmere regler om dette samarbejde, udover at kommunalbestyrelsen skal sende sin plan til vedkommende amtsråd samtidig med at den indsendes til socialstyrelsen.

Efter den tidligere bestemmelse i § 11, stk. 3, skulle kommunalbestyrelsens planforslag indsendes til amtsrådet, der ved forhandling med kommunalbestyrelsen foretog den fornødne koordinering.

5. Redegørelsen skal, efter socialministeriets cirkulære nr. 181 af 14. november 1983 § 5, stk. 2, udarbejdes een gang årligt og indsendes til socialstyrelsen og kommunalbestyrelserne i amtskommunen inden udgangen af januar måned.

6. Dette punktum svarer til den tidligere bestemmelse i § 11, stk. 4. I socialministeriets cirkulære nr. 181 af 14. november 1983 § 5 er det fastsat, at planerne skal indsendes til socialstyrelsen inden udgangen af oktober måned.

7. Denne bestemmelse om at socialministeren kan meddele kommunalbestyrelsen og amtsrådet sine bemærkninger til planerne er ny i forhold til den tidligere bestemmelse i § 11. Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med både adgangen til at bestemme, at planen påny skal gennemgås, og bestemmelsen i stk. 6, om at socialministeren skal udarbejde en redegørelse for udviklingen for det sociale og sundhedsmæssige område. Den er samtidig et naturligt led i kravet om ajourføring og revision af planerne.

8. Efter den tidligere bestemmelse i § 11, stk. 4, sidste punktum, kunne socialministeren ligeledes bestemme, at en udbygningsplan efter revision, efter forhandling med såvel indenrigsministeren som de berørte kommuner og amtskommuner, skulle godkendes af socialministeren. Med den formulering bestemmelsen nu har, kan det kræves allerede før en revision, og socialministeren behøver ikke længere en drøftelse med indenrigsministeren, men alene med pågældende kommunalbestyrelse eller amtsråd. Socialministeren har gennem denne bestemmelse en mere konkret og detaljeret funktion end efter den generelle tilsynsbestemmelse i § 22.

9. I bestemmelsen, hvorefter kommunalbestyrelsen og amtsrådet skal udøve virksomheden på det sociale og sundhedsmæssige område i overensstemmelse med seneste vedtagne planer, ligger, at planerne er bindende for kommunalbestyrelsen og amtsrådet, også uanset de ikke er godkendt af socialministeren. Ved seneste vedtagne social- og sundhedsplan må forstås den senest indsendte ajourførte plan, jvf. ovenfor note 5.

10. Tidligere var der ikke i loven en pligt til at udarbejde en sådan redegørelse. Socialstyrelsen har imidlertid hvert år udarbejdet en planredegørelse, der normalt udkommer i juni måned. Redegørelse 84 om social- og sundhedsplanlægning var den første efter lovens vedtagelse. Bestemmelsen lovfæster således den hidtidige praksis.

11. De områder, der henhører under indenrigsministeriets ressort, er de sundhedsmæssige områder. Efter den nu ophævede § 11, stk. 4, skulle alle udbygningsplaner forelægges indenrigsministeren.

Kapitel 9

Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser m.v.

§ 27

Loven træder i kraft den 1. juli 1970. §§ 11[1], 12[2], § 17, stk. 2[3], og § 18[4], træder dog først i kraft på et senere tidspunkt, der fastsættes af socialministeren.

1. § 11 er ved socialministeriets bekendtgørelse nr. 351 af 27. juni 1974 trådt i kraft d. 1. september 1974 og er ved lov nr. 163 af 27. april 1983 ophævet pr. 1. januar 1984.

2. § 12 er ved socialministeriets bekendtgørelse nr. 547 af 24. oktober 1975 trådt i kraft d. 1. april 1976.

3. § 17, stk. 2, er ved socialministeriets bekendtgørelse nr. 598 af 5. december 1974 trådt i kraft fra denne dato.

4. § 18 er ved socialministeriets bekendtgørelse nr. 547 af 24. oktober 1975 trådt i kraft den 1. april 1976.

§ 28

(Overgangsbestemmelse, udeladt).

§ 29

Det i § 6 nævnte sociale udvalg træder i stedet for det i lov om offentlig forsorg § 2, jfr. § 3, nævnte udvalg[1]. De opgaver, der varetages af de i lov om offentlig forsorg § 4 nævnte socialkontorer, henlægges til den i denne lovs § 9 nævnte forvaltning[2].

1. Se note 2 til § 6.

2. Se note 1 til § 9.

§ 30

(Overgangsbestemmelse, udeladt).

§ 31

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

BILAG

Bilag 1

Socialministeriets bekendtgørelse nr. 121 af 28. marts 1985 af forretningsorden for revaliderings- og pensionsnævnene

I henhold til § 18, stk. 3, i lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender, jfr. lovbekendtgørelse nr. 513 af 1. november 1983, som senest ændret ved § 1 i lov nr. 54 af 20. februar 1985, fastsættes følgende forretningsorden for revaliderings- og pensionsnævnene:

§ 1. Revaliderings- og pensionsnævnet består af en formand og 7 medlemmer samt stedfortrædere, jfr. den sociale styrelseslov § 18, stk. 1.

Stk. 2. Revaliderings- og pensionsnævnet træffer afgørelse i sager om sociale pensioner, dagpenge og social bistand, i det omfang det er fastlagt i lovgivningen.

Stk. 3. Amtskommunens socialcenter virker som sekretariat for revaliderings- og pensionsnævnet. I Københavns og Frederiksberg kommuner varetages sekretariatsopgaverne af kommunernes social- og sundhedsforvaltning.

Forberedelse af sagerne

§ 2. Sager, der efter den sociale lovgivning skal forelægges revaliderings- og pensionsnævnet til afgørelse, indsendes til amtskommunens socialcenter.

§ 3. Formanden eller nævnet kan bestemme, at en sag skal genoptages til behandling i nævnet.

§ 4. Ingen må deltage i behandlingen af en sag, når

- a) vedkommende er interesseret i udfaldet eller er repræsentant for en, der er interesseret i udfaldet,
- b) vedkommende er beslægtet eller besvogret i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søskendebørn med en af de under a) nævnte personer eller er sådanne personers ægtefælle, værge, adoptiv- eller plejefader eller -moder, adoptiv- eller plejebarn.
- c) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes fuldstændige upartiskhed.

Stk. 2. Den, der finder, at der kan rejses spørgsmål om inhabilitet, skal omgående underrette den, der er ansvarlig for sagsforberedelsen, herom.

§ 5. Det påhviler socialcentret at sørge for, at sagen er forsvarligt oplyst og forberedt, inden den forelægges for revaliderings- og pensionsnævnet, og at sagen behandles uden unødigt forsinkelse.

Stk. 2. Der skal til ansøgeren og eventuelt til andre, hvis forhold sagen vedrører, sendes anerkendelse af modtagelsen af sagen med angivelse af journalnummer. I meddelelsen til ansøgeren skal socialcentret endvidere gøre opmærksom på ansøgerens adgang til at fremkomme med yderligere bemærkninger.

§ 6. Socialcentret drager omsorg for, at der til brug ved sagens behandling findes de sagsakter, der har foreligget ved behandlingen af sagen i det sociale udvalg.

Stk. 2. Socialcentret tager stilling til, hvilke oplysninger der i øvrigt skal indhentes til brug ved sagens behandling, herunder

- 1) om der skal indhentes speciallægeerklæringer og udtalelser fra andre særligt sagkyndige, og om hvilke sagkyndige, herunder ansøgerens egen læge og sagsbehandler i kommunen, der skal indkaldes til møde under sagsforberedelsen eller deltage i behandlingen af sagen i nævnets møde,
- 2) om der skal indhentes sygejournaler eller udskrifter heraf,
- 3) om den, sagen vedrører, skal opfordres til at lade sig undersøge af en læge eller lade sig indlægge til observation,
- 4) om den, sagen vedrører, skal indkaldes til personlig eller eventuelt ved en repræsentant under forberedelsen af sagen eller i mødet at fremsætte sine synspunkter og afgive forklaring i sagen,
- 5) om der skal indhentes yderligere oplysninger om ansøgerens forhold, eventuelt ved undersøgelse på stedet.

Stk. 3. Socialcentret forelægger

eventuelle tvivlsspørgsmål under sagsforberedelsen for nævnets formand til afgørelse. Nævnets formand træffer også afgørelse af, om der skal optages retsligt forhør i medfør af retsplejelovens § 1018.

Afholdelse af møder og mødeindkaldelse

§ 7. Når socialcentret har gennemgået en sag, forelægges den for formanden med begrundet indstilling, herunder om, hvorvidt sagen skal afgøres på et møde i nævnet, eller afgørelsen skal træffes af formanden på nævnets vegne, jfr. § 15.

Stk. 2. Socialcentret indkalder til møderne, der afholdes så ofte, det er påkrævet. Såfremt formanden eller et af de øvrige medlemmer er forhindret i at give møde, eller der foreligger inhabilitet, jfr. § 4, sørger socialcentret for indkaldelse af stedfortræder.

§ 8. Indkaldelse til møde skal ske med rimeligt varsel.

Stk. 2. Dagsorden for mødet samt det materiale, der er nødvendigt for sagernes behandling, udsendes så vidt muligt samtidig med mødeindkaldelsen. Sagens akter skal i øvrigt være til gennemsyn på medlemmernes anmodning.

Nævnsbehandling af sagerne

§ 9. Formanden leder mødet.

Stk. 2. Formanden kan bestemme, at en sag kan afgøres ved forenklet mødebehandling. Sagen udsendes i så fald til medlemmerne med indstilling om afgørelsen og drøftes kun på møde, hvis et medlem ønsker det.

Stk. 3. Den nødvendige sekretærbistand ydes af socialcentret, der i

øvrigt efter formandens bestemmelse kan indkalde personale fra socialcentret, herunder lægelige rådgivere, sagsbehandleren i kommunen og ansøgerens egen læge til at deltage i mødet uden stemmeret. Retningslinjer for vederlag til specialister fastsættes af amtskommunen, der afholder udgifterne hertil.

§ 10. Det påhviler ethvert medlem at gøre opmærksom på forhold, der kan give anledning til tvivl om medlemmets habilitet, jfr. § 4. Rejses der under behandlingen af sagen spørgsmål om habilitet, afgør nævnet, om pågældende kan medvirke ved behandlingen af sagen. Den pågældende er ikke afskåret fra at deltage i afgørelsen af spørgsmålet om habilitet.

§ 11. Det kan besluttes at indkalde den, sagen vedrører, til mødet, hvor vedkommende kan fremsætte sine synspunkter og afgive forklaring i sagen enten personligt eller ved en repræsentant. Reglerne i § 13 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Ethvert medlem kan forlange, at én eller flere af socialcentrets sagkyndige er til stede i mødet.

Stk. 3. Ethvert medlem kan forlange sagen udsat til behandling på et følgende møde, hvis medlemmet ikke finder sagen tilstrækkeligt oplyst.

§ 12. Nævnet er beslutningsdygtigt, når formanden eller dennes stedfortræder og mindst 4 medlemmer eller disses stedfortrædere er til stede.

Stk. 2. Sagen afgøres ved enstemmighed eller flertal. Ved stemmelighed er formandens stemme udslag-

Forretningsorden. Rev.- og pensionsnævn

vende. Ved afstemning stemmer det yngre medlem før det ældre, og formanden altid sidst.

§ 13. Der føres en protokol, i hvilken revaliderings- og pensionsnævnets beslutninger indføres. Et medlem kan kræve tilført protokollen en kort begrundelse for sit standpunkt eller bemærkning om afvigende standpunkt.

Foreløbige afgørelser

§ 14. Nævnet kan træffe en foreløbig afgørelse om tilkendelse af en ydelse og udsætte spørgsmålet om endelig tilkendelse på nærmere undersøgelse.

Stk. 2. Formandens foreløbige afgørelser i henhold til lov om social pension § 59, stk. 3, skal forelægges nævnet uden unødigt forsinkelse.

Afgørelser af sager uden mødebehandling

§ 15. Nævnet kan bemyndige formanden til at træffe afgørelse på nævnets vegne i sager om ydelser efter lov om social pension samt i sager om bistand efter bistanndsloven, hvis følgende betingelser alle er opfyldt:

- 1) at socialcentret er enig i det sociale udvalgs indstilling og finder, at afgørelsen må træffes i overensstemmelse med indstillingen,
- 2) formanden skønner, at de foreliggende oplysninger i tilstrækkelig grad belyser sagen, og at de fører til en afgørelse i overensstemmelse med indstillingen og
- 3) at sagen i øvrigt ikke frembyder tvivl.

§ 16. Hvis en afgørelse, der er truffet af formanden efter § 15, indbrin-

ges for den sociale ankestyrelse, skal sagen, inden udtalelse afgives til ankestyrelsen, forelægges på et møde i nævnet, der kan træffe en ny afgørelse.

Revaliderings- og pensionsnævnets afgørelser m.v.

§ 17. Revaliderings- og pensionsnævnets afgørelse udfærdiges skriftligt med begrundelse og underskrives af formanden eller den, der bemyndiges hertil.

§ 18. Socialcentret skal sørge for, at revaliderings- og pensionsnævnets beslutninger udføres uden unødigt forsinkelse. Socialcentret skal endvidere sørge for, at underretning om afgørelsen samt vejledning om klageadgang og klagefrist udsendes uden unødigt forsinkelse.

Stk. 2. Hvis nævnet beslutter, at en sag skal optages til ny vurdering på et senere af nævnet fastsat tidspunkt, påhviler det socialcentret at påse, at sagen genoptages.

§ 19. Nævnet skal underrettes om den sociale ankestyrelses afgørelser i sager, hvor nævnets afgørelse er indbragt for ankestyrelsen.

Indsendelse og offentliggørelse af afgørelser

§ 20. Nævnet indsender løbende til sikringsstyrelsen eller socialstyrelsen afgørelser, der er af principiel betydning, vejledende om nævnets praksis eller som i øvrigt skønnes at være af generel interesse.

Stk. 2. Styrelserne drager omsorg for offentliggørelse i fornødent omfang i „SM-Sociale Meddelelser“.

Stk. 3. Det må ikke af de offent-

liggjorte afgørelser fremgå, hvem de vedrører.

Forskellige bestemmelser

§ 21. Formanden kan indkalde medlemmer, stedfortrædere, sekretariatspersonale og særligt sagkyndige eller én eller flere af disse grupper til fællesmøder.

Stk. 2. På disse møder kan drøftes ethvert spørgsmål, der har betydning for revaliderings- og pensionsnævnets praksis.

§ 22. Der påhviler nævnets medlemmer og de personer, der i øvrigt er knyttet til nævnet, tavshedspligt.

Stk. 2. Hvis formanden finder, at en person har overtrådt sin tavshedspligt, indberettes dette til socialministeren.

§ 23. Til intern kontrol udarbejder socialcentret løbende en oversigt over antallet af modtagne og afgjorte sager. Oversigten skal tillige indeholde oplysninger om den tid, der sædvanligvis bruges til behandling af sagerne. Oversigten indsendes efter hvert kalenderår til sikringsstyrelsen og socialstyrelsen.

§ 24. Med henblik på forenkling og tydeliggørelse af de gældende retsregler påhviler det nævnet at informere sikringsstyrelsen eller socialstyrelsen om regler, som giver anledning til administrative vanskeligheder.

§ 25. Bekendtgørelsen har virkning fra den 1. april 1985. Samtidig ophæves bekendtgørelse nr. 166 af 15. marts 1976 som ændret ved bekendtgørelse nr. 571 af 30. november 1983.

Bilag 2

Socialministeriets bekendtgørelse nr. 120 af 28. marts 1985 af forretningsorden for amsankenævnene

I henhold til § 18 b, stk. 5, i lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender, jfr. lovbekendtgørelse nr. 513 af 1. november 1983, som senest ændret ved § 1 i lov nr. 54 af 20. februar 1985, fastsættes følgende forretningsorden for amsankenævnene:

§ 1. Amsankenævnet består af statsamtmanden som formand og 2 medlemmer samt disses stedfortrædere, jfr. den sociale styrelseslovs § 18 a.

Stk. 2. Amsankenævnet er klageinstans for afgørelser, truffet af det sociale udvalg, i det omfang, det er fastlagt i lovgivningen. Amsankenævnet er endvidere klageinstans i kommunalbestyrelsens afgørelser om boligstøtte og lån efter §§ 48-50 i lov om individuel boligstøtte.

Stk. 3. Amtskommunens socialcenter virker som sekretariat for amsankenævnet.

Forberedelse af sagerne

§ 2. Klager over de i § 1, stk. 2, nævnte afgørelser modtages af socialcentret. Socialcentret behandler straks spørgsmålet, om en eventuel klagefrist er overholdt.

Stk. 2. Hvis klagefristen er overskredet, forelægges sagen for formanden til endelig afgørelse af, om der i det enkelte tilfælde foreligger særlige grunde, som bevirker, at der kan ses bort fra overskridelse af fristen.

§ 3. Formanden eller nævnet kan bestemme, at en sag skal genoptages til behandling i nævnet.

§ 4. Ingen må deltage i behandlingen af en sag, når

- a) vedkommende er interesseret i udfaldet eller er repræsentant for en, der er interesseret i udfaldet,
- b) vedkommende er beslægtet eller besvogret i op- eller nedstigende linje eller i sidelinjen så nær som søskendebørn med en af de under a) nævnte personer eller er sådanne personers ægtefælle, værge, adoptiv- eller plejefader eller -moder, adoptiv- eller plejebarn,
- c) der i øvrigt foreligger omstændigheder, som er egnede til at vække tvivl om vedkommendes fuldstændige upartiskhed.

Stk. 2. Den, der finder, at der kan rejses spørgsmål om inhabilitet, skal omgående underrette den, der er an-

svarlig for sagsforberedelsen, herom.

Stk. 3. Ved forberedelsen af en sag må det endvidere påses, at bestemmelsen om de særligt sagkyndiges habilitet i § 18 b, stk. 4, i den sociale styrelseslov overholdes.

§ 5. Det påhviler socialcentret efter formandens bestemmelse at sørge for, at sagen er forsvarligt oplyst og forberedt, inden den forelægges for amtsankenævnet, og at sagen behandles uden unødigt forsinkelse.

Stk. 2. Der skal til klageren og eventuelt til andre, hvis forhold afgørelsen vedrører, sendes anerkendelse af modtagelsen af klagen med angivelse af sagens journalnummer. Denne meddelelse skal endvidere indeholde opfordring til snarest at fremkomme med eventuelle yderligere bemærkninger.

§ 6. Til brug ved sagens behandling skal der foreligge en begrundelse for den påklagede afgørelse samt de sagsakter, herunder eventuelle udtalelser fra særligt sagkyndige, der har foreligget ved behandlingen af sagen i det sociale udvalg.

Stk. 2. Ved socialcentrets forberedelse af en sags behandling tages stilning til:

- 1) om der skal indhentes udtalelser fra særligt sagkyndige, og om disse skal deltage ved behandlingen af sagen i amtsankenævnets møde,
- 2) om der skal indhentes sygehusjournaler eller udskrifter heraf,
- 3) om den, sagen vedrører, skal opfordres til at lade sig undersøge af en læge eller lade sig indlægge til observation,
- 4) om den, sagen vedrører, skal ind-

kaldes til personlig eller eventuelt ved en repræsentant under forberedelsen af sagen eller i mødet at fremsætte sine synspunkter og afgive forklaring i sagen,

- 5) om der skal indhentes yderligere oplysninger om klagerens forhold, eventuelt ved undersøgelse på stedet.

Stk. 3. Socialcentret forlægger eventuelle tvivlsspørgsmål under sagsforberedelsen for nævnets formand til afgørelse. Nævnets formand træffer også afgørelse af, om der skal optages retsligt forhør i medfør af retsplejelovens § 1018.

Afholdelse af møder og mødeindkaldelse

§ 7. Når socialcentret har behandlet en sag, forelægges den for formanden med begrundet indstilling, herunder om, hvorvidt sagen skal forelægges på et møde i nævnet, eventuelt ved forenklet mødebehandling, jfr. § 9, stk. 2, eller afgørelsen kan træffes af formanden på nævnets vegne, jfr. § 16.

Stk. 2. Formanden indkalder til møderne, der afholdes så ofte, det er påkrævet. Hvis et medlem er forhindret i at give møde, eller der foreligger inhabilitet, sørger socialcentret for indkaldelse af stedfortræder.

§ 8. Indkaldelse til møde skal ske med rimeligt varsel.

Stk. 2. Dagsorden for mødet samt det materiale, der er nødvendigt for sagernes behandling, udsendes så vidt muligt samtidig med mødeindkaldelsen. Sagens akter skal i øvrigt være til gennemsyn på medlemmernes anmodning.

Nævnsbehandling af sagerne

§ 9. Formanden leder mødet.

Stk. 2. Formanden kan bestemme, at en sag kan afgøres ved forenklet mødebehandling. Sagen udsendes i så fald til medlemmerne med indstilling om afgørelsen og drøftes kun på møde, hvis et medlem ønsker det.

Stk. 3. Den nødvendige sekretærbistand ydes af socialcentret. Personalet fra socialcentret kan i øvrigt efter formandens bestemmelse deltage i mødet uden stemmeret.

§ 10. Intet af medlemmerne må deltage i behandlingen af en sag, når vedkommende har deltaget i 1. instansens afgørelse af sagen, eller når sagen vedrører personer, vedkommende er knyttet til, eller forhold, vedkommende er personligt interesseret i, jfr. § 4.

Stk. 2. Det påhviler ethvert medlem at gøre opmærksom på forhold, der kan give anledning til tvivl om medlemmets habilitet. Rejses der under behandlingen af sagen spørgsmål om habilitet, afgør nævnet, om pågældende kan medvirke ved behandlingen af sagen. Den pågældende er ikke afskåret fra at deltage i afgørelsen af spørgsmålet om habilitet.

Stk. 3. Hvis hensynet til habilitetsbetragtninger gør det ønskeligt, kan et amtsankenævn træffe aftale med amtsankenævnet for et andet amt om, at dette amtsankenævn behandler og træffer afgørelse i sagen.

§ 11. Det kan besluttet at indkalde den, sagen vedrører, til mødet, hvor vedkommende kan fremsætte sine synspunkter og afgive forklaring i sagen enten personligt eller ved en re-

præsentant. Reglerne i § 14 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Ethvert medlem kan forlange sagen udsat til behandling på et følgende møde, hvis medlemmet ikke finder sagen tilstrækkeligt oplyst.

§ 12. Ved behandlingen af skønmæssige afgørelser, der er truffet af sociale udvalg eller social- og sundhedsforvaltningen på det sociale udvalgs vegne, bør nævnet tage udgangspunkt i, at det udøvede skøn kun tilsidesættes, hvis det ikke er lovligt eller rimeligt.

§ 13. Nævnet er kun beslutningsdygtigt, når dets 3 medlemmer eller stedfortrædere er til stede.

Stk. 2. Sagen afgøres ved enstemmighed eller flertal. Ved afstemning stemmer det yngre medlem før det ældre, og formanden altid sidst.

§ 14. Der føres en protokol, i hvilken amtsankenævnets beslutninger indføres. Et medlem kan kræve tilført protokollen en kort begrundelse for sit standpunkt eller bemærkning om afvigende standpunkt.

Foreløbige afgørelser

§ 15. Formanden kan træffe en foreløbig afgørelse, jfr. den sociale styrelseslovs § 18 b, stk. 5, i de tilfælde, hvor der er tale om en øjeblikkelig opstået trangssituation, og hvor det vil medføre en væsentlig skade for klageren, hvis afgørelsen skal afvente mødebehandling.

Stk. 2. Formandens foreløbige afgørelse skal hurtigst muligt og senest inden 1 måned behandles i et møde i amtsankenævnet.

Stk. 3. Formandens foreløbige afgørelse kan ikke indbringes for den sociale ankestyrelse.

Stk. 4. Det påhviler socialcentret ved modtagelsen af en klage at påse, om der i det enkelte tilfælde kan være behov for at træffe en foreløbig beslutning. Socialcentret forelægger omgående sådanne sager for formanden til afgørelse.

Afgørelse af sager uden mødebehandling

§ 16. Nævnet kan bemyndige formanden til at træffe afgørelse på nævnets vegne, hvis følgende betingelser alle er opfyldt:

- 1) at formanden skønner, at de foreliggende oplysninger belyser sagen tilstrækkeligt,
- 2) at afgørelsen af sagen ikke giver anledning til tvivl,
- 3) at sagen kan afgøres i overensstemmelse med underinstansens afgørelse, og
- 4) at sagen ikke kan anses for at være af principiel betydning.

Stk. 2. Nævnets medlemmer skal orienteres om de afgørelser, formanden har truffet.

Amsankenævnets afgørelser

§ 17. Amsankenævnets afgørelser udfærdiges skriftligt med begrundelse uden angivelse af mindretalsvota. Afgørelserne underskrives af formanden eller den, der bemyndiges hertil.

§ 18. Amsankenævnets afgørelse kan ikke tillægges opsættende virkning med henblik på, at de indbringes for den sociale ankestyrelse.

§ 19. Socialcentret skal sørge for, at amsankenævnets beslutninger udføres uden unødigt forsinkelse. Socialcentret skal endvidere sørge for, at underretning om afgørelsen samt vejledning om eventuel klageadgang og klagefrist udsendes uden unødigt forsinkelse.

§ 20. Nævnet skal underrettes om den sociale ankestyrelses afgørelse i sager, hvor nævnets afgørelse er indbragt for ankestyrelsen.

Indsendelse og offentliggørelse af afgørelser

§ 21. Nævnet indsender løbende til socialstyrelsen eller sikringsstyrelsen afgørelser, der er af principiel betydning, vejledende om nævnets praksis eller som i øvrigt skønnes at være af generel interesse.

Stk. 2. Styrelserne drager omsorg for offentliggørelse i fornødent omfang i „SM-Sociale Meddelelser“.

Stk. 3. Det må ikke af de offentliggjorte afgørelser fremgå, hvem de vedrører.

Forskellige bestemmelser

§ 22. Formanden kan indkalde medlemmer, stedfortrædere, sekretariatspersonale og særligt sagkyndige eller én eller flere af disse grupper til fællesmøder.

Stk. 2. På disse møder kan drøftes ethvert spørgsmål, der har betydning for amsankenævnets praksis.

§ 23. Der påhviler nævnets medlemmer og de personer, der i øvrigt er knyttet til nævnet, tavshedspligt.

Stk. 2. Hvis formanden finder, at en person har overtrådt sin tavshedspligt, indberettes dette til socialministeren.

§ 24. Til intern kontrol udarbejder socialcentret løbende en oversigt over antallet af modtagne og afgjorte sager. Oversigten skal tillige indeholde oplysninger om den tid, der sædvanligvis bruges til behandling af sagerne. Oversigten indsendes efter hvert kalenderår til sikringsstyrelsen og socialstyrelsen.

§ 25. Med henblik på forenkling og tydeliggørelse af de gældende retsregler påhviler det nævnet at informere sikringsstyrelsen eller socialstyrelsen om regler, som giver anled-

ning til administrative vanskeligheder.

§ 26. Om amtsankenævnets afgørelser i henhold til lov nr. 64 af 10. februar 1982 om individuel boligstøtte, hvor boligministeriet er klageinstans i principielle sager, gælder bestemmelserne i §§ 18 og 20 tilsvarende.

§ 27. Bekendtgørelsen har virkning fra den 1. april 1985. Samtidig ophæves bekendtgørelse nr. 519 af 28. september 1981.

Bilag 3

Socialministeriets bekendtgørelse nr. 122 af 28. marts 1985 om indsendelse af klager over afgørelser truffet af sociale udvalg/magistrater og regionale nævn inden for det sociale område og om genvurdering i forbindelse med klager (Remonstration)

I henhold til bestemmelserne i §§ 3, 4, 5 og 6 i lov nr. 54 af 20. februar 1985 om ændring af lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender, lov om den sociale ankestyrelse, bistandsloven m.fl. love (Ændring af klagebehandlingen m.v.) fastsættes følgende:

Generelt om indsendelse af klager

§ 1. Klager over afgørelser indsendes til den myndighed, som har truffet afgørelsen. Dette skal fremgå af klagevejledningen.

Stk. 2. Hvis klage ikke er rettidigt indgivet, sendes den straks til klageinstansen med angivelse af, at klagen ikke er rettidigt indgivet.

Stk. 3. Hvis sagen må anses for hastende, sendes klagen staks videre til klageinstansen med begrundelsen for den trufne afgørelse sammen med de sagsakter, der forelå ved sagens afgørelse.

Henstilling om genvurdering af påklagede afgørelser i sociale udvalg/magistrater og revaliderings- og pensionsnævn (Remonstration)

§ 2. Det henstilles til sociale udvalg/magistrater og revaliderings- og pensionsnævn at indføre en ordning, hvorefter der ved modtagelsen af en klage, der er indsendt rettidigt, skal foretages en genvurdering af sagen med henblik på en vurdering af, om der er grundlag for at give klageren medhold, helt eller delvis, jfr. § 3.

Regler om genvurdering m.v. (Remonstration)

§ 3. Kan der efter en fornyet vurdering gives klageren fuldt ud medhold, skal klageren have skriftlig besked herom, normalt inden 4 uger efter klagens modtagelse.

Stk. 2. Kan der efter en fornyet vurdering gives klageren delvis medhold, eller er det som følge af klagens indhold tvivlsomt, om en ny afgørelse imødekommer klageren fuldt ud,

skal klageren have skriftlig besked herom, normalt inden 4 uger efter klagens modtagelse. Samtidig skal klageren have vejledning om, at klagen kan fastholdes, hvis der gives besked herom til 1. instansen inden for en frist, der svarer til klagefristen.

Stk. 3. Hvis den oprindelige afgørelse ikke ændres, sendes klagen hurtigst muligt – og normalt inden 4 uger efter modtagelsen af klagen – til klageinstansen med begrundelse for den trufne afgørelse sammen med de sagsakter, der forelå ved afgørelsen af sagen.

Stk. 4. Giver en klager besked om at ville fastholde sin klage, jfr. stk. 2, 2. pkt., sendes klagen hurtigst muligt – og senest inden 14 dage efter modtagelsen af meddelelsen om, at kla-

gen fastholdes – til klageinstansen med begrundelse for den sidst trufne afgørelse sammen med de sagsakter, der forelå ved afgørelsen af sagen.

Andre bestemmelser

§ 4. Myndigheder, der ikke anender den i §§ 2 og 3 nævnte ordning, skal videresende klagesagen til klageinstansen med begrundelse for den trufne afgørelse sammen med de sagsakter, der forelå ved afgørelsen af sagen. Dette skal ske hurtigst muligt – og normalt inden 14 dage efter modtagelsen af klagen.

Ikrafttræden

§ 5. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. april 1985.

Bilag 4

Socialministeriets cirkulære nr. 181 af 14. november 1983 om social- og sundhedsplanlægning

(Til alle amtsråd og kommunalbestyrelser)

I henhold til § 26, stk. 2, i lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender, jfr. lovbekendtgørelse nr. 513 af 1. november 1983, fastsættes:

Planens fagområde

§ 1. Social- og sundhedsplanen omfatter samme område som budget- og regnskabssystemets konto 05 og forvaltningen heraf (dele af konto 06). Planen omfatter således følgende områder:

- 1) Bistand og pleje.
- 2) Dagpleje og daginstitutioner for børn.
- 3) Døgnpleje og døgninstitutioner for børn og unge.
- 4) Institutioner for ældre og handicappede.
- 5) Revalideringsinstitutioner.
- 6) Forsorgshjem m.v.
- 7) Hjælpe-middelcentraler.
- 8) Rådgivningsinstitutioner.
- 9) Offentlige pensioner.
- 10) Børnetilskud og andre familiefordeligheder.
- 11) Offentlig sygesikring.
- 12) Dagpenge.

13) Sundhedsudgifter.

14) Boligstøtte m.v.

15) Arbejdsmarkedsforanstaltninger m.v.

16) Administration m.v.

Stk. 2. Området „arbejdsmarkedsforanstaltninger m.v.“ er dog ikke obligatorisk.

Planens indhold

§ 2. Social- og sundhedsplanen skal bestå dels af en *politisk sammenfatningsdel*, der kan danne grundlag for den politiske behandling af planen og tjene som informationsgrundlag for borgerne, dels af en *basisdel*, der kan tjene som administrationsgrundlag for forvaltningen og som informationsgrundlag for andre forvaltninger og myndigheder.

Stk. 2. Den *politiske sammenfatningsdel* skal i tekstform gengive planens hovedindhold, herunder de problemer, der især har givet anledning til politiske overvejelser. I hovedtræk kan beskrives problemformuleringer, forudsætninger, de foretagne prioriteringer og de valgte opgaveløsninger med økonomiske og andre ressource-mæssige konsekvenser. Teksten kan eventuelt understøttes af oversigts-skemaer.

Stk. 3. Basisdelen skal bestå af et tekstafsnit og et skemaafsnit. Basisdelen udgør underlaget for den politiske sammenfatningsdel og kan indeholde de mere detaljerede forudsætninger for og konsekvenser af de trufne beslutninger for de forskellige enkeltforanstaltninger m.v.

Stk. 4. Omfanget og indholdet af planens to dele vil variere efter, om der er tale om revision eller ajourføring, og om der gennemføres tema-planlægning, jfr. § 4.

Planens tidshorisont

§ 3. Planen skal omfatte en 2-årig statusperiode, en 4-årig programperiode og en perspektivperiode. *Statusperioden* dækker året, hvor planen vedtages, og det nærmest foregående år. *Programperioden* omfatter den periode, for hvilken der samtidig med planvedtagelsen vedtages budget og budgetoverslag. *Perspektivperioden* omfatter yderligere 8 år, regnet fra et revisionsår, jfr. § 4.

Planens revision og ajourføring

§ 4. Planen skal normalt *revideres* hvert 4. år. I de øvrige år skal planen *ajourføres*.

Stk. 2. Ved *revision* tages alle plan-dækkede områder op til en samlet vurdering og prioritering i program- og perspektivperioden.

Stk. 3. Ved *ajourføring* foretages

konsekvensrettelser i programperioden som følge af ændringer i planlægningens forudsætninger, samt en afstemning med budget og budgetoverslag. Herudover gennemføres i almindelighed tema-planlægning, hvor et eller flere problemområder gøres til genstand for en dyberegående politisk og administrativ behandling. Det enkelte temaområde kan udmeldes centralt eller vælges ud fra lokale forhold.

Planens vedtagelse m.v.

§ 5. Planen vedtages i september måned af kommunalbestyrelsen/ amtsrådet i tilknytning til budgetvedtagelsen og indsendes til socialstyrelsen inden udgangen af oktober. For kommunalbestyrelsens vedkommende sendes planen tillige til vedkommende amtsråd.

Stk. 2. Amtsrådet udarbejder hvert år en redegørelse om den sociale og sundhedsmæssige virksomhed i amtskommunen og kommunerne i amtskommunen. Redegørelsen sendes til socialstyrelsen og kommunalbestyrelserne i amtskommunen inden udgangen af januar måned.

Ikrafttræden

§ 6. Cirkulæret træder i kraft den 1. januar 1984 og har virkning fra og med den ajourføring af planerne, der skal gennemføres i 1984.

Forkortelser

- BET 1 Socialreformkommissionens 1. betænkning: Det sociale tryghedssystem (struktur og dagpenge).
Betænkning nr. 543/1969.
- BET 2 Socialreformkommissionens 2. betænkning: Det sociale tryghedssystem (service og bistand).
Betænkning nr. 664/1972.
- BFL Lovbekendtgørelse nr. 413 af 28. august 1970 om børne- og ungdomsforsorg.
- BL Lovbekendtgørelse nr. 413 af 5. juli 1984 om social bistand.
- DPL Lovbekendtgørelse nr. 81 af 5. marts 1984 om dagpenge ved sygdom eller fødsel.
- DSS Lovbekendtgørelse nr. 513 af 1. november 1983 om om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender.
- FYL Lovbekendtgørelse nr. 609 af 29. november 1978 om børnetilskud og andre familieydelse med senere ændringer.
- KSL Lovbekendtgørelse nr. 313 af 20. juni 1984 om kommunernes styrelse.
- LOF Lovbekendtgørelse nr. 539 af 10. november 1969 om offentlig forsorg som ændret ved lov nr. 119 af 24. marts 1970.
- NSV Normalstyrelsesvedtægt for kommuner udsendt med indenrigsministeriets cirkulære nr. 62 af 27. april 1981.
- SYL Lovbekendtgørelse nr. 94 af 9. marts 1976 om offentlig sygesikring med senere ændringer.

Sagregister

Henvisningerne gælder sidetal for kommentarbemærkninger. Hvor kommentarbemærkninger ikke findes, gælder henvisningen direkte til lovteksten. Er emnet behandlet i flere på hinanden følgende noter, er alene henvist til sidetallet for den første note.

- Administrationsapparat, kommunale 48 f
- Afskrift 72
- Afstemning 47, 62 ff
- Afstemningstema 62, 127
- Afvigende mening 65 f
- Aktindsigt 45 f
- Amtmand 107, 109, 111 f
- Amtsankenævn 109 ff
- Amtsankenævn, forretningsorden 151 ff
- Amtsborgmester 103, se tillige borgmester
- Amtskommunale institutioner 92 f
- Amtsrådets funktioner 91 ff
- Ankenævn 24, 42, 109 ff
- Ankestyrelse, sociale 22 f, 42
- Anlægsarbejder 53 ff
- Anlægsplaner 53 ff
- Annulation 125 f
- Ansattes medlemskab af udvalg 56 ff
- Ansvarsområde, socialudvalgets 41 ff
- Ansvarsplacering 41 ff, 47
- Ansvarsplaceringsudvalg 41, 51
- Anvisningskompetence 50 f
- Arbejdsformidling 36
- Arbejdsmarkedsmæssige anliggender 36
- Arbejdsmarkedsnævn 27
- Arbejdsskadeforsikringsloven 37, 40
- Arkiv, privat 71 ff
- Beboerindskud 53 f, 90
- Befordringsgodtgørelse 82, 85
- Begravelseshjælp 32
- Begrundelse 112
- Beskæftigelsesmæssige spørgsmål 37
- Beslutningsdygtighed 46, 62
- Beslutningsgrundlag 61
- Beslutningsprotokol 49, 65
- Besøg, institutioner 51 ff
- Bevillinger 49
- Bistand, amtsrådets 92
- Bistandsloven 21, 37, 40, 109, 113, 119
- Boligsikring 53 f, 90
- Boligstøtte 54
- Borgmester 49 ff, 68 ff, 76 f, 90, 103, 131
- Brevåbning 77 f
- Brugerorganer 115, 117 f, 121
- Bygge- og anlægsarbejder 53 ff
- Børn, medtagelse på møder 62, 76 f
- Børne- og ungdomsværn 87
- Børnepasning, udgifter til 83 f
- Central poståbning 77 f
- Cirkulation, afgørelse ved 62

- Dagpenge 108
 Dagpengeudvalg 24
 Dagsorden 49
 Det sociale udvalg, se socialudvalg
 Delegation til centrale styrelser 133 f
 Dagsorden, udvalgsmøder 60 f
 Diæter 82 ff

 Ekspeditionsfejl 46, 48
 Erklæringer fra andre udvalg 66
 Erstatningssøgsmål 126 f

 Famieydelser 113
 Flertalsvalg 58
 Forbrugerorganer, rådgivende 115, 117 f, 121
 Foreløbige afgørelser, amtsankenævn 112 f
 Forfald, udvalgsmedlems 56
 Formand, socialudvalget 47, 55
 Formandshonorar 81 f
 Formandsvalg 58
 Forretningsforbindelse med kommuner, socialudvalgsmedlems 56
 Forretningsorden, socialudvalg 59 f
 Forsøgsordninger 35, 85 ff, 90, 93, 95, 98 f
 Fortroligt materiale, se tavshedspligt
 Forvaltningsregulativ 32, 92
 Fraværelse fra hjemsted, godtgørelse for 85
 Frederiksberg 29, 88, 93, 112 f, 116 ff
 Fremlæggelse af udvalgssager 60 f
 Frigørelse for ansvar 47
 Fritagelse for udvalgshverv 55
 Fællesudvalg, sygesikring 26 f
 Fødselshjælp 54 f
 Førtidspension 108

 Generel inhabilitet 44, 56 ff
 Genoptagelse af sag 64
 Genvurdering i forbindelse med klager, bekendtgørelse om 156

 Handicapråd 121, 135
 Hastende hjælpeforanstaltninger 59

 Hastesager 59, 112, 115
 Honorar, socialudvalgsformand 81 f
 Hovedstadsrådet 118
 Hvervsuforenelighed 44, 56 ff

 Indgrebsret, borgmesters 50
 Individuel boligstøtte 54
 Inhabilitet, amtsankenævn 111
 Inhabilitet, socialcenter 103 f
 Inhabilitet, socialudvalg 43 ff
 Institutioner 33 f, 92 f
 Institutioner, private 33 f
 Institutioner, selvejende 33 f
 Institutionsbesøg, medlemmers 51 ff
 Institutionsbyggeri 92
 Invalideforsikringsretten 108 f

 Jordemødre 30

 Klageadgang, vejledning 112
 Klager 42 ff
 Klager, bekendtgørelse om indsendelse m.v. 156
 Klienters krav på adgang til sagsforelæggelse 64
 Kollektive befordringsordninger 93
 Kommunalbestyrelsen 31
 Kommunale administrationsapparater 41 f, 48 f
 Kommunale styrelsesvedtægt, se styrelsesvedtægt
 Kommunale tilsynsmyndigheder 42 f, 45 ff
 Kommunallovskommission 38
 Kompetencefordelingsplaner 48
 Kontantydelse, sygesikring 37 f, 40
 Kursus, diæter 82
 København 30, 93, 112 f, 116 ff

 Landsarbejdsnævn 27
 Legalitetstilsyn 121 ff
 Lodtrækning 63

 Magistratsordning 87 f, 128 f, 131
 Medlems forretningsforbindelse med kommunen 56
 Medlems udtræden 55 f

Medlemsforfald 56
 Medlemskab af udvalg, ansættes 56 ff
 Medlemstal, socialudvalg 55
 Mistet arbejdsfortjeneste 82 ff
 Møder, offentlighed 62
 Møder, socialudvalgets 62 ff

 Normalstyrelsesvedtægt 37, 53 ff
 Næstformand, socialudvalget 58 f
 Notering af fortrolige oplysninger 72

 Odense 88
 Offentlig forsorg, lov om 35
 Offentlighed, møder 62
 Offentlighedsloven 45 f
 Oplysninger, indhentelse af 61
 Oplysninger om kommunale forhold m.v. 133
 Oplysningspligt, ansattes 50
 Opnotering af fortrolige oplysninger 72
 Oversigt 33, 94

 Pensionsnævn 106 ff, 116 ff
 Pensionssager 37
 Personaleforhold 48 f
 Personalefunktion, økonomiudvalgets 67
 Planinformationsudvalget 138
 Planlægning 136 ff
 Plejehjem 34
 Pligttilsidesættelse 130 f
 Poståbning 77 f
 Privat arkiv 71 ff
 Private institutioner 33 f
 Protokoludskrifter 60

 Redegørelse fra socialstyrelsen 141
 Regulativ for sociale og sundhedsmæssige forvaltning 32, 92
 Revaliderings- og pensionsnævn 25, 106 ff, 116 ff
 Revaliderings- og pensionsnævn, forretningsorden 147
 Revisionsantegnelser 47 f
 Rådgivende forbrugerorganer 115, 117 f, 121
 Rådgivning fra amtsrådet 91 f

 Sagsbehandling, klager over 69
 Sagsbehandlingsregler 46
 Sagsekspedition 49
 Samordning af planlægning 67 f
 Samordningsudvalg 26
 Sanktioner mod socialudvalg 128 f
 Sektorplaner 53 ff
 Selvejende institutioner 33 f
 Sikringsstyrelsen 39
 Skøn 129
 Socialcenter 99 ff
 Sociale ankestyrelse 22 f
 Sociale tilsynsmyndigheder 42, 45 f, 121 ff
 Socialforvaltning 31, 39, 88 ff, 99 ff, 104
 Socialkontor 88
 Social- og sundhedsforvaltningen 31, 39, 88 ff, 99 ff, 104
 Social- og sundhedsplanlægning, cirkulære 158
 Social- og sundhedsudvalg, amtsrådets 25, 39 ff, 95 ff
 Socialpension, lov om 32, 40, 108 f
 Socialreformkommissionen 19 f, 21, 38, 40
 Socialstyrelsen 39, 119 ff, 132 ff
 Socialstyrelseslov, forslag til 20
 Socialudvalg 25, 31, 35 ff, 38, 142 f
 Socialudvalgsformand 47, 58 f, 131
 Speciel inhabilitet 44
 Standsning af udvalgsbeslutning 41, 61, 65 f
 Statsamtmand 107, 109, 111 f
 Stemmeflertal 62
 Stemmelighed 63
 Stemmepligt 127 f
 Stillingsbeskrivelser 48
 Strafansvar, kommunalbestyrelsesmedlemmers 130 f
 Styrelsesråd, socialstyrelsen 119 ff
 Styrelsesvedtægt 37, 53 ff
 Sundhedskommissioner 29
 Sundhedsstyrelsen 39
 Svangerskabshygiejne 54 f
 Sygehusudvalg 97 ff
 Sygesikring 54, 95 f
 Sygesikringens forhandlingsudvalg 26

Særforsorg 53 f, 117, 121, 135
Særlig forvaltning 88 ff, 99 ff, 104
Særlige hverv 80 f
Særlige udvalg 31, 80, 96
Særstandpunkter 65
Særstilling, sociale udvalgs 38 ff
Søgsmål 126 f

Tabt arbejdsfortjeneste 82 ff
Tavshedspligt 46, 50, 69 ff, 129
Tilbagebetaling 114
Tilbagelevering af fortroligt materiale 72 f
Tilsyn 121 ff
Tilsyn med foranstaltninger 33 f
Tilsyn med institutioner 33 f, 51 ff
Tilsynsmyndigheder, kommunale 42 f, 45 ff
Tilsynsmyndigheder, sociale 42, 45 f
Tilsynsråd 122 ff
Tvangsbøder 126
Tvangsfjernelse 87, 128

Uanmeldte besøg på institutioner 52
Udbetaling af ydelser 47, 124

Udbygningsplaner 53 ff, 92, 94, 96, 116 f, 136 ff
Udelukkelse fra medlemskab af udvalg 56 ff
Udsendelse af materiale 71 ff
Udtræden af socialudvalg 55 f
Udvalgsstrukturer, utraditionelle 85 ff
Udveksling af fortrolige oplysninger 79
Undersøgelser, yderligere 61
Underudvalg 64
Utrationelle udvalgsstrukturer 85 ff
Utvivlsomme sager 59, 62 f, 114

Vejledningsvirksomhed, amtsrådets 91 f, 99 ff, 104 f

Ægtefælleinhabilitet 57

Økonomiudvalg 31, 48 f, 66 ff

Ålborg 88
Århus 88
Årsberetning 94
Årsoversigt 33, 94